

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Pehr Wargentin
Den svenska befolknings-
statistikens fader

Från folkbrist till en åldrande befolkning

*– glimtar ur en unik befolknings-
statistik under 250 år.
Fakta inför 2000-talet*

Från folkbrist till en åldrande befolkning

– *glimtar ur en unik befolkningsstatistik under 250 år.*

Fakta inför 2000-talet

Producent	SCB, Befolkning och välfärd
Förfrågningar	Åke Nilsson Britta Hoem Hans Lundström Jan Qvist Helén Marklund samtliga vid SCB:s avdelning för Befolkning och välfärd. tfn vx. 08-506 940 00 e-post: befolkningsstatistik@scb.se

© Statistiska centralbyrån 1999

Mångfaldigande av innehållet i denna publikation, helt eller delvis, är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, utan medgivande från Statistiska centralbyrån

ISBN 91-618-1027-4

Printed in Sweden

Bulls tryckeri, Halmstad 1999.11

Förord

Med denna jubileumsbok firar Statistiska centralbyrån, SCB, att den svenska befolkningsstatistiken fyller 250 år. Sverige och Finland är de enda länder i världen som kan presentera obruten befolkningsstatistik ända sedan 1749. Folkbristen upplevdes då som mycket bekymmersam. Dödligheten var hög på grund av oår med missväxt, epidemier och krig och man förmodade att utvandringen var stor. Så småningom minskade dödligheten och medellivslängden ökade. Sedan mitten av 1700-talet till slutet av 1900-talet har Sveriges befolkning ökat från 1,8 miljoner till 8,9 miljoner människor. Idag är det inte befolkningens storlek som diskuteras. I stället är det förändringar i befolkningens sammansättning som väcker intresse. Aktuell befolkningsstatistik publiceras nu löpande i Statistiska meddelanden och via Internet i Sveriges statistiska databaser. Historisk statistik med långa detaljerade tidsserier har tidigare publicerats av SCB 1949, 1969 och 1999 (se referenslistan). I denna jubileumsbok har vi utifrån ett historiskt perspektiv fokuserat på vissa utvecklingstendenser som är av särskilt intresse inför 2000-talet; den åldrande befolkningen, låga födelsetal, in- och utvandringen och den regionala utvecklingen.

För framställningen av boken svarar Britta Hoem, Leif Johansson, Elisabeth Landgren Möller, Hans Lundström, Helén Marklund, Åke Nilsson, Jan Qvist, och Anna Wilén. SCB:s ateljé har svarat för layout och omslag.

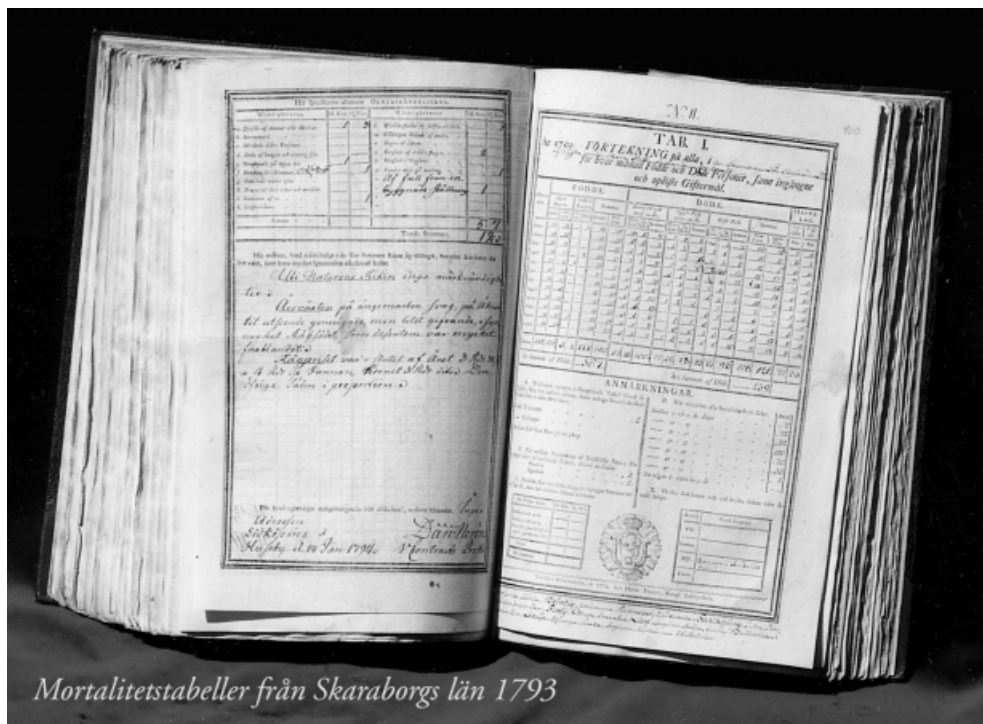
Svante Öberg

Ingrid Lyberg

Innehåll

250 år med befolkningsstatistik	7
Befolkningsutvecklingen från år 1750 till idag	9
Från en ung till en åldrande befolkning	11
Befolkningsstatistikens framväxt	13
Statistiska centralbyrån grundades år 1858	15
Från utvandrings- till invandringsland	21
Amerikautvandringen	22
Sverige blir ett invandringsland	24
Utvandring under senare delen av 1900-talet	29
Omflyttningens demografi	32
Invandrarbefolkningen	34
Migrationen inför nästa sekel	41
Ökad livslängd – åldrande befolkning	45
Minskad dödlighet	45
Ökad livslängd	48
Åldrande befolkning	51
Kvinnorna överlever männen	54
Inför nästa sekel	59
Familj och barnafödande	63
Antalet giftermål sjunker under 1800-talet	63
Mitten av 1960-talet – giftermålens gyllene år	64
Skilsmässorna ökar	68
Från fyra till två barn – fruktsamheten i kris	72
Årliga fluktuationer har inte påverkat det slutliga barnantalet	75
Ogifta men ej ensamstående mödrar	76
Två av tre 17-åringar bor hos båda föräldrarna	77
Män får också barn	77
Inför 2000-talet	78
Regional utveckling	81
Från glesbygd till tätort	81
Befolkningsutvecklingen på länsnivå	83
Befolkningsutveckling i kommunerna under femtio år	88
Flyttningar	93
Ojämn åldersfördelning	97
Folkökning från 70 000 till 104 000 personer	98
Inför sekelskiftet	101
Referenser	102
Tabeller	104

250 år med befolkningsstatistik

Mortalitetstabeller från Skaraborgs län 1793

Befolkningsfrågan i ett långt perspektiv

Hur ska en allt mindre andel "yrkesaktiva" kunna försörja den ökande andelen äldre? Är de senaste årens sjunkande födelsetal ett tecken på att befolkningen saknar framtidstro? Ska det ses som ett allvarligt hot att antalet döda för första gången på nära 200 år överstiger antalet födda? Är det ökande antalet skilsmässor och separationer ett tecken på att kärnfamiljen är i upplösning? På vilket sätt och i vilken takt sker egentligen omflyttningen inom landet? Kommer till exempel landsbygden att avfolkas helt? Och hur påverkas Sverige av flyktingströmmar och EU-medlemskapets ökade möjligheter till rörlighet mellan länder.

Dagens befolkningsfrågor är kanske inte så dramatiska i ett längre historiskt perspektiv. Men de är ändå viktiga eftersom de handlar om människors försörjning och välfärd. Situationen var helt annorlunda under 1700- och i början av 1800-talen. Krig, missväxter och återkommande epidemier drabbade befolkningen hårt. Vissa år var dödligheten så hög att antalet avlidna översteg antalet

födda. Vid mitten av 1700-talet avled vart femte barn före ett års ålder och man pratade om folkbrist och en omfattande utvandring av unga. Facit av Amerika-utvandringen blev en nettoförlust av drygt 1 miljon människor av en befolkning på 4 miljoner. På 1930-talet med depression och mycket låg fruktsamhet såg man framför sig en minskande befolkning.

Kris i befolkningsfrågan 1934

Emigrationsutredningen 1913

Utmaningen inför 2000-talet blir att utforma samhället så att olika generationer, människor med olika ursprung och boende i olika regioner kan bidra till samhällsutvecklingen och få sina olika behov tillgodosedda.

För detta krävs kunskap om dagens befolkning och perspektiv på befolkningsutvecklingen. Vi bidrar i denna jubileumsskrift med sådan kunskap genom att ge fördjupade fakta och bakgrund till de aktuella befolkningsfrågorna; vi hoppas också kunna avliva vissa myter.

Trots minskande giftermålstal är flertalet unga människor inriktade på familjeliv – men som sambor i stället för äkta makar. Barnen föds av ogifta, men inte ensamstående mödrar. Idag är kvinnornas medelålder vid första barnets födelse lägre än medelåldern vid första giftermålet. Under senare år har fruktsamheten sjunkit till den lägsta nivå som någonsin observerats. Ändå har vi i ett europeiskt perspektiv inte så låg fruktsamhet.

Trots att vart tredje äktenskap slutat i skilsmässa, och separationsfrekvensen bland sambor ännu högre, så bor fortfarande två av tre sjuuttonåringar hos båda

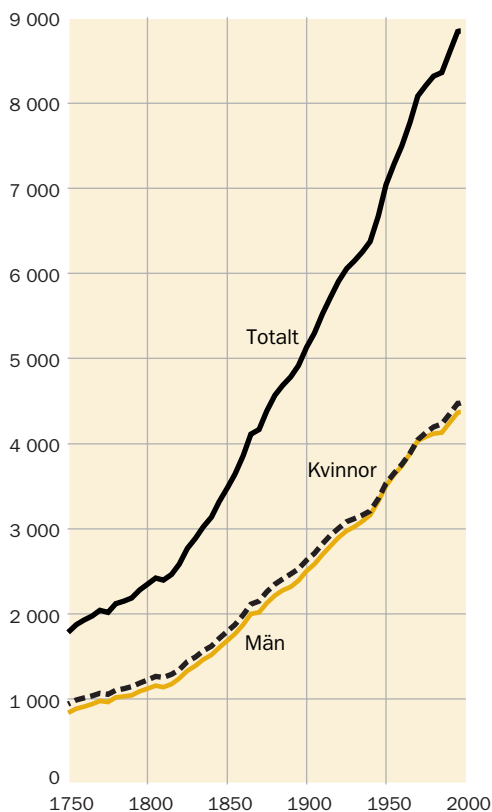
sina föräldrar. Trots en hög invandring så beräknas andelen med utländsk bakgrund om 20 år inte att bli högre än 25–30 procent av befolkningen.

I detta sammanhang kan det vara intressant att se befolkningsutvecklingen i ett längre perspektiv. Vi inleder därför med en översikt av befolkningsutvecklingen under de senaste 250 åren. Internationellt sett är detta unikt. Det är bara Sverige och Finland som kan presentera en så lång och obruten serie av befolkningsstatistik. Kort redovisas också hur statistiken byggdes upp, alltifrån prästernas manuella sammanställningar ur kyrkoböckerna till införandet av personnummer och datorbaserade bearbetningar. Sverige och övriga Norden har en befolkningsstatistik som tillhör de bästa i världen.

Efter ett historiskt svep från 1700-tal till nutid fördjupar vi oss i teman som är aktuella i dagens diskussioner om befolkningsfrågor. Det gäller in- och utvandring, befolkningens demografiska struktur, familjebildning och barnafödande och slutligen regional utveckling. Vart och ett av dessa avsnitt står på egna ben och kan läsas för sig.

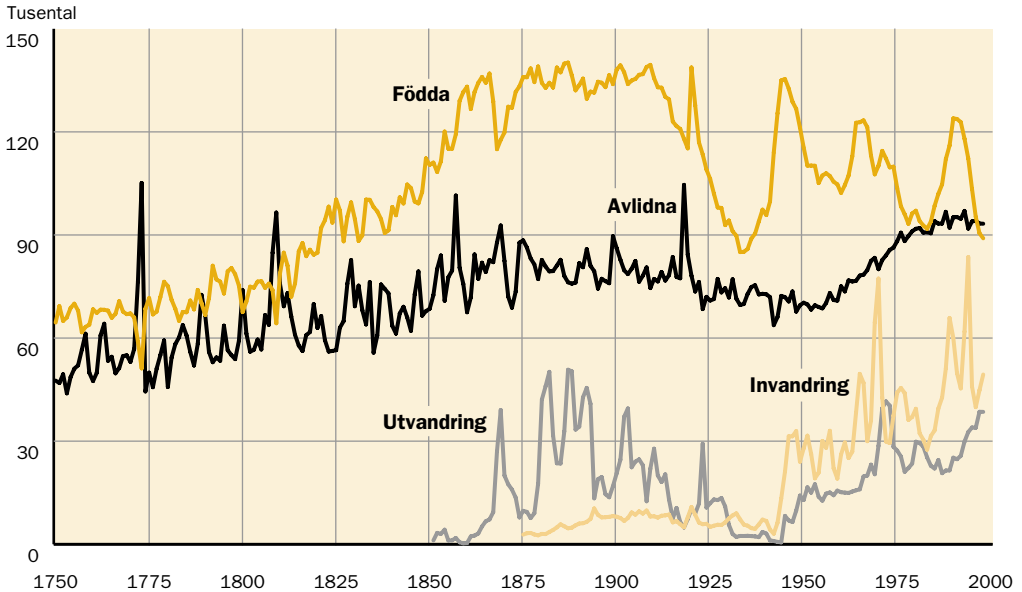
Befolkningsutvecklingen från år 1750 till idag.

Folkmängd efter kön 1750–1998

I början av 1700-talet rådde stor oro över folkmängden och befolkningstillväxten. Krigen hade tårt hårt på rikets finanser. En snabbt växande och stor folkmängd ansågs vara en väg till ökad välfärd. Man oroade sig över folkbrist, men visste inte riktigt hur många människor som levde i Sverige. Den första folkräkningen visade att Sverige exklusive Finland hade en folkmängd på 1,8 miljoner år 1749. Det var en mindre folkmängd än väntat. År 1800 hade folkmängden nått upp till 2,3 miljoner för att år 1900 ha mer än fördubblats till 5,1 miljoner. År 1998 hade folkmängden ökat till 8,9 miljoner.

Antalet levande födda, avlidna, invandrare och utvandrare 1750–1998

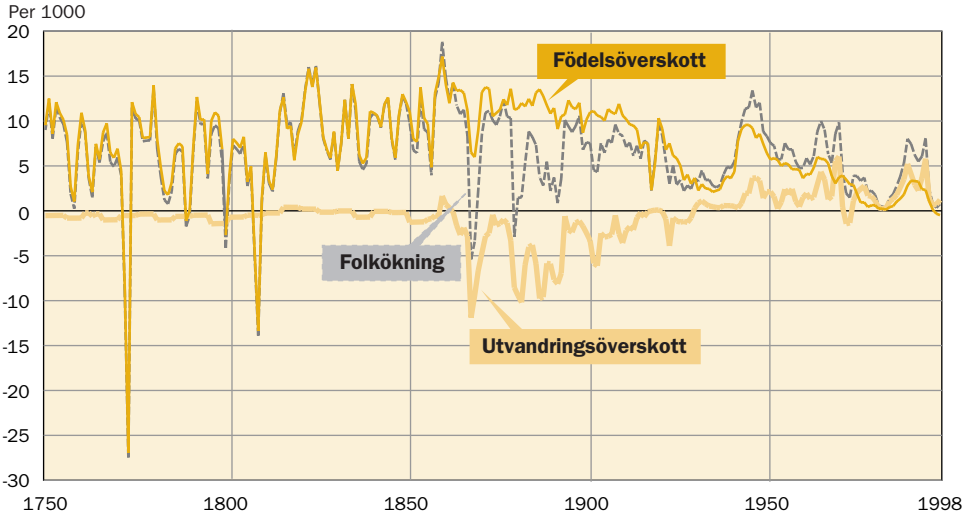

Några viktigare händelser och sjukdomar som påverkat dödlighet och folkhälsa

Dålig skörd, smittkoppor	1762–63	Kolera, smittkoppor	1834
Missväxt, hungersnöd, dysenteri	1772–73	Dålig skörd	1836–37
Smittkoppor	1779	Smittkoppor	1837–39
Dysenteri	1783	Kolera	1847
Missväxt, svår hungersnöd, smittkoppor	1784	Kolera	1853
Krig	1789	Dysenteri, kolera	1857
Farsoter	1795	Missväxt	1867–68
Dålig skörd	1798–99	Farsoter	1869
Missväxt, smittkoppor	1800	Smittkoppor, farsoter	1874–76
Krig, dysenteri	1808–09	Influensa, difteri, farsoter	1892
Dysenteri	1819	Difteri, farsoter, dålig skörd	1899
Dålig skörd	1826	Spanska sjukan	1918–19
Mässling	1829		

Antalet födda ökade kraftigt under början och speciellt i mitten av 1800-talet och nådde vid slutet av 1800-talet en nivå av runt 140 000 födda årligen. 1900-talet har karakteriserats av stora cykliska variationer av antalet födda. Antalet avlidna har under 1700- och 1800-talet varierat kraftigt mellan åren. Epidemier skördade vissa år många offer, senast i samband med spanska sjukan 1918–1919. Efter 1919 har utvecklingen av antalet avlidna varit mer jämn. Det stigande antalet avlidna efter 1950 beror på en större folkmängd och ett större antal äldre, dödligheten har ej ökat. Från mitten av 1800-talet och fram till 1930 var Sverige ett utvandringsland. Sedan 1940-talet har Sverige varit ett invandringsland med tidvis mycket hög invandring. Inför millennieskiftet år 2000 är det nettoinvandringen (antal invandrare minus antal utvandrare) som svarar för befolkningstillväxten, den naturliga folkökningen (födda minus avlidna) visar på ett underskott.

Årlig folkökning, naturlig folkökning och invandringsöverskott 1750–1998

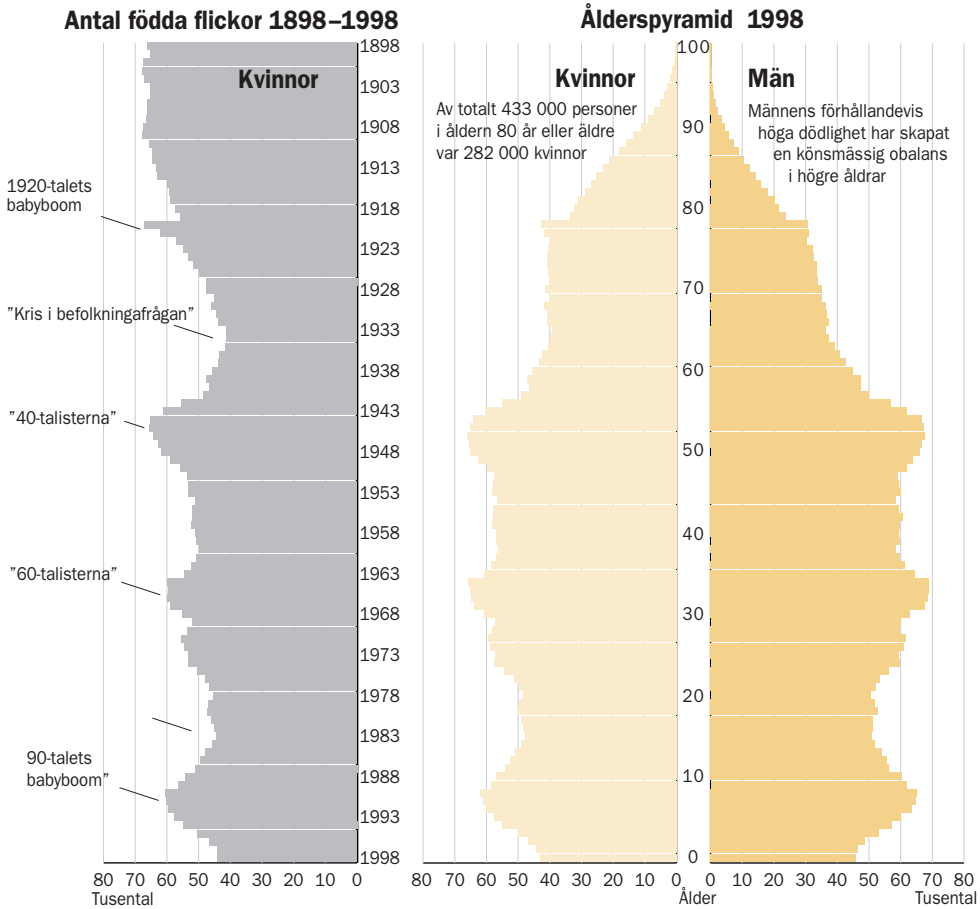
Tillväxttakten har varierat kraftigt. Under 1700-talet påverkades tillväxten av återkommande missväxter, epidemier och krig. Resultatet blev vissa år till och med folkminskning. Tillväxttakten var som snabbast under början och mitten av 1800-talet. År 1983 hade folkmängdstillväxten nästan helt stannat upp och tillväxten var också mycket långsam åren 1996–1998. Som en jämförelse kan nämnas att jordens befolkning växte som snabbast på 1960-talet. Den årliga tillväxttakten var då två procent per år. Under hela perioden 1950–1990 var tillväxttakten över 1,7 procent per år. För Sverige var folkökningen som högst 1,9 procent år 1860.

Från en ung till en åldrande befolkning

Åldersfördelningen har förändrats radikalt i Sverige under 250 år. Med ökad medellivslängd och minskat antal födda har vi nu en ålderspyramid som inte gör skäl för namnet. År 1750 var det däremot verkligen fråga om en pyramid med en hög andel barn och unga och en liten andel äldre. År 1998 har den lägre dödligheten, utrikes omflyttningen och en minskande fruktsamhet satt sina spår i åldersfördelningen. En snabbare nedgång av dödligheten för kvinnor har resulterat i ett större antal kvarlevande kvinnor än män i högre åldrar.

Ålderspyramiden – 100 års befolkningshistoria

Ålderspyramider för år 1998 karakteriseras av stora variationer i födelsekullarna alltsedan 1930-talet. Under 1990-talet har födelsekullarna fortsatt att minska. Åldersstrukturen är inte längre pyramidformad. En befolkningspyramids utseende är ett resultat av den gångna tidens utveckling av fruktsamhet, dödlighet och migration – resultatet av landets befolkningshistoria. Personer i pyramidens topp har påverkats av förändringar i dödlighet och omflyttning under lång tid. Den snabbare minskningen av dödligheten för kvinnor än för män har resulterat i ett betydligt större antal kvarlevande äldre kvinnor än män.

När det gäller barn har den ursprungliga födelsekullen påverkats högst litet av de senaste årens omflyttning. Dödligheten är numera mycket marginell i dessa åldrar. Spåren av ett ovanligt högt eller lågt antal födda ett visst år är urskiljbart under lång tid i befolkningspyramiden. Ett exempel är baby-boomen 1920–1921 som fortfarande återspeglas i ett stort antal personer i åldern 77–78 år vid slutet av år 1998.

Befolkningspyramiden kan också ge en fingervisning om den framtida befolkningsutvecklingen. In- och utbuktningar i pyramiden kommer successivt att förflyttas uppåt i pyramiden allteftersom tiden går. Vi ser redan i dag att t.ex. tillströmningen av antalet personer över 65 år kommer att öka framöver när de stora generationerna födda på 1940-talet når dessa åldrar runt år 2010. Vi ser också att antalet 7-åringar kommer att minska för att år 2005 nå en rekordlåg nivå.

Som en jämförelse finns till vänster antalet födda flickor efter födelseår.

Befolkningsstatistikens framväxt

Det är ingen slump att beslutet om att organisera sammanställningen av befolkningsstatistik i Sverige togs vid slutet av 1740-talet. Efter det stora nordiska kriget var landets ekonomi ansträngd. Det merkantilistiska tänkandet pekade på nyttan, ja nödvändigheten, av en stor och växande befolkning. Talet om brist på arbetskraft diskuterades i press, pamfletter och i avhandlingar samt inte minst i Riksdagen. Alla framhöll nödvändigheten av information om befolkningen. Hur stor var folkmängden? Hur snabb var befolkningstillväxten och fanns det några hinder för tillväxten?

Sverige befann sig i den gynnsamma situationen att grunden för befolkningsstatistiken redan var lagd. Genom kyrkolagen 1686 var det obligatoriskt att föra kyrkliga längder över bland annat dop och begravningar samt att föra en längd över boende i församlingen, den så kallade husförhörslängden. I början omfattade husförhörslängden inte alla personer, barn och ståndspersoner saknades t.ex. Så småningom kom dock längden att omfatta alla boende i församlingen. Frånvaron av religionsfrihet och att församlingarna (med några få undantag) var territoriella gjorde att registren kom att omfatta samtliga boende i församlingen.

Husförhörslängden och de kyrkliga längderna var starkt kopplade till varandra. Samtidigt som en notering gjordes om till exempel ett dödsfall skulle personen strykas även i husförhörslängden. I teorin fanns det således möjlighet att beräkna folkmängden i landets församlingar vid valfri tidpunkt. I praktiken gjordes dock inte korrigeringarna i kyrkoböckerna löpande. Det förekom att man förde kladdanteckningar över händelser och nöjde sig med att aktualisera längderna endast någon eller några gånger under året. Det var då lätt hänt att några anteckningar försvann eller var bristfälliga. Det gällde speciellt flyttningar.

En genomtänkt sammanställning av befolkningsstatistik startade år 1749 med det så kallade Tabellverket. Prästerna ålades då att årligen sammanställa statistik från kyrkoböckerna enligt ett givet formulär. Under de första åren led sammanställningen av olika brister. Man var inte van att sammanställa statistik. Prästerna gjorde misstag och missförstod de inte alltid klara anvisningarna och tabellerna. Möjligheten till kontroll av insamlad statistik var dessutom mycket begränsad. Hela organisationen var trots det mycket väl genomtänkt redan från början. Detta framgår också av Gustav Sundbärgs kommentar om Tabellverket:

Vid sitt tillblifvande företedde den svenska befolkningsstatistiken icke det osäkra famlande, som vanligen karakteriserar nya företag: den framträdde från första början i ett skick, som måste väcka efterverldens lifligaste beundran. Planen var densamma som – i utvidgat skick – gäller ännu i dag och som ett flertal europeiska folk ännu i denna dag – icke förmått höja sig till. I sjelfva verket hade våra svenska vetenskapsmän från 1800-talets förra del ingen föreställning om att vårt land här egde ett forskningsmaterial, som stod ensamt i sitt slag i verlden. Först på 1850-talet upplystes vi härom af – tyska och engelska forskare.

Sundbärg (1901)

Mot slutet av 1700-talet började man intressera sig mer för tillförlitligheten i statistiken och anpassade insamlingsrutinerna för att minska felkällorna. Från början av 1800-talet är befolkningsstatistiken av mycket hög kvalitet. Det unika är också att de gjorda sammanställningarna fortfarande kan kompletteras och kontrolleras. Källan till datainsamlingen, kyrkobokföringen, finns till största delen kvar.

Afvidne år 1885.

Ålder	Ogifte.		Ålder	Gifte.		Samlingsb. h.	Saml.	Ålder	Og.
	m.	q.		m.	q.				
15-	6	7	15-	6	7			45-	8
16-	10	15	16-	10	15			46-	8
17-	10	15	17-	10	15			46-	8

Tab. No 13. De døde fördelade efter køn, alder och civilstånd, år 1885.

Måneder.	Landsbygd.										Städer.			Mankön.		Qvinnor.		Totalt
	Mankön.		Qvinnor.		Summa.	Mankön.		Qvinnor.		Summa.	Mankön.		Qvinnor.					
	Ogifna.	Gifna.	Ogifna.	Gifna.		Ogifna.	Gifna.	Ogifna.	Gifna.		Ogifna.	Gifna.	Ogifna.	Gifna.				
1-12	1,620	1,544	3,164	6,827	5,271	12,118	1,920	1,114	3,034	8,773	1,234	1,091	2,405	6,922				
1-3	1,513	1,503	3,016	1,918	1,844	3,762	1,850	1,023	2,873	7,655	1,286	1,091	2,405	6,922				
3-4	814	702	1,516	914	822	1,736	1,216	760	1,976	5,192	746	631	1,377	4,119				
4-5	636	491	1,127	619	491	1,110	894	594	1,488	3,982	566	419	985	2,985				
5-6	480	396	876	427	396	823	690	490	1,180	2,870	440	329	769	2,169				
6-7	427	306	733	301	243	544	511	390	901	2,411	311	181	492	1,203				
7-8	350	243	593	232	234	466	366	311	677	1,943	211	104	315	725				
8-9	301	215	516	191	140	331	290	211	501	1,501	181	104	285	685				
9-10	209	172	381	137	104	241	211	150	361	1,111	111	104	215	425				
10-11	200	146	346	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
11-12	191	140	331	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
12-13	157	140	297	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
13-14	128	127	255	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
14-15	136	144	280	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
15-16	191	156	347	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
16-17	128	127	255	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
17-18	128	127	255	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
18-19	114	104	218	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
19-20	114	104	218	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
20-21	211	172	383	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
21-22	204	160	364	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
22-23	109	91	200	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
23-24	109	91	200	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
24-25	146	26	172	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
25-26	128	47	175	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
26-27	108	40	148	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
27-28	104	33	137	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
28-29	71	27	98	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
29-30	65	21	86	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
30-31	61	17	78	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
31-32	58	14	72	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
32-33	51	11	62	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
33-34	48	9	57	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
34-35	39	7	46	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
35-36	48	10	58	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
36-37	47	9	56	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
37-38	30	5	35	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
38-39	26	3	29	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				
39-40	32	5	37	122	104	226	190	130	320	946	111	104	215	425				

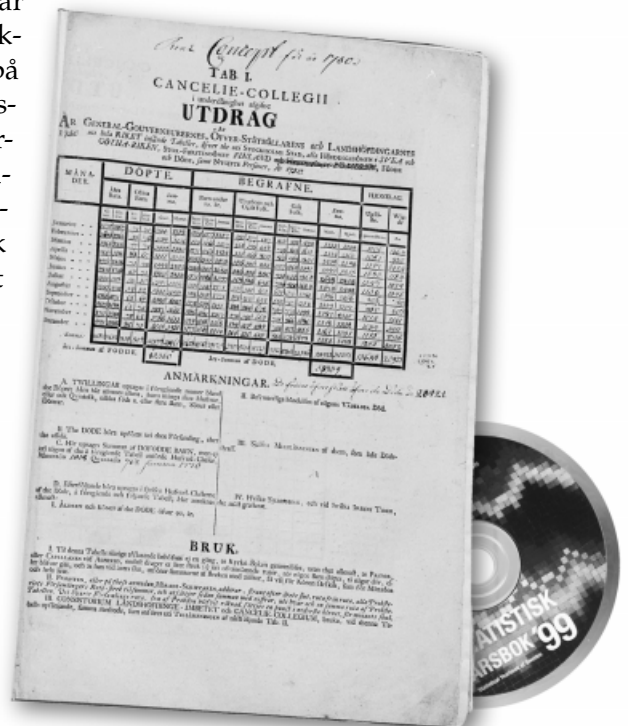
Prickningslista över avlidna 1885 i Malmöhus län och den publicerade tabellen över samtliga avlidna i landet i serien Bidrag till Sveriges Officiella Statistik 1885.

Statistiska centralbyrån grundades år 1858

År 1858 grundades Statistiska centralbyrån, SCB, och insamlingen av befolkningsstatistiken organiserades om. I stället för att sända in färdiga tabeller med befolkningsdata, skulle från och med år 1861 avskrifter av delar av kyrkoböckerna sändas till SCB. Statistiksammanställningar gjordes sedan centralt. Den mycket detaljerade informationen från kyrkoböckerna innebar ett omfattande arbete för SCB. Samtidigt blev också på ett helt annat sätt än tidigare möjligt att kontrollera kvaliteten i statistiken.

Även insamlingen av folkmängdsuppgifter vid folkräkningsåren organiserades om enligt samma modell som ovan. Vid varje folkräkningsår från och med 1860 skulle en avskrift av församlingsboken (tidigare husförhörslängden) sändas in till SCB. I församlingar som växte mycket snabbt uppstod dock problem att hålla husförhörslängden/församlingsboken aktuell. I Stockholm och Göteborg fick man förlita sig till regelrätta folkräkningar 1860 och 1870. Utdragen ur församlingsböckerna utgjorde ända till och med 1945 folkräkningarnas viktigaste grundmaterial. Från 1950 års folkräkning blev det mantalslängderna som utgjorde grundmaterialet till folkräkningen.

År 1947 infördes unika födelsenummer för alla. Detta gjorde det senare möjligt att med datorernas hjälp kombinera olika register vid framställningen av befolkningsstatistik. I princip är grunden för befolkningsstatistiken dock densamma idag som på 1700-talet. En brist i befolkningsstatistiken är frånvaron av tillförlitlig information om sambandet. Några år efter millenniumskiftet förväntas dock denna brist vara åtgärdad. Ett lägenhetsregister ska byggas upp vilket kommer att möjliggöra en helt registerbaserad folkräkning som även omfattar sambandet.

TAB
CANCELIE
i underdånig
UTD

ÅR
1750

GENERAL-GOUVERNEURERNES, ÖFVER-STÄTHÅLLARENS och LANDSHÖFDINGARNES
MEN i SVEA-och GÖTTA-RIKEN, STOR-FURSTENDÖMET FINLAND och
jämte de Sjukdomar och Tilfälligheter

SIUKDOMAR och TILFÄL- LIGHETER.	DÖDE Yngre än 1. år.		DÖDE emellan 1. och 2. år.		DÖDE emellan 2. och 3. år.		DÖDE emellan 3. och 12. år.		DÖDE emellan 12. och 15. år.		DÖDE emellan 15. och 20. år.		DÖDE emellan 20. och 25. år.		DÖDE emellan 25. och 30. år.		DÖDE emellan 30. och 35. år.		DÖDE emellan 35. och 40. år.		DÖDE emellan 40. och 45. år.	
	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	Män. Kvinn.	
Klippar och Mållning	107	106	115	125	78	78	68	68	71	80	63	76	23	23	7	5	9	7	4	4		
Briljanta och Longit	79	63	51	28	19	17	10	11	7	9	7	11	12	10	14	10	12	10	10	10	10	10
Häll och Byng	107	37	128	96	58	85	89	68	85	86	67	57	26	27	28	65	99	63	163	76		
Hellig sjukdom och Brändsjuka	159	159	129	142	74	106	173	151	107	113	129	104	163	167	166	107	162	97	122	25		
Fälskfäber och smittsam sjuka	14	15	5	7	6	16	5	5	5	3	5	9	3	6	12	37	8	12	6	5		
Pilpen	367	261	142	145	84	79	90	85	53	48	29	25	34	23	25	19	31	32	28	31		
Mång- och Buk-ref	123	123	123	33	275	254	338	258	138	96	68	71	36	60	59	54	17	55	37	16		
Kull-sit	6	6	12	5	5	9	10	7	2	2	5	11	2	2	2	6	2	2	7			
Gul-sit	37	37	50	70	39	39	33	33	29	18	20	23	24	20	25	29	24	26	18	8		
Tolvfot och Milt-sjuka	3	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
Sten- och Nyar-Pilpen	13	7	6	5	3	2	3	3	3	3	5	20	18	11	20	5	16	16	16	7		
Blindörning	21	18	27	20	16	31	34	49	19	17	18	12	27	25	29	19	23	28	21	18		
Frästa	7	6	12	22	20	12	23	27	12	15	23	20	22	25	34	20	28	25	23	21		
Vattn-sit	3	3	2	1	2	6	2	2	2	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
Röja, Pudlag och Skirfjugg	2	1	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
Kallbrand och Kräftöstan	11	3	17	10	5	11	29	21	30	29	20	29	21	16	21	16	24	22	7	17		
Ledvärk och Torrörk	333	364	75	87	27	22	23	23	25	13	25	15	17	16	22	17	29	20	26	12		
Åsterödem och Bräcklighet	2	1																				
Barnsköld	177	177	46	233	141	123	42	39	6	3												
Okkul Barn-sjuka	714	663	321	248	112	147	78	65	17	27	12	16	17	9	5	9	2	11	2			
Kikloffa	265	251	1	3	1																	
Skafte af Ammor eller Målar	1	6																				
Barnsmord	2	1	1																			
Mördade	1	1	1																			
Af hunger och styngig Spis	1	11	14	14	1	22	5	27	8	39	12	53	13	13	10	26	5	25	4			
Drunknade																						
Ontänne under lifen																						
Frästa till Döds																						
Ontänne af Öst																						
Stef-mördare																						
Som lidit Dödsstraff																						
Döds af valdige tillfällen	11	11	27	22	20	15	20	14	19	10	26	1	20	6	26	4	21	4	14	5		
DÖDS-SUMMA efter ÅLDREN och KÖNEN.	3378	3171	3357	3319	1521	1189	1716	1677	772	772	681	646	787	699	773	7160	732	794	641	771		

TILLÄMPN

I. DRAGER PASTOR, eller CAPELLANEN vid Annexan, endast ett litet strek (0) för hvar och en, när han dör, uti then rutan af Tabellen, then then Dödas ålders, Köns och sjukdoms namn mögas och sedan, så han nästa år, in medio Januarii, insänder sin Tabell-Bok till PROBSTEN, riknar streken tillfäman, och gör Hufvud-summor theraf med ziffer.

II. PROBSTEN, eller på thest minsta begäran, HVRADSKRIFVAREN, adderar först ruta från ruta, streken af hvar och en ruta, i hvar och en Församlings-Tabell, och, i stället för strek, utläter straxt i samma ruta af Probstens-Tabellen, alla Församlingarnes ruta-streks summa med ziffer, och sedan adderar thest zifferne till rätta Hufvud-summor af Probstens-Tabellen. Ut i hvarje ruta af hvarje Församlings-Tabell, som sålunda uti ziffer blifvit af Probstens adderad, sätter, för minnets skull, uti nedersta hörnet, en punkt.

II. COLLEGIUM

RAG

Res uti bela RIKET, infände Tabeller, öfver the, uti STOCKHOLMS STAD, alla HÖFDINGE-DÖRTIGDÖMET POMEREN, DÖDE Personer, År 1750 efter wisse Classer af Aldren, hwarigenom the affidit.

Table with columns for age groups (DÖDE emellan 20 och 25 år, etc.) and rows for various categories. Includes a summary row at the bottom: DODS-SUMMAN af bägge Könen: 58833

NING.

III. CONSISTORIUM adderar äfven, ruta från ruta, alla PROBSTARNES rute-ziffror försäktilt uti hwar och en ruta af sin Tabell, och förmerar sedan theraf Hufvud-fummorne.
IV. LANDSHOFDINGE-ÄMBETET adderar likaledes, uti hwarie ruta af sin Tabell, alla CONSISTORIERNES rute-ziffror i Län, och slutar sedan Generale Hufvud-fummorne af Länet, hvilka årligen infändas til Ofs, jämte theras underdånige berättelser.
V. VIRT CANCELIE-COLLEGIUM uptager siddt alla LANDSHOFDINGARNES så väl rute-fom Hufvud-ziffror i fullständige nummer, i sin Tabell; Hwarigenom themna nödiga kunskap årdigen må komma Ofs uti en redig, lätt och otvungen ordning under ögon.

3336
4715
553

695

ALMA TABLA

NÖDIGE UND

Om STIFTENS till HÖRNINGEDÖMET i lediga Föreläsningars Tillväxt, genom tilläggs-
närings äm, lefnaden ej till följande fördröning af Åren

ÅR
1766

ALDER.		MÄNNÖN.		QVINNÖN.	
	MÄNNÖN.	QVINNÖN.		MÄNNÖN.	QVINNÖN.
Yngre	1551	1554	1. a. Riddarhus och Åter	82	92
a. 16. till 20. år	5176	5111	b. Ungdom öfver 15. år	22	60
b. 21. till 25. år	2246	2220	c. Barn under 15. år	78	67
c. 26. till 30. år	5753	5592	d. a. Färdig, skicklig och skole- staten	182	153
d. 31. till 35. år	6158	6124	b. Ungdom öfver 15. år	42	109
e. 36. till 40. år	5144	5161	c. Barn under 15. år	120	157
f. 41. till 45. år	4356	5042	d. a. Slått-Prästare och deras veder- lägg	248	251
g. 46. till 50. år	4182	4618	b. Kone-herdare, Fiskare, Läkare öf.	111	107
h. 51. till 55. år	371	4121	c. Ungdom öfver 15. år	71	142
i. 56. till 60. år	3008	3690	d. Barn under 15. år	232	273
k. 61. till 65. år	2808	3563	e. a. Slåttens behörigare Besättare	107	123
l. 66. till 70. år	2564	3009	b. Dets Lagare och rådgifvika öf- ver 15. år	566	819
m. 71. till 75. år	2226	2610	c. Dets under 15. år	57	70
n. 76. till 80. år	1712	1960	d. a. Magistare i Skolorna	24	28
o. 81. till 85. år	1321	1156	b. Grafvarer	80	530
p. 86. till 90. år	1046	1324	c. Klerikere	54	57
q. 91. till 95. år	601	851	d. Högare och Smärreare	27	53
r. 96. till 100. år	360	537	e. Redaktörer och Ungdom öfver 15. år	444	157
s. öfver 100. år	186	233	f. Barn under 15. år	9	10
Summa ett Kän.	52251	57976	a. Fabrikantur	58	63
Summa	110747		b. Ungdom och Arbetare öfver 15. år	57	27
			c. Barn under 15. år	259	267
			d. a. Amtes- och Högskole-folk	95	6
			b. Galdar	67	2
			c. Långfjä öfver 15. år	84	
			d. Dets under 15. år	160	205
			e. Rikare, Borgare, Fiskare och Först- & öf.	248	219
			f. Riddare, Stads-, Kone- och Stads- Besättare	4	33
			g. a. Frikt indelt folk i Skolorna	23	123
			b. Dets utväg, dock ej tillräck- ligt	253	171
			c. Resande och Främningar	60	121
			d. a. Handverkare och borgare Borgare par, samt Besättare i Swa öfver 15. år	431	417
			b. Dets under 15. år	133	489
			c. a. Samtliga Burger Rådet och Besät- tars Högskole öfver 15. år	31	73
			b. Dets under 15. år	11267	10406
			c. Slotts och mindre Sammanse på Länder	2130	2106
			d. a. Tjefare med utfälle		

GIFTERMAL

	MÄNNÖN.	QVINNÖN.
A. Gift Folk	20064	20149
B. Arbetare och slagar	1176	5218
C. Öfver öfver 15. år	12147	13248
D. Barn under 15. år	19444	19301
Summa ett. Kän.	52251	57976
Summa	110747	

III.
LANDSHÖFDINGE-ÄMBETES

RÄTTTELSE

omständigheter, eller Attagande genom Sjukdomar, Hunger och Wanföröjel, samt brist på nyttige
öden och Calicermål, samt Stånd och Omständigheter.

N. O.	MANKÖN.	QVINNÖN.
1. Försäres utan tillfälle	516	548
2. Försäres i Sjukhus- och Gårds- Folk på Lands	1034	2187
	1220	2446
3. Dens Brötliga, dock ej Afsmäl- Hön	306	185
4. Gångvårds och Sjuk- Händelser	132	108
5. Andra Händelser på Lands	2147	1978
6. Sjuker och Öfvergående, Sjuker och Rät- mer	388	256
7. Svårigheter och Tillstå friska folk, dock ej Sjukhusbesökare	66	55
8. Sjukhusbesökare vid Rikshösten	445	415
9. Sjukhus till	91	77
10. Månar	9440	11542
11. Månar Sjukhus Barn och Tidnings- folk, öfver 15. år	18230	18160
12. Dens utan 15. år	—	51
13. Fänge Folk- Åker	783	633
14. Gemensamt af Rikets Krigsfolk utan Krigs- månar	9	24
15. i Fästningen intagne i Högskolan	55	125
16. i Fästningen intagne i Fästningen	208	892
17. i Sjukhus utan Högskolan eller Fästningen	36	31
18. Gata och utlöste utan Högskolan	29	25
19. i Sjukhus af Julelands för och Inatt. Sjuk- hus	—	628
20. Lögskola Sjukhus	9	34
21. Rätt- och Spälska- Folk	17	—
22. Lögskola på Fästningar och Sitta	1	1
23. Frånvarande Rikets- Förvarare	—	—

ANMÄRKNINGAR.

I. LANDSHÖFDINGE-ÄMBETET ad-
derar på thesse sin 3:de Tabell, ruta från
ruta, alla Constitutionernes Siffre-Summor uti
sin Tabell öfver hela Lämlret: Utat hvilken,
även tom at the 2:ne förra, et Ark årligen
inländes, i Marti Månads flut, til Vårt CAN-
CELLIE-COLLEGIUM, men i Finnland til
GENERAL-GOUVERNEUREN, sedan en lika lydande
Afskrif uti HÖFDINGE-ÄMBETES Tabell-Bok
blifvit attagen, tom at LANDSHÖFDINGEN och
thess efterträdare förvaras.

II. Hela betväret, at förtärdiga få väl
alla 3: Kyrko-Tabellerne, tom then Metho-
diska, hvilken endatt tjenar til thessas be-
qvämliga uprättande för Pastoras, bettar
blott theruti, at man drager några få strek,
och adderar the samma Sätter at vinna
thetta få nödige ändemål, både til GUDS
ÄRAS utvidgande, genom öfvermånelige
håraf flytande och bevisste Grund-Sanning-
gar, såsom ock til Rikets fuskvilliga väl-
stånd och styrka, är ämval med flit gjordt
få lät och enlådigt, at ock et Barn, som al-
tenast lärde addera någon liten Summa, kan
nyttas til at affluta alla thesse Tabeller, urur
hvilka thessa få nödige kundskapen, til alla
delar, endatt kan framledas, hvilken genom
vittra Utlännings rön, och mer än 100.
års itadgad utöfning, gifvir anledning til at
bringa the mågtigaste Riken i Europa til
märkeligt antecende, samt tillskyndat thesas
underfattare mång befynnerlig lifa och oför-
modelige förmöner, samt tidige hjelpe-
medel uti Epidemiske och Chroniske sjuk-
domar.

OMSTÄNDIGHETER.

I. Husfullt rone Matlag i Sjukhuset, dock inkludering the Gemensamt af Krigsfolk, alla utlöste och utlöste	1135
II. Calicermål i Sjukhuset	2
III. Källare i Sjukhuset	29
IV. Källare i Sjukhuset	13202
V. Husfullt, Matlag eller Rättal på Lands, inkludering the Gemensamt af Krigsfolk, alla utlöste och utlöste	53
VI. Gångvårds på Lands	24

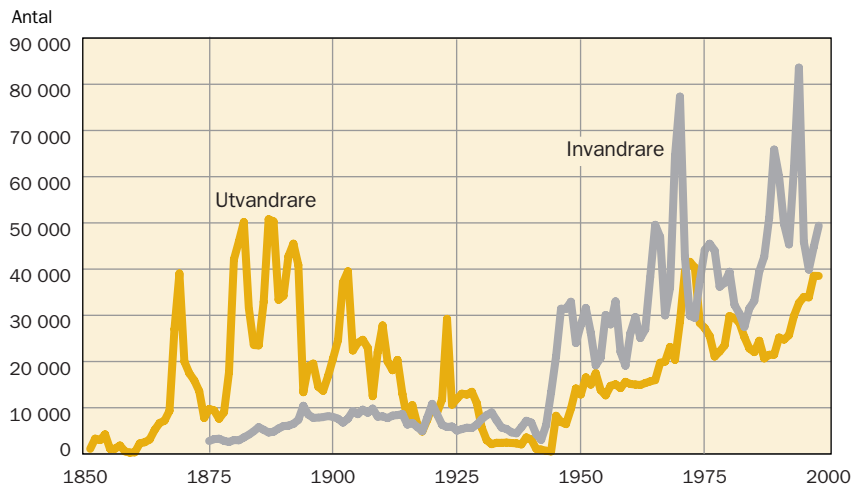
Från utvandrings- till invandringsland

Människor har alltid flyttat längre eller kortare sträckor under sitt liv. Det kan ha varit för att söka ny jordbruksmark eller arbete, för att driva handel eller studera, eller av andra skäl. Människor har flyttat i krigstid och fredstid och många har blivit kvar för alltid i främmande länder.

Under de två senaste seklen urskiljer vi fyra flyttvågor. Den första är den stora Amerikautvandringen under senare hälften av 1800-talet och början av 1900-talet. Åren efter andra världskriget präglades av flyktinginvandring. Det gäller också den allra senaste tiden, 1980- och 1990-talen. Mellan dessa två perioder ligger arbetskraftsinvandringens årtionden, 1950- och 1960-talen.

På hundra år förvandlades Sverige från utvandrings- till invandringsland.

In- och utvandringen 1851–1998

Flyttströmmar varierar kraftigt år från år. Perioder när missväxt och lågkonjunktur i Sverige samvarierade med högkonjunktur i Nordamerika observeras maxvärden i massutvandringen under 1800-talets senare del. Arbetskraftsinvandringen de första decennierna efter andra världskriget följde konjunkturerna i Sverige. Under 1980- och 1990-talen har flykting- och anhöriginvandring dominerat.

Amerikautvandringen

Under åren 1850 till 1930 utvandrade ca 1,5¹ miljoner människor varav 1,2 miljoner till Nordamerika. Utvandringen var mycket stor från 1880 till första världskrigets utbrott. Toppåren var 1881–1882 och 1887–1888 med kris i jordbruket i Sverige och högkonjunktur i USA. Flertalet sökte sig till Nordamerika. Av svenskar födda under senare delen av 1800-talet utvandrade ungefär 20 procent av männen och 15 procent av kvinnorna.

Invandringen till Sverige utgjordes under samma tid i första hand av återvändande svenskar. Totalt flyttade 0,4 miljoner människor till Sverige.

Trots en nettoutvandring på över 1 miljon ökade landets folkmängd från 3,5 miljoner år 1850 till 6 miljoner år 1930. Det var en följd av en nedgång i dödligheten inte minst bland barn och ungdomar. Allt fler nådde vuxen ålder. Därmed blev det också fler som fick möjlighet att få barn och befolkningen växte ytterligare.

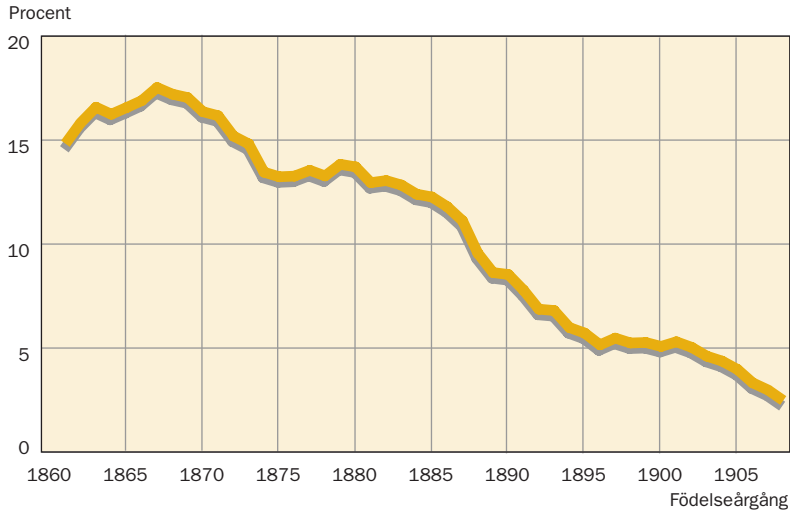
Svårt att försörja sig

Den kraftiga befolkningstillväxten i Sverige var en av orsakerna till utvandringen. Ungdomskullarna (15- till 20-åringar) mer än fördubblades från 1825 till sekelskiftet. Den starka befolkningsökningen medförde att antalet obesuttna ökade kraftigt. Efterfrågan på arbete och bostäder blev större än utbudet samtidigt som ett lockande alternativ marknadsfördes av de Nordatlantiska transportföretagen. Efterfrågan på jord kunde få sin lösning i USA där Homestead Act från 1862 gav goda möjligheter att för en billig penning förvärva jord.

1860-talets födelseårgångar reducerades med 17–18 procent på grund av utvandringen. Ser man enbart på dem som nådde vuxen ålder, dvs. blev minst 20 år, finner man att var fjärde lämnade Sverige. Man kan med fog påstå att det under slutet av 1880-talet rådde en utbredd uppbrottsstämning bland ungdomarna. Speciellt gällde det Småland, Öland, Halland, Västergötland, Östergötland, Dalsland, Värmland och Bergslagen, bygder där amerikautvandringen blev stor.

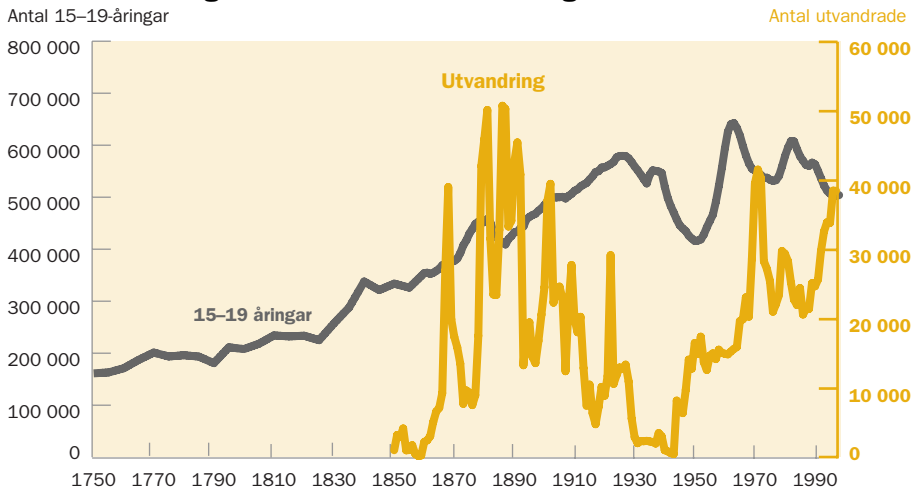
¹ Den redovisade utvandringen 1851–1930 var 1,41 miljoner. Den oredovisade nettoutvandringen under samma period uppskattas till 0,2 miljoner. Källa: Tab. 43 i Historisk statistik för Sverige Del 1. Befolkning Andra upplagan 1720–1967 och Folk- och bostadsräkningen 1990 Del 4. Den demografiska statistiken. Definitioner, metoder, befolkningsutveckling m.m. sidorna 53–54.

Utvandringsöverskott i procent för födelseårgångarna 1861–1910

Mer än 15 procent av personer födda på 1860-talet utvandrade. Utvandring avtog dock och av personer födda i början på 1900-talet utvandrade bara några procent.

Antal 15–19-åringar 1750–1998 och utvandringen 1851–1998

Den minskade dödligheten i början av 1800-talet resulterade i att fler nådde vuxen ålder. Efterfrågan på arbete och bostäder blev så stor i förhållande till det inhemska utbudet att många valde att emigrera.

Bättre levnadsförhållanden

I och med att levnadsförhållanden med tiden förbättrades i Sverige – industri- och byggnadsverksamhet expanderade – minskade Nordamerikas attraktionskraft. Under första världskriget upphörde emigrationen över Atlanten i det närmaste, men återkom i mindre skala åren därefter.

Från mitten av 1920-talet kvoterades invandringen till USA och från börskraschen år 1929 med efterföljande depression ebbade migrationen praktiskt taget ut. Bland människor födda vid sekelskiftet, dvs. omkring 1900, var migrationen obetydlig. Från och med födelseårgången 1909 är invandrarna fler än utvandrarerna i Sverige.

Sverige utan utvandring

Hur skulle Sveriges befolkning sett ut utan amerikautvandring? Det finns kalkyler som säger att Sverige folkmängd år 1930 skulle ha varit 2,4 miljoner större om inte över en miljon människor lämnat landet. Då räknar man med att 1,1 miljoner emigranter (netto) hade gett upphov till ytterligare 1,3 miljoner personer genom de barn och barnbarn de kunde förväntas ha fått.

Men man kan ifrågasätta realismen i en sådan kalkyl. Antaganden om dödlighet och fruktsamhet blir naturligtvis alltid osäkra. Kalkylen bygger på den i Sverige observerade fruktsamheten och dödligheten sedan 1850. Men då tar man inte hänsyn till att det kvinnoöverskott som blev följden av att fler män än kvinnor utvandrade bidrog till att pressa ned fruktsamheten. Även dödligheten påverkades av utvandringen. Man kan anta att utvandringen gav den kvarboende befolkningen bättre livsvillkor än eljest och att det i sin tur bidrog till den snabba nedgången i dödlighet.

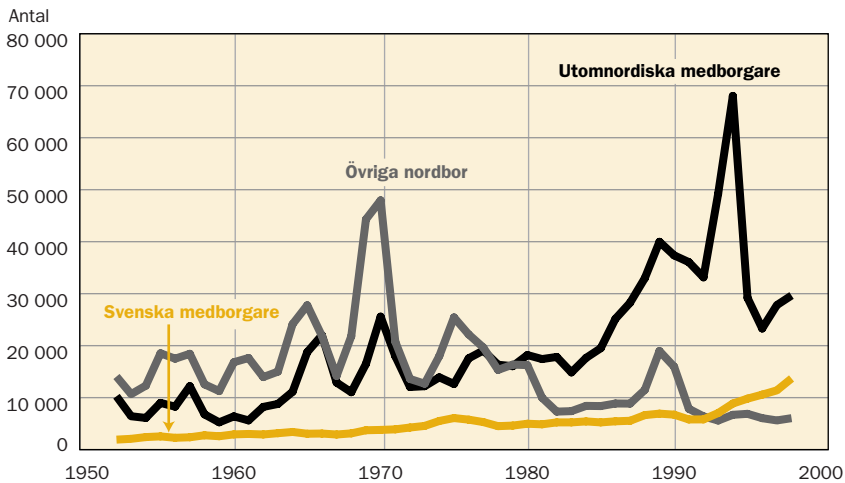
Sverige blir ett invandringsland

Massutvandringen under 1800-talet följdes från mitten av 1900-talet av en tidvis mycket stor invandring. Den första stora invandringsvågen kom efter andra världskriget då Sverige tog emot flyktingar från Europas krigshärjade länder. Under industrins expansionsperiod fram till början av 1970-talet följde en kraftig arbetskraftsinvandring och därefter under 1980- och 1990-tal återigen flyktinginvandring, denna gång från oroshärddar i Europa, Asien, Afrika och Sydamerika.

År 1945 var antalet utrikes födda fortfarande så lågt som 100 000. Flyktingarna från grannländerna, vilka vistades tillfälligt i landet under andra världskriget, folkbokfördes aldrig och redovisades därmed inte i befolkningsstatistiken. Från 1945 till 1998, under ungefär 50 år, har antalet utrikes födda tiodubblats och uppgår nu till nästan en miljon. Från att ha varit en marginell företeelse har invandrarna blivit en naturligt inslag i det svenska samhället. Sammanlagt har sedan andra världskriget 2,1 miljoner människor flyttat till Sverige. Samtidigt har 1,2 miljoner flyttat ut ur landet.

Inte alla invandrare är utländska medborgare. Omkring 0,2 miljoner av 1945–1998 års invandrare var återvändande svenska medborgare. På samma sätt är det många invandrare till Sverige som efter ett antal år antingen återvänder till sina hemländer eller flyttar vidare. Sammanlagt har nästan hälften av dem som kommit till Sverige efter andra världskriget hunnit flytta ut igen. Av samtliga utflyttare från 1945 till idag var endast 0,4 milj. svenska medborgare.

Invandring efter medborgarskap – svenskar, övriga nordbor och utomnordiska medborgare åren 1952–1998

Karakteristiskt för både den nordiska och den utomnordiska invandringen är de kraftiga vågrörelserna. Till 1970-talets början dominerade arbetskraftsinvandring. Konjunkturutvecklingen och invandringen samvarierade. På 1980-talet ändrades bilden radikalt. Flyktninginvandring och anhöriginvandring medförde en fördubbling av den utomnordiska invandringen. Under åren 1993–1994 var det framför allt kriget i Jugoslavien som påverkade invandringen till Sverige.

Arbetskraftsinvandring från 1940-tal till 1970-tal

Efter krigsslutet expanderade den svenska industrin snabbt och det blev brist på arbetskraft. Till en början mildrades arbetskraftsbristen genom invandring från de nordiska länderna. Men redan 1947 började den nyligen tillsatta arbetsmarknadscommissionen rekrytera arbetskraft i Italien, Ungern och Österrike. På 1950-talet inriktades rekryteringen på dåvarande Västtyskland, Nederländerna, och senare också på Italien, Österrike, Belgien och Grekland. Under senare delen av 1960-talet dominerades den utomnordiska invandringen av personer från det forna Jugoslavien.

År 1967 började invandringen regleras. Men de nya bestämmelserna ändrade inte flyttströmmarna på kort sikt. Omflyttningen för nordiska medborgare pågick som tidigare och åren 1969–1970 nådde invandringen rekordnivå. I Sverige rådde

högkonjunktur samtidigt som det finska jordbruket genomgick omfattande strukturförändringar. Invandringen från Finland blev mycket omfattande. Trots att invandringen av utomnordiska medborgare var reglerad var även inflyttningen från dåvarande Jugoslavien mycket stor.

Från mitten av 1970-talet ändrade invandringen karaktär. Arbetskraftsinvandringen blev marginell och bestod nästan uteslutande av nordiska medborgare. Även antalet nordiska invandrare var lågt och ökade inte särskilt mycket ens under 1980-talets högkonjunktur. Undantag utgör åren 1989–1990 då vi hade en relativt stor invandring från Norge.

Flyktinginvandring tar över

Ännu i början av 1980-talet var det få människor som sökte asyl i Sverige. Men krig och oroligheter medförde en ökad ström av asylsökande. Det har varit särskilt märkbart i samband med kriget i det forna Jugoslavien. Ett mycket stort antal människor därifrån sökte asyl i Sverige åren 1992 och 1993.

Antalet asylsökande har varierat både med oron ute i världen och med svensk invandringspolitik. Militärkuppen i Chile orsakade att drygt 25 000 chilensare flydde till Sverige. Inbördeskriget i Libanon medförde att 20 000 libaneser flydde till Sverige. Krig och förtryck i Iran och Irak har resulterat i att 50 000 iranier och 38 000 irakier har bosatt sig i landet. Från det forna Jugoslavien (Serbien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien) har 87 000 flyttat till Sverige under åren 1993–1998. Svält och krig i Somalia har inneburit att 13 000 somalier har fått uppehållstillstånd i Sverige under 1990-talet.

Av dem som sökte asyl fick fram till år 1989 omkring 80 procent uppehållstillstånd. De restriktiva regler som började tillämpas i december 1989 gav som resultat att både antalet och andelen tillstånd halverades 1990 jämfört med året innan.

Politiken har under vissa perioder medverkat till ökad inströmning av asylsökande, medan den under andra perioder har varit återhållande. Ofta har regelverket skärpts åren efter en omfattande invandring. Senast har vi fr.o.m. början av 1997 fått nya lagar på området som torde medföra att det blir svårare att få uppehållstillstånd av flyktingskäl.

Asylsökande och beviljade uppehållstillstånd som flykting åren 1983–1998

År	Asylsökande	Beviljade uppehållstillstånd som flykting
1983	3 000	3 668
1984	12 000	5 413
1985	14 500	7 314
1986	14 600	11 486
1987	18 114	14 042
1988	19 595	16 125
1989	30 335	24 895
1990	29 420	12 839
1991	27 351	18 663
1992	84 018	12 791
1993	37 581	36 482
1994	18 640	44 875
1995	9 047	5 642
1996	5 753	4 832
1997	9 662	9 596
1998	12 844	8 193

Källa: Statens Invandrarverk

Anhöriga fler än flyktingarna

Flyktinginvandringen medför också en invandring av nära anhöriga och anhöriginvandringen är som regel större än flyktinginvandringen. I början av 1980-talet var invandringen av flyktingar och nära anhöriga ganska blygsam, ca 10 000 per år. Under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har nivån passerat 40 000. Rekordåret 1994 var antalet över 70 000. Åren 1993–1995 invandrade 75 000 personer från Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina.

EES-avtalet öppnar för arbetskraftsinvandring

Den utomnordiska invandringen av andra skäl än flyktingskap som t.ex. arbete, studier och adoption, har varit av liten omfattning. EES-avtalet har dock öppnat Sveriges gränser för arbetskraftsinvandring igen. Arbetskraftsinvandringen från EU-länderna är blygsam, årligen ca 2 000 och endast ca 1 000 medföljande familjemedlemmar.

Antal nordiska och utomnordiska invandrare samt utomnordisk invandring efter orsak. Åren 1979–1998

År	Flyk- tingar	Anhö- riga	Arbets- mark- nad	Gäst- studer- ande	Adop- tivbarn	EES- med- borgare	Summa utom- nordis- ka med- borgare	Svens- ka med- borga- re	Övriga nordiska med- borgare
1979	2 768	6 843	1 130	771	..	.	11 512	7 146	13 834
1980	4 062	7 786	948	821	..	.	13 617	4 980	16 254
1981	3 857	7 868	918	391	..	.	13 034	4 868	9 983
1982	6 266	7 119	983	366	..	.	14 734	5 239	7 314
1983	3 668	7 241	632	476	..	.	12 017	5 240	7 404
1984	5 413	6 561	247	509	1 141	.	13 871	5 426	8 415
1985	7 314	6 944	95	478	1 372	.	16 203	5 238	8 378
1986	11 486	9 670	171	464	1 245	.	23 036	5 447	8 872
1987	14 042	12 387	222	678	1 320	.	28 649	5 550	8 855
1988	16 125	15 093	257	855	1 003	.	33 333	6 639	11 483
1989	24 879	18 029	167	821	776	.	44 672	6 922	18 967
1990	12 839	22 221	263	1 143	917	.	37 383	6 728	15 952
1991	18 663	21 230	300	969	1 086	.	42 248	5 805	7 856
1992	12 791	19 662	215	1 233	916	.	34 817	5 814	6 398
1993	36 482	19 796	159	1 611	880	.	58 928	7 038	5 600
1994	44 875	25 975	127	1 086	884	6 040	78 987	8 864	6 696
1995	5 642	19 707	190	1 504	794	4 649	32 486	9 808	6 886
1996	4 832	18 816	274	1 771	807	5 164	31 664	10 577	6 051
1997	9 596	18 910	433	2 376	694	4 556	36 565	11 399	5 619
1998	8 193	21 673	363	2 665	804	5 735	39 433	13 690	6 052

Källa: Statens invandrarverk för statistiken om utomnordiska medborgare och SCB för statistiken om de nordiska medborgarna.

Utvandring under senare delen av 1900-talet

Ökande invandring ger med automatik fler utvandrare – många invandrare flyttar ut igen efter ett antal år. Men även infödda svenskar har på senare tid påverkats av den allmänt större rörligheten.

Allt fler svenskar utvandrar

Under ganska lång tid har utvandringen av svenska medborgare varit ungefär 8 000 per år. Men under 1990-talet har det skett en dramatisk förändring. Utvandringen av svenska medborgare har ökat, från ca 10 000 år 1991 till 24 000 år 1998. Som förklaring till uppgången brukar man ange svårigheter att få arbete i Sverige. Större möjligheter att studera utomlands har bidragit till att den internationella arbetsmarknaden öppnats för svenska ungdomar. Företagsamheten har blivit mer global. Det har blivit allt naturligare att en del av karriären inbegriper några år utomlands vid ett dotterföretag eller vid företagets huvudkontor. EES-avtalet som trädde i kraft 1994 har underlättat för svenskar att bosätta sig i EU-länderna.

Det är framförallt till Norge som flyttströmmarna har ökat. I slutet av 1990-talet flyttade årligen 5 000 svenska medborgare till Norge. Svenskar är numera den största invandrargruppen i Norge. Utflyttningen har också ökat kraftigt till Storbritannien och USA. Flyttningarna till Asien har fyrdubblats under 1990-talet, visserligen från en låg nivå, men ändå är det fråga om en anmärkningsvärd uppgång.

Bland svenska medborgare som utvandrar finns naturligtvis en del naturaliserade, dvs. tidigare invandrare som blivit svenska medborgare. Man skulle kanske tro att den ökade utvandringen av svenska medborgare beror på att fler blir naturaliserade. Men så är det inte. Under 1980- och 1990-talen har andelen naturaliserade varit konstant – ca 20 procent per år av dem som utvandrar.

En mindre del av den ökade utvandringen av svenska medborgare kan vara skenbar. Folkbokföringen ändrades den 1 juli 1991 och reglerna blev klarare. Tidigare kunde en del av emigranterna felaktigt kvarstå i de svenska befolkningsregistren.

Utvandring av svenska medborgare år 1990–1991 och 1997–1998 fördelade på de viktigaste inflyttningsländerna

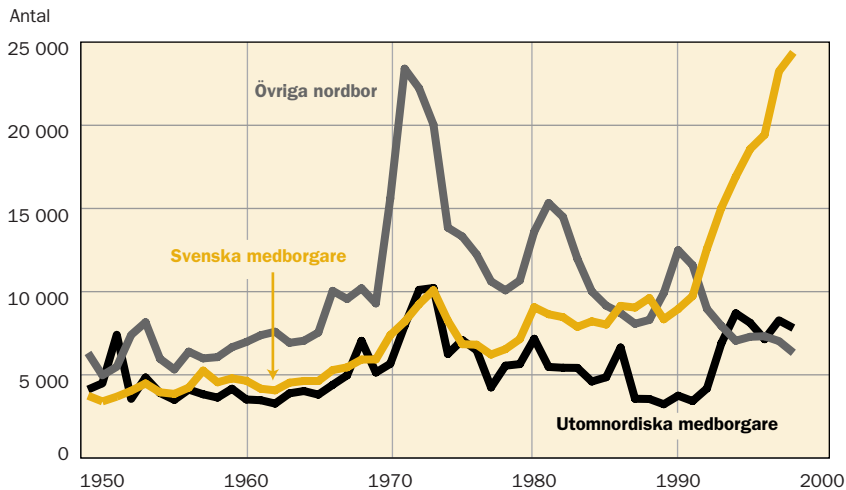
Världsdel Land	1990–1991 Årsgenom- snitt	1997–1998 Årsgenom- snitt	Ökning från 1990–1991 till 1997–1998	
			Antal	Procen- tuell för- ändring
Norden	2 954	7 645	4 691	159
<i>därav</i>				
Danmark	777	1 301	524	67
Finland	1 021	850	-171	-17
Norge	1 098	5 370	4 272	389
EU15 utom Danmark och Finland	3 545	7 163	3 618	102
<i>därav</i>				
Belgien	549	459	-91	-16
Frankrike	377	646	270	72
Grekland	319	574	256	80
Spanien	467	804	337	72
Storbritannien och Nordirland	568	2 362	1 794	316
Tyskland	618	1 062	444	72
Europa utom EU15 och Norden	457	1 053	596	130
<i>därav</i>				
Schweiz	297	343	46	16
Afrika	167	632	465	278
Nordamerika	1 187	3 381	2 194	185
<i>därav</i>				
USA	999	2 967	1 968	197
Sydamerika	209	634	426	204
Asien	491	2 275	1 784	363
Oceanien	287	470	184	64
Okänt	50	560	510	1 019
Totalt	9 346	23 811	14 466	155

Återutvandring

Invandringen under 1960-talet var starkt konjunkturberoende. Det var hög invandring vid högkonjunktur och när konjunkturen vände, vände också flyttströmmarna dvs. utvandringen ökade. Principen på den svenska arbetsmarknaden om "sist in – först ut" gör att de nyanlända invandrarna först får känna av friställningar. Lågkonjunkturen i början av 1970-talet orsakade en topp i utvandringen. För nordiska medborgare kan sådana toppar observeras både i början av 1980- och 1990-talet. Av 1960-talets arbetskraftsinvandrare har drygt 50 procent återutvandrat.

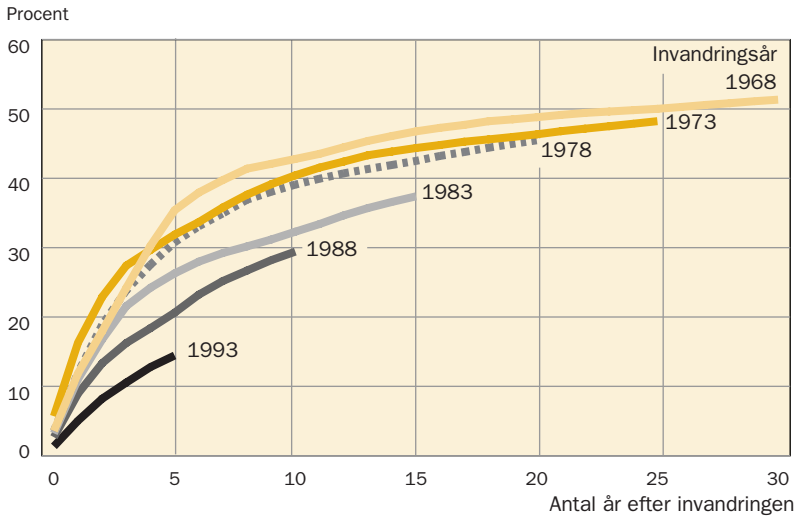
För flyktingar blir det möjligt att återvända till hemlandet först när förhållandena där förändrats. Principen om första asylland gör det också omöjligt att flytta till ett tredje land. Av flyktingar som kom till Sverige på 1980-talet hade 40 procent flyttat ut ur landet efter tio år. Återflyttning har blivit mindre vanlig vilket blir tydligt när vi studerar 1993 års invandrare. Efter fem år har 15 procent återvandrat jämfört med 33 procent av 1983 års invandrare och 40 procent av 1968 års.

Utvandring efter medborgarskap – svenskar, övriga nordbor och utomnordiska medborgare åren 1949–1998

Migrationen mellan de nordiska länderna är konjunkturkänslig. Vid högkonjunkturer i Sverige tilltar invandringen. Så snart konjunkturen vänder ökar utvandringen. På 1990-talet har utvandringen av svenska medborgare mer än fördubblats.

Återutvandring i några invandrarårgångar

1960-talets arbetskraftsinvandrare återvände i stor omfattning. Ungefär varannan arbetskraftsinvandrare har lämnat Sverige. Ju större inslaget blir av flykting- och anhöriginvandrare desto lägre andel återutvandrar.

Omflyttningens demografi

Invandrarna är unga

Vid invandringstillfället är merparten av invandrarna unga människor. En fjärdedel är barn (0–14 år), en sjättedel är mellan 15 och 24 år och nästan en tredjedel är mellan 25 och 34 år. Sedan slutet av 1960-talet har det skett mycket stora förändringar i invandrarnas åldersfördelning. Åldersgruppen 15–24 år, dvs de typiska arbetskraftsinvandrarna, har halverats medan åldersgrupperna över 24 år har ökat. Något förenklat kan man påstå att barnfamiljer har ersatt arbetskraftsinvandrarna.

Utvandrarna något äldre

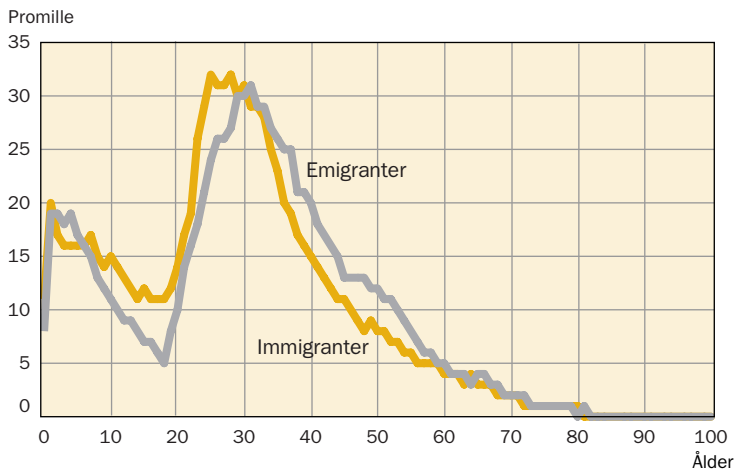
Som redan påpekats är en stor del av utvandrarna tidigare invandrare. Medelåldern är av bl.a. denna anledning högre bland utvandrare än bland invandrare.

Även bland utvandrarna har åldersfördelningen förändrats från 1960-talets slut. Andelen 15–24-åringar har minskat och det är en markant ökning av utvandrare i åldrarna över 35 år. Andelen barn, 0–14 år, har sedan 1960-talets slut varit konstant, drygt 20 procent.

Lika många män som kvinnor

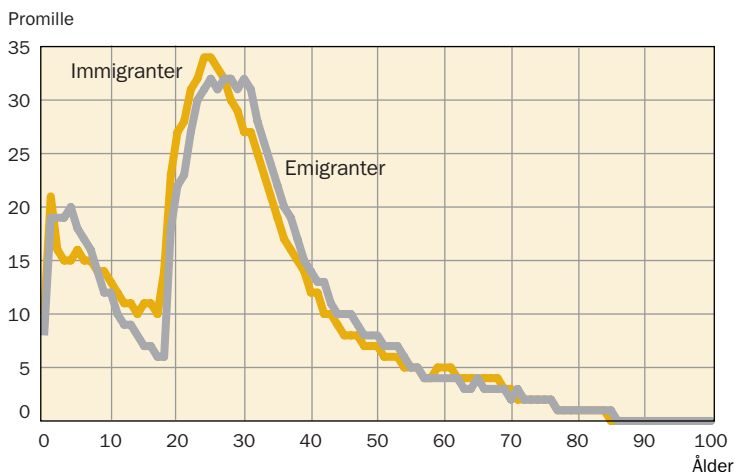
Numera är de ungefär lika många män som kvinnor både bland invandrarna och utvandrarerna. Tidigare var det fler män än kvinnor i de båda flyttströmmarna. De år som Sverige har haft lågkonjunktur har det varit ungefär lika många män som kvinnor bland inflyttarna. Fortfarande är det dock något fler män än kvinnor som utvandrar.

Relativa åldersfördelningen åren 1995–1998 – män

Migranter har en annan åldersfördelning än hela befolkningen. Det är unga ensamstående och familjer med små barn som flyttar. Immigranterna är yngre än emigranterna.

Relativa åldersfördelningen åren 1995–1998 – kvinnor

Med relativ åldersfördelning avses antalet flyttade i varje ålder i förhållande till totala antalet flyttade. Bland inflyttade män är andelen 14–18 åringar lågt (11 per 1 000). Högsta andelen finns i åldrarna 25–30 år (30–32 per 1 000). För utflyttade män ligger mini- och maximivärdena i lite högre åldrar. Åldersfördelningen på inflyttade kvinnor är mycket lik den som gäller utflyttade kvinnor. Minimi- och maximivärdena ligger i lägre åldrar för kvinnor än för män.

Kvinnor från Östersjöländerna bildar familj med svenska män

Enligt det västerländska flyttningsmönstret flyttar unga flickor i yngre åldrar än vad unga pojkar gör. Utflyttningsbygder får därför ett kvinnounderskott. Internationella flyttningar har dock andra mönster. Så var det till exempel vid amerikautvandringen fler män än kvinnor som flyttade.

Den reglerade invandringen har medfört att endast familjebildning har varit ett godtagbart skäl för att få uppehållstillstånd i Sverige för migranter från ett stort antal länder. Män från Väst- och Sydeuropa har varit attraktiva för de svenska kvinnorna medan kvinnor från Östersjöländerna och några asiatiska länder, Filippinerna och Thailand, varit attraktiva för svenska män.

Antal män per 1 000 kvinnor – i åldrarna 20–29 år

Land	20–29 år	Land	20–29 år
1 Irland	2 443	90 Angola	526
2 Storbritannien och Nordirland	1 839	91 Indien	512
3 Nya Zeeland	1 792	92 Eritrea	507
4 Frankrike	1 615	93 Nicaragua	489
5 Italien	1 578	94 Thailand	484
6 Laos	1 419	95 Lettland	480
7 Singapore	1 380	96 Saudiarabien	438
8 Israel	1 336	97 Korea, Syd-	410
9 Nigeria	1 314	98 Estland	377
10 Australien	1 278	99 Ryssland	354
25 Sverige	1 062	100 Filippinerna	342
		101 Ukraina	258

De 100 störst invandrarländerna ingår i urvalet.

Invandrarbefolkningen

Det förekommer mycket varierande uppgifter om antalet invandrare i Sverige beroende på hur invandrare definieras. Vid slutet av år 1998 var antalet utländska medborgare 500 000 och antalet utrikes födda 969 000. Personer som är födda i Sverige och har en eller båda föräldrarna födda utomlands, beräknas uppgå till ca 780 000 varav drygt 500 000 har en förälder född i Sverige och en förälder född utomlands. Om samtliga personer med utländsk bakgrund, utrikes födda och födda i Sverige med en eller båda födda utomlands, inkluderas har idag var femte invånare i landet anknytning till andra länder än Sverige.

Befolkningen fördelad efter medborgarskapsland, eget födelseland och föräldrarnas födelseland den 31 december 1998 (tusental)

	Medborgarskapsland		Samtliga
	Sverige	Utlandet	
Utrikes födda	558	410	969
Födda i Sverige	7 797	89	7 886
<i>därav</i>			
med två utrikes födda föräldrar	203	62	265
en svenskfödd och en utrikes född förälder	493	21	514
två svenskfödda föräldrar	7 101	6	7 107
Samtliga	8 354	500	8 854

I fortsättning avser vi med invandrarbefolkning personer som är födda utomlands dvs. personer som själva invandrat till Sverige. De av invandrarnas barn som är födda i Sverige ingår inte.

Antal personer födda utomlands

År	Antal (tusental)	I procent av folkmängden
1900	36	0,7
1930	62	1,0
1945	101	1,5
1950	198	2,8
1960	300	4,0
1970	538	6,7
1980	627	7,5
1990	790	9,2
1998	969	10,9

Utrikes födda i tusental

	År					
	1950	1960	1970	1980	1990	1998
Norden	99	174	321	341	319	283
<i>därav</i>						
Danmark	23	35	39	44	44	38
Finland	45	101	235	251	218	199
Norge	31	37	45	43	53	42
Europa* utom Norden	85	111	184	198	228	328
<i>därav</i>						
Bosnien-Hercegovina	–	–	–	–	–	50
Estland	25	..	19	15	12	11
Grekland	0	2	2	15	13	11
Jugoslavien, f. d.	0	2	34	38	43	71
Polen	8	6	11	20	36	40
Tyskland	21	38	42	39	38	37
Ungern	2	9	11	13	15	14
Afrika	0	1	4	10	27	52
<i>därav</i>						
Etiopien	0	0	0	2	10	13
Somalia	–	–	0	0	1	12
Nordamerika	11	12	16	14	19	23
Sydamerika	0	1	2	17	44	49
<i>därav</i>						
Chile	0	0	0	8	28	27
Asien	1	2	10	45	150	231
<i>därav</i>						
Irak	0	0	0	1	10	38
Iran	0	0	0	3	40	50
Libanon	0	0	0	2	16	20
Turkiet	0	0	4	14	26	31
Oceanien, övriga	0	0	1	1	2	3
Samtliga födda utomlands	198	300	538	627	790	969

*) Med Sovjet.

Genomsnittlig årlig nettoökning av befolkningen efter födelseland 1950–1998

Födelseland	Genomsnittlig årlig ökning				
	1950–60	1960–70	1970–80	1980–90	1990–98
Sverige	35 123	34 407	15 096	10 990	10 344
Summa utrikes födda	10 207	23 771	8 937	16 349	22 617
<i>därav</i>					
Norden utom Sverige	7 496	14 687	2 034	-2 217	-4 529
Europa* utom Norden	2 544	7 286	1 411	3 046	12 565
Afrika	24	355	588	1 732	3 108
Nordamerika	33	396	-115	460	588
Sydamerika	27	162	1 491	2 702	647
Asien	69	816	3 527	10 538	10 114
Oceanien	37	67	1	88	114

*) Med Sovjetunionen.

Finland största ursprungslandet

Den största invandrargruppen i Sverige är finländare och den gruppen uppgår idag till cirka 200 000 personer. Sedan 1980 har finländarna i Sverige blivit färre beroende på återflyttning och låg inflyttning till Sverige. Den näst största gruppen är numera jugoslaver¹ med 71 000. Med forna Jugoslaviens samtliga delar inräknade blir antalet personer som finns i Sverige ca 125 000. Av dessa är 50 000 bosnier. Iranierna är lika många och därefter kommer norrmän med 42 000, polacker med 40 000 och danskar och irakier med vardera 38 000 personer.

Åldersfördelningen

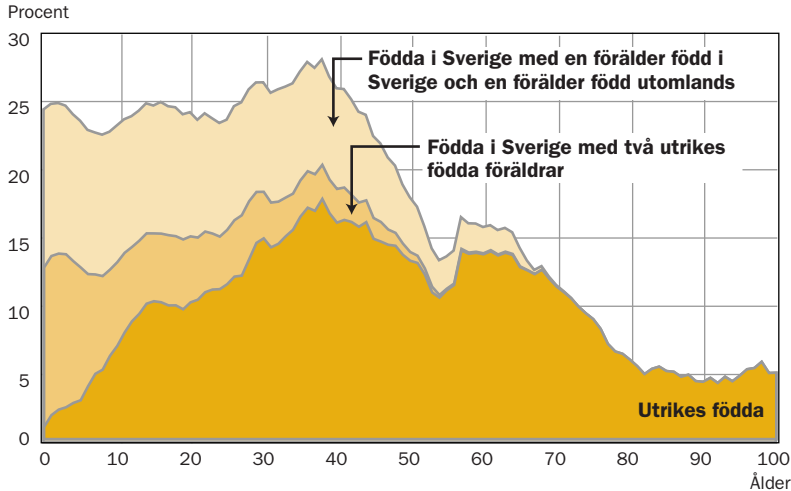
Femtio års invandring har radikalt påverkat den svenska befolkningens sammansättning. Upp till 40 års ålder har numera var fjärde person utländsk bakgrund dvs. är själva invandrare eller har en förälder som invandrat. De utrikes födda når i åldersklasserna 35–39 år sina högsta värden där var sjätte person är invandrare. En allt större andel av barnen som föds i Sverige har föräldrar som invandrat. Av födda på 1950-talet har 6–10 procent av barnen invandrarföräldrar, på 1970-talet 12–14 procent och på 1990-talet 17–23 procent. Nergången i barnafödandet på 1990-talet har varit mindre bland invandrare än bland svenskar. Det är således inte enbart tillskottet i invandrarbefolkningen som bidraget till att andelen barn med invandrarföräldrar har ökat utan också genomgripande förändringar i benägenheten att föda barn.

Så länge arbetskraftsinvandringen dominerade var integrationen god. Det var vanligt att invandrarna bildade familj med svenskar. De fick också barn tillsammans. Till och med 1980-talet dominerade gruppen med en invandrarförälder

¹ I gruppen jugoslaver ingår personer som kom från hela Jugoslavien före delningen och personer som kommit från Serbien-Montenegro efter delningen.

över barn med två invandrarföräldrar. På 1990-talet har dock bilden ändrats. De båda grupperna är numera lika stora. Flyktinginvandrarna är i stor omfattning redan gifta när de kommer till Sverige varför det är naturligt att barn med två utlandsföräldrar växer i antal.

Andelen i varje åldersklass med utländsk bakgrund – den 31 december 1998

Ungefär en fjärdedel av befolkningen i åldrarna under 40 år är antingen födda utomlands eller födda i Sverige med en eller båda föräldrarna födda utomlands.

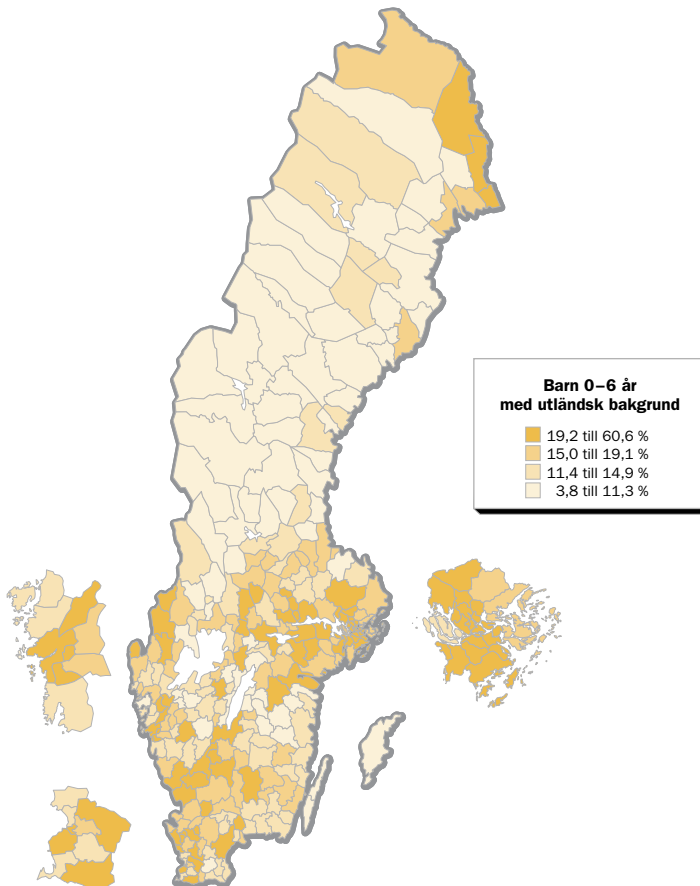
Invandrarna dras till storstäderna

Trots en medveten politik att sprida de nyinvandrade över hela landet, den s.k. hela Sverige kampanjen, har invandrarna dragits till storstäderna. För att få en utslagsgivande indikator redovisas andelen förskolebarn med utländsk bakgrund i nedanstående tabell och karta. I några storstadskommuner, Botkyrka, Malmö och Södertälje, har ungefär vartannat barn utländsk bakgrund. I förskoleåldrarna är andelen utrikes födda lågt. När barnen når gymnasieåldrarna, dvs. om 10 år kan man anta att ytterligare 10 års migration bidrar till att gymnasieungdomarna med utländsk bakgrund stiger till 60–70 procent i flera svenska storstadskommuner.

Kommuner i avfolkningsbygder, t.ex. Bjurholm och Berg, har mycket låg andel barn med utländsk bakgrund.

**Andel förskolebarn 0–6 år med utländsk bakgrund kommunvis
den 31 december 1998**

Andel med utländsk bakgrund		Andel med utländsk bakgrund	
1	Botkyrka 60,6	280	Arvidsjaur 7,1
2	Haparanda 60,1	281	Vilhelmina 7,0
3	Malmö 51,7	282	Boxholm 6,8
4	Övertorneå 48,2	283	Sorsele 6,7
5	Södertälje 46,1	284	Älvdalen 6,6
6	Solna 42,4	285	Ovanåker 6,5
7	Gnosjö 41,0	286	Malå 6,1
8	Sundbyberg 40,8	287	Ånge 6,1
9	Stockholm 40,2	288	Berg 5,3
10	Göteborg 40,2	289	Bjurholm 3,8
Sverige 23,6			

Sverige har hög andel invandrare

Det är få länder som har en högre andel invandrare än Sverige. Förvånande för många är att välkända invandrarländer som USA och Nederländerna har något lägre andel invandrare än Sverige. Flera av Medelhavsländerna som Portugal, Spanien och Italien (1,2 procent utländska medborgare) har låg andel invandrare trots det stora migrationstrycket från Nordafrika.

Statistik över utrikes födda ger goda möjligheter att jämföra länder med avseende på andel invandrare i befolkningen. Tyvärr framställer en del länder sådan statistik bara vid folkräkningstillfällen. Det gäller för t.ex. Frankrike och Spanien. Tyskland producerar över huvud tagit inte statistik över utrikes födda av principiella skäl eftersom man anser att statistiken blir missvisande. Många tyskar tvingades efter andra världskriget flytta från områden (t.ex. Sudetenland, Ostpreussen) som ligger utanför dagens tyska gränser och betraktas enligt gällande definitioner som utrikes födda.

Utrikes födda i några länder – procent och antal

Land	Tidpunkt	Utrikes födda		Hela befolkningen i tusental
		Procent	Tusental	
Luxemburg	1991	30,2	116	385
Frankrike	1990	11,0	6 224	56 652
Sverige ¹	1.1.1998	10,8	954	8 848
Belgien	1994	9,8	990	10 101
USA	1997	9,7	25 779	266 490
Nederländerna	1.1.1998	9,4	1 469	15 654
Tyskland ²	1.1 1996	8,8	7 174	81 818
Storbritannien	Våren 1997, AKU	7,1	4 121	58 185
Irland	April 1998, AKU	6,5	239	3 705
Danmark	1.1.1998	6,0	320	5 295
Norge	1.1.1998	5,8	258	4 418
Portugal	1991	4,6	453	9 867
Finland	1.1.1998	2,3	118	5 147
Spanien	1991	2,2	846	38 872
Italien ³	1.1.1995	1,2	684	57 270

Källa: *Statistics in focus Population and social conditions 1998:10, Eurostat; SiF 1998/10, Eurostat och Population Profile of the United States, Bureau of the Census.* AKU = arbetskraftsundersökningen.

¹ I bilagstabell 2 redovisas de utrikes födda efter kön och födelseland 1998.

² För Tyskland avser uppgifterna utländska medborgare. Antalet naturaliserade i Tyskland är lågt eftersom det krävs 15 års vistelse i landet för att bli tysk medborgare.

³ För Italiens del avser siffrorna utländska medborgare.

Migrationen inför nästa sekel

Studerar man befolkningsprognoser från efterkrigstiden finner man att framtidsbedömningarna om den utrikes omflyttningen ofta baseras på vad som skett under en kort, nyligen förfluten period. Det är svårt att undvika att de närmast förflutna årens migration får stort genomslag i alla slag av framtidsbedömningar. Så även här när vi söker lyfta fram ett antal skilda utvecklingstendenser såsom de framstår utifrån slutet av 1900-talet.

Flyttningar inom Norden

Sedan mitten av 1950-talet har det inte funnits några hinder för migration mellan de nordiska länderna. Vilka som varit mottagarländer respektive utflyttarländer har växlat från tid till annan. Den tidigare mycket omfattande migrationsströmmen från Finland till Sverige är numera bara en rännil. 1990-talets flyttströmmar inom Norden går från Sverige till Norge. Det är de för varje tid mest expansiva länderna som drar till sig arbetskraft från områden där utbudet är större än efterfrågan. Flyttströmmarna mellan de nordiska länderna kommer säkerligen att växla riktning också i fortsättningen.

Rörligheten inom EU

Den fria rörligheten¹ inom EU har för Sveriges vidkommande påverkat utflyttningen mer än inflyttningen. Det har varit mer attraktivt för svenskar att flytta till andra EU-länder än för EU-medborgare att flytta till Sverige. Allt tyder på att utbytet med de nuvarande 15 EU-länderna kommer att ha samma karaktär även i fortsättningen.

När EU har utvidgats med flera länder kan dock migrationen till Sverige komma att öka. Det gäller framför allt en förväntad invandring från Östersjöländerna. Kontakterna mellan Sverige och Östersjöländerna blir redan nu allt mer intensiva. Det innebär att förutsättningarna för en ökad migration håller på att etableras.

Större rörlighet bland svenskar

Utflyttningen av svenska medborgare har nästan tredubblats under 1990-talet. Migrationen under 1997–1999 tyder på att den håller på att stabilisera sig på nivå av 20 000 – 25 000 svenska utvandrare per år.

¹ Den fria rörligheten är inte lika fri som inom Norden. Tillstånd för att få bosätta sig krävs alltid. Förutsättningen för tillstånd är att man kan försörja sig.

Ökad utvandring ger som resultat att fler svenskar blir kvar utomlands för gott. Under hela efterkrigstiden har ungefär en tredjedel av utvandrarerna valt att inte återvända. Den andelen tycks vara stabil trots att omflyttningen har flerdubbplats. Under efterkrigstiden har 400 000 svenska medborgare flyttat utomlands varav 150 000 har blivit kvar utomlands.

Under nästa 50-årsperiod är det rimligt att anta att fler svenskar flyttar utomlands och att fler bosätter sig utomlands. Det är dock långt kvar till de nivåer som amerikautvandringen uppvisade.

Folkökning utanför Europa

Migrationstrycket mot Västeuropa har tilltagit i styrka. Den kraftiga folkökningen i Nordafrika och Asien gör att många länder ställs inför samma problem som Sverige lotsade sig igenom på 1800-talet. Befolkningstillväxten i dagens utvecklingsländerna är dock ännu snabbare än vad den var i Sverige på 1800-talet. Migrationstrycket mot Europa kommer allt högre upp på EU:s dagordning och kommer med all sannolikhet att inom bara några år vara en högt prioriterad fråga. Nära tillhands liggande lösningar är:

- Hårdare krav för att få uppehållstillstånd
- Mer bevakning av den yttre gränsen
- Ökat bistånd
- Underlättande av handeln med utvecklingsländerna.

Flyktingar

Under slutet av 1900-talet har förtryck, svältkatastrofer och krig orsakat stora strömmar av flyktingar. Både i FN och inom EU pågår arbete för att minska riskerna för framtida konflikter. Men under senare år har många konflikter varit av intern karaktär och det gör det nästan omöjligt för utomstående att mildra motsättningarna. Stark befolkningsökning och knappa resurser gör det troligt att konflikter, förtryck och inbördeskrig blir frekventa inslag även under nästa sekel. Vi får därför räkna med nya flyktingvågor.

Invandring medför ytterligare invandring

En växande invandrarbefolkning ger automatiskt mer migration. Invandrare är rörligare än den nationella befolkningen och framför allt medför invandring också en ökad återutvandring. Men invandring medför också ytterligare invandring. Kontakter mellan invandrare och deras familjer och vänner i hemlandet underlättar för personer att komma till Sverige. Familjer återförenas och familjer bildas genom giftermål. En ökad invandring till Sverige beroende på familjebildning och återförening av familjer är att vänta.

Rörlighet bland EU-medborgare

Framtidsbedömningar bygger på en mängd motsägande tendenser som är komplicerade att väga ihop. Svenska medborgare kommer troligen att ha en hög rörlighet i framtiden. Invandringen av EU-medborgare kommer sannolikt att öka och likaså annan invandring av familjeskäl – familjebildning och familjeåterförening. Däremot torde det bli betydligt svårare att flytta från icke EU-land till Sverige i de fall man inte kan åberopa familje- eller flyktingskäl. Begreppet flyktingar kommer sannolikt att definieras mycket snävt.

Framtidsbilden blir antagligen en ökad rörlighet bland EU-medborgare – men snävare regler för övriga.

Enligt en framskrivning som utgår från år 1993 kommer antalet utrikes födda i Sverige att uppgå till 1,2 milj. år 2010 eller 13 procent av befolkningen jämfört med 11 procent år 1998. Personer födda i Sverige men med en eller båda föräldrarna födda utomlands beräknas uppgå till 1 miljon år 2010 eller 11 procent av befolkningen jämfört med 9 procent år 1998.

Om drygt 10 år kommer således var fjärde person att antingen själv ha invandrat till Sverige eller ha föräldrar som gjort det. Ett stort antal svenskar kommer dessutom att ha nära kontakter med utlandet via släkt och vänner som bosatt sig utomlands. Internationaliseringen av Sverige kommer att bli mycket mer påtaglig än idag.

Ökad livslängd – åldrande befolkning

Minskad dödlighet

Spanska sjukan – Sveriges sista stora epidemi?

Epidemier och farsoter drabbade det svenska folket hårt under 1700-talet och i början av 1800-talet. Vissa år översteg till och med antalet döda antalet födda. Så var till exempel fallet 1772 och 1773 när landet drabbades av missväxt, hungersnöd och dysenteri.

Smittkopporna tog många liv under slutet av 1700-talet. Mer än 300 000 eller nära vart tionde dödsfall under åren 1749–1808 orsakades av smittkoppor.

Under krigsåren 1808 och 1809 var antalet avlidna mycket högt. Enbart under år 1809 dog 33 000 personer i tyfus och dysenteri, motsvarande nästan en tredjedel av samtliga avlidna det året. Detta var också ett år med fler dödsfall än födselar. Efter en period med mycket få avlidna i smittkoppor återkom år 1874 en sista mer omfattande epidemi.

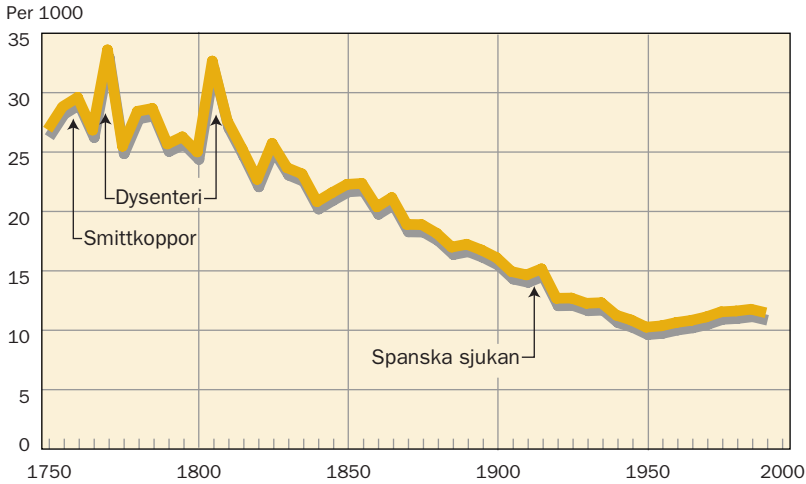
Under 1800-talets Fattig-Sverige var "lungsoten", lungtuberkulosen, en fruktad sjukdom som krävde många liv. Mot slutet av 1800-talet började dock dödligheten i tuberkulos minska. Lungsoten var dock i allra högsta grad närvarande ännu vid 1900-talets början. Under åren 1916–1920 orsakades fortfarande 10 000 av de runt 80 000 årliga dödsfallen av tuberkulos (Puranen, 1984).

Den senaste större epidemien med ett stort antal avlidna var spanska sjukan under 1918–1919. Över 500 000 drabbades under andra halvåret 1918 och ytterligare 210 000 antas ha insjuknat under 1919. Drygt 34 000 dog av denna influensa som särskilt drabbade unga män i åldrarna 25–28 år.

I början av 1800-talet var infektionssjukdomar orsaken till mer än 20 procent av dödsfallen. Infektionssjukdomarnas betydelse för dödligheten minskade så småningom. Hundra år senare svarade dessa sjukdomar endast för fem procent av dödligheten och på 1940-talet för en procent¹.

¹ Fakta i detta och följande avsnitt är till stor del hämtade från *Kohortdödligheten i Sverige* Demografiska rapporter 1997:2.

Antal döda per 1 000 av medelfolkmängden, 1750–1997

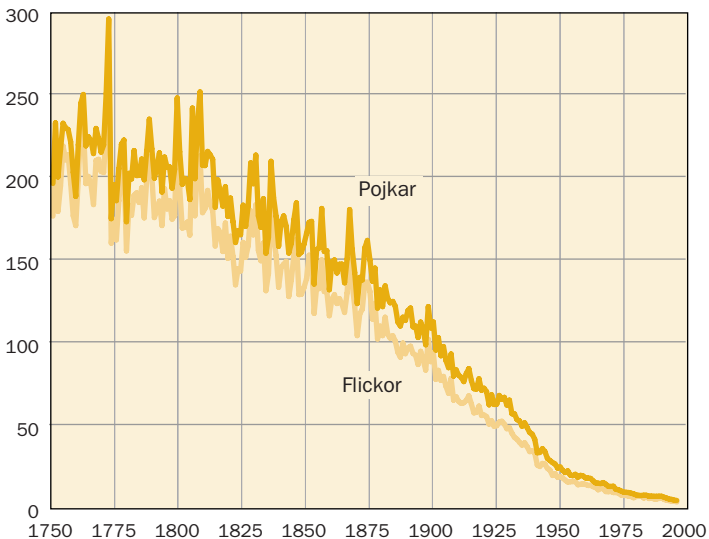

Världens lägsta spädbarnsdödlighet

Spädbarnsdödligheten används som en indikator på ett lands sociala och ekonomiska utveckling. Under 1700- och 1800-talet, då infektionssjukdomarna orsakade många dödsfall i Sverige, låg spädbarnsdödligheten på en hög nivå för att sedan sjunka i takt med att levnadsförhållandena förbättrades.

Spädbarnsdödligheten 1750–1997

Antal döda före ett års ålder per 1 000 levande födda

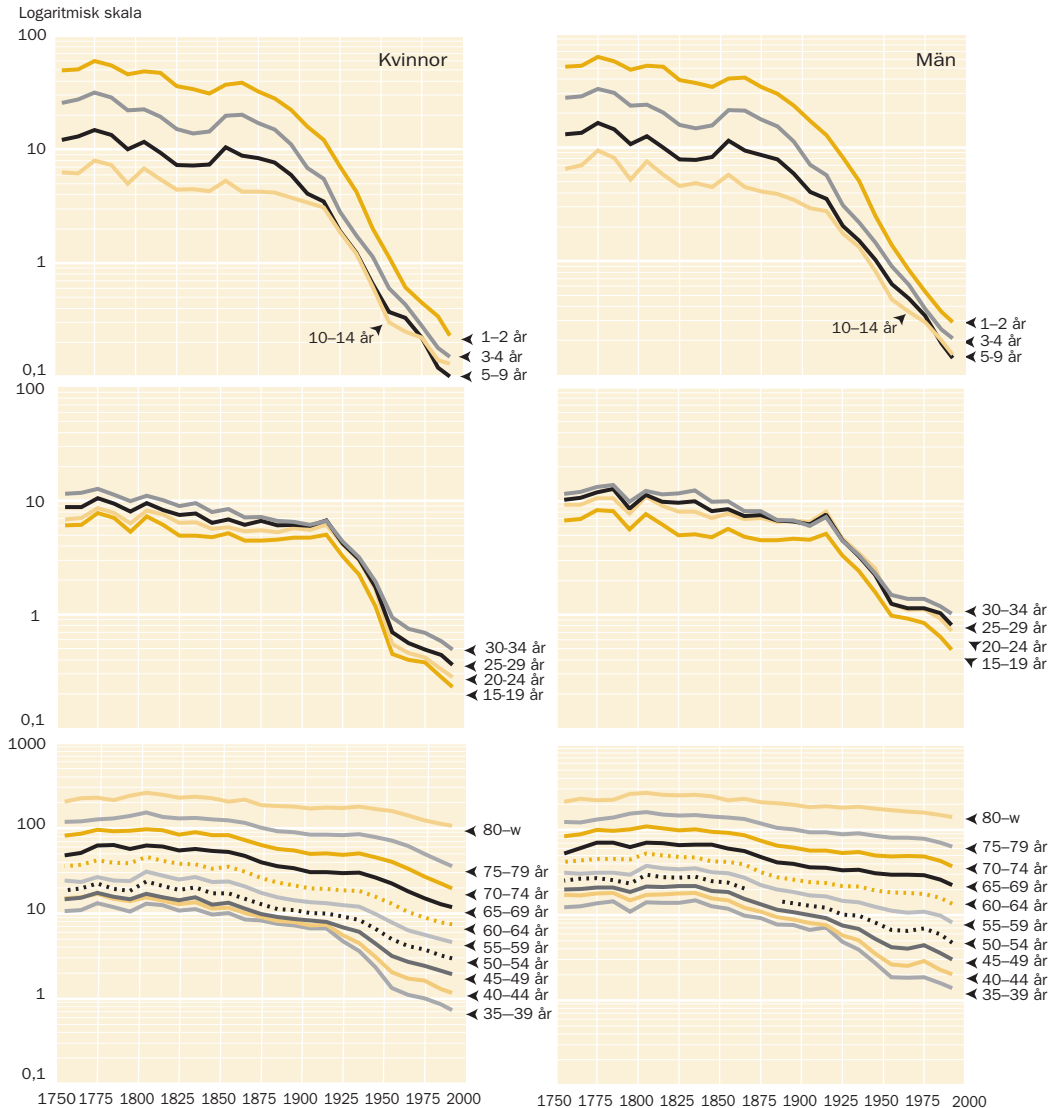
Spädbarnsdödligheten har sjunkit med 98 procent sedan mitten av 1700-talet. Då dog mer än vart femte barn före ett års ålder. År 1997 var det endast fyra pojkar och tre flickor av 1 000 levande födda som dog före ett års ålder.

Minskad dödlighet i alla åldrar

Sedan mitten av 1700-talet har dödligheten successivt minskat i alla åldrar men mest i de yngre åldrarna. Bättre sanitära förhållanden, allmänt förbättrade levnadsförhållanden och medicinska framsteg är viktiga faktorer i utvecklingen.

Dödlighet efter ålder och kön, 1751–1997

Antal döda per 1 000 av medelfolkmängden

Under första hälften av 1800-talet började dödstalen sjunka i så gott som alla åldrar. Bakom förändringen låg en nedgång i dödligheten i infektionssjukdomarna. Årtiondena efter sekelskiftet, 1900, präglas av en tilltagande nedgång, särskilt bland barn, ungdomar och yngre medelålders människor. Under senare delen av 1900-talet har dödligheten för äldre minskat betydligt. Antalet avlidna har varit drygt 93 000 årligen under de senaste fem åren (1994–1998). De två vanligaste dödsorsakerna 1996 var dödlighet i cirkulationsorganens sjukdomar (49 procent) och tumörer (23 procent).

Ökad livslängd

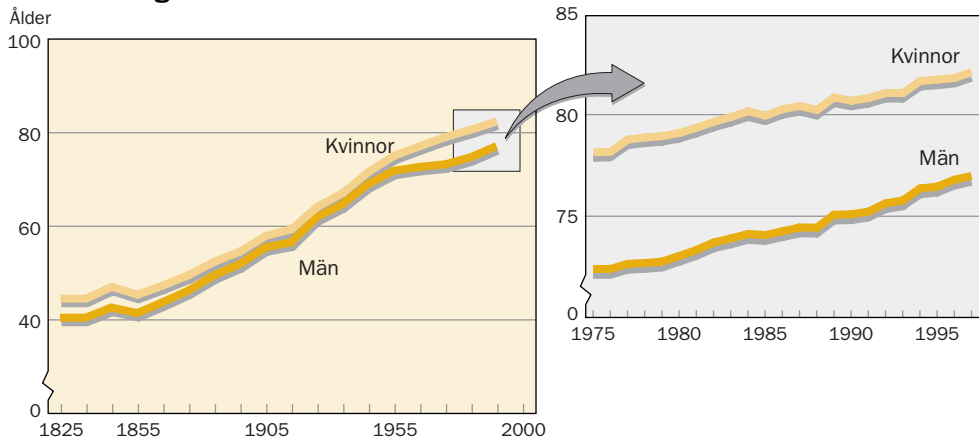
Medellivslängden – ett mått på en periods dödlighet

År 1997 var medellivslängden 76,7 år för män och 81,8 år för kvinnor. Detta är det högsta värde som någonsin uppmätts i Sverige, men det finns länder som har högre medellivslängd än Sverige. Det gäller t.ex. Frankrike och Japan.

Medellivslängden är ett sammanfattande mått på dödligheten under en viss period. Måttet beräknas utifrån de observerade dödsriskerna under den aktuella perioden och anger hur länge som en grupp nyfödda skulle leva i genomsnitt om dödligheten skulle ligga kvar på samma nivå också i framtiden. Det man får är alltså ett mått på dödlighetsnivån, ett index, som kan användas för jämförelser mellan olika befolkningar och olika tidpunkter.

Tidigare ökade medellivslängden främst på grund av sjunkande dödlighet bland yngre. Dödligheten bland barn och ungdomar har nu nått en så låg nivå att medellivslängden numera stiger främst på grund av sjunkande dödlighet bland äldre.

Medellivslängden 1825–1997

Den minskade dödligheten i infektionssjukdomar fick medellivslängden att öka både för män och kvinnor på ett likartat sätt fram till mitten av 1900-talet. En bit in på 1960-talet stagnerade nedgången i dödlighet för män. Skillnaden i kvinnors och mäns livslängd ökade därför från drygt tre år 1950 till som mest sex år vid slutet av 1970-talet.

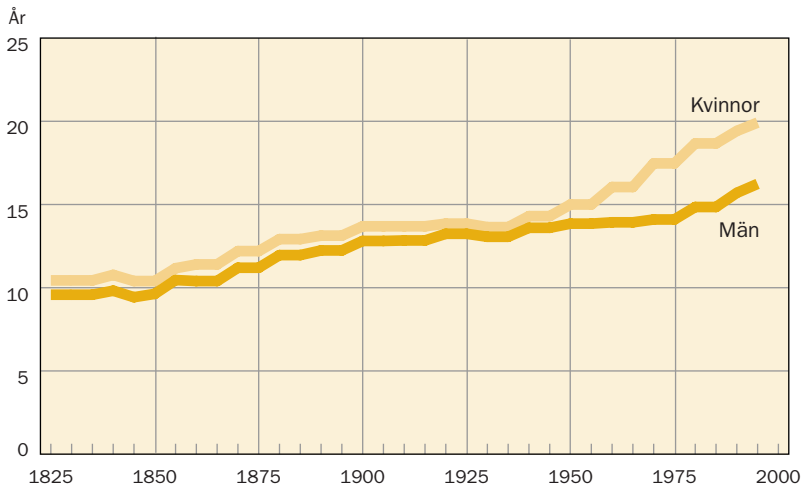
Sedan slutet av 1970-talet har dödligheten i medelåldern minskat mer för män än för kvinnor. Skillnaden i livslängd mellan könen har därigenom blivit mindre och är nu fem år.

Från början av 1950-talet till början av 1990-talet har medellivslängden ökat med 5,1 år för män och 7,5 år för kvinnor. Förändringar i barn- och ungdomsdödligheten (under 20 års ålder) har bidragit till denna ökning med ungefär 2 år för män och 1,5 år för kvinnor.

Återstående medellivslängd för en 65-åring

I dagens debatt om det stigande antalet pensionärer är utvecklingen av den återstående medellivslängden för en 65-åring särskilt intressant. Den visar hur många år i genomsnitt som 65-åringar har kvar att leva om den aktuella periodens dödsrisker skulle gälla i framtiden.

Återstående medellivslängd för en 65-åring, 1825–1997

I högre åldrar har dödlighetsminskningen varit mest framträdande för kvinnor. Redan på 1940-talet började den återstående medellivslängden för kvinnor i 65 års ålder stadigt öka. Enligt dagens dödlighetsnivå gäller att kvinnor som uppnått 65 år förväntas leva i ytterligare knappt 20 år, dvs. till nästan 85 års ålder medan lika gamla män i genomsnitt skulle ha 16 år kvar att leva, dvs. till 81 år.

Den verkliga livslängden

Medellivslängden är ett mått på dödlighetsnivån för en viss period. Den säger emellertid inget om den verkliga livslängden för människorna. För att kunna beräkna den faktiska livslängden för män och kvinnor födda ett visst år, *kohortlivslängden*, måste man vänta tills merparten av födelseårgången (kohorten) avlidit.

Det var inte förrän 1861 som statistiken blev så detaljerad att man kunde beräkna livslängdstabeller för olika födelseårgångar. För kvinnor födda 1865 var medellivslängden 50 år för kvinnor och 47,5 år för män. För födda vid sekelskiftet var den genomsnittliga livslängden 61,6 år för kvinnor och för män 56,5 år. Det är i stort sett den senaste generation som man kan beräkna den genomsnittliga livslängden för.

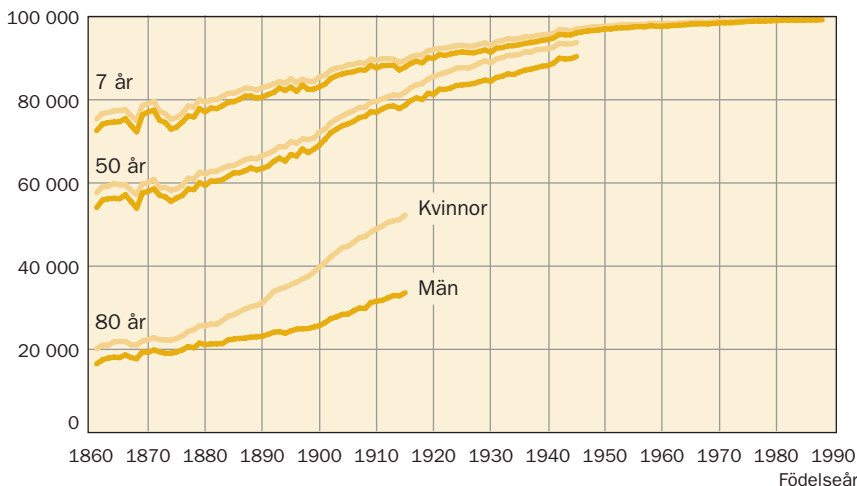
Man behöver dock inte vänta tills alla i en födelseårgång avlidit för att få fram intressant kunskap om den verkliga dödligheten för olika årgångar. I stället för genomsnittlig livslängd kan man beräkna andelen överlevande i olika åldrar.

Under 1800-talet var barnadödligheten fortfarande hög. Över 20 procent av dem som föddes 1865 dog före sjuårsdagen. Denna andel har successivt minskat. Av dem som föddes 1920 var det nio av tio som blev sju år och av dem som har fötts under 1980-talet var det 99 procent som nådde den åldern.

Av sådana jämförelser framgår också att knappt 94 procent av kvinnor födda 1945 och drygt 90 procent av män födda samma år fick uppleva sin 50-årsdag. Det är mycket höga andelar. Går vi tillbaka till kvinnor och män födda 1865 var motsvarande andelar 59,5 procent för kvinnor och drygt 56 procent för män.

De som idag har kommit upp i 80 års ålder föddes under senare delen av 1910-talet. Sedan dess har dödligheten sjunkit kraftigt. Trots att de alltså levt under tider då inte minst barn- och ungdomsdödligheten fortfarande var hög var det mer än hälften av kvinnorna (52 procent) födda 1915 som fortfarande var i livet vid 80 års ålder (år 1995). För männen var motsvarande andel 33 procent.

Antal kvarlevande av 100 000 födda

Nästan samtliga av dagens nyfödda upplever sin 7-årsdag, jämfört med endast knappt 80 procent födda på 1860-talet. Över 50 procent av kvinnorna födda i början av detta sekel har upplevt sin 80-årsdag jämfört med endast omkring 20 procent av dem som föddes under 1860-talet. Männen visar samma mönster som kvinnorna: livslängden ökar men nivån och ökningstakten är lägre.

Åldrande befolkning

Sveriges befolkning är åldrande. Såväl medianåldern¹ som andelen äldre ökar. Medianåldern har ökat från 23 år 1750 till 39 år 1998 och andelen över 65 år har ökat från 6 procent till 17 procent under samma period. Bakom denna utveckling ligger sjunkande fruktsamhet och minskande dödlighet.

Ökande medianålder

När är en befolkning "ung" respektive "gammal"? I en sammanställning FN gjorde på 1960-talet över ländernas medianålder betraktades en befolkning som ung om medianåldern låg under 20 år och som gammal om medianåldern låg över 30 år (Shyrock och Siegel, 1973). Med denna definition har Sveriges befolkning aldrig varit ung sedan 1750 och blev gammal redan på 1960-talet.

Medianåldern i Sverige 1750–1998

1750–1875	1900	1925	1950	1975	1998
23	24	27	33	35	39

Från 1750 och fram till 1900 händer inte så mycket, medianåldern står stilla på 23 år. Det är först kring år 1900 som den skjuter i höjden för att år 1998 uppgå till 39 år.

Enligt FN var medianåldern i världen 25,4 år 1995 och beräknas stiga till 26,6 år 2000 (World Population Prospects, 1998).

Medianålder i några länder 1995

Norden		Övriga Europa		Övriga Världen	
Sverige	38,9	Italien	38,8	Japan	39,7
Danmark	37,9	Storbrit.	36,9	USA	34,2
Finland	37,8	Holland	35,9	Kina	27,6
Norge	36,3	Rumänien	33,8	Brasilien	24,2
Island	31,4	Albanien	25,2	Uganda	15,3

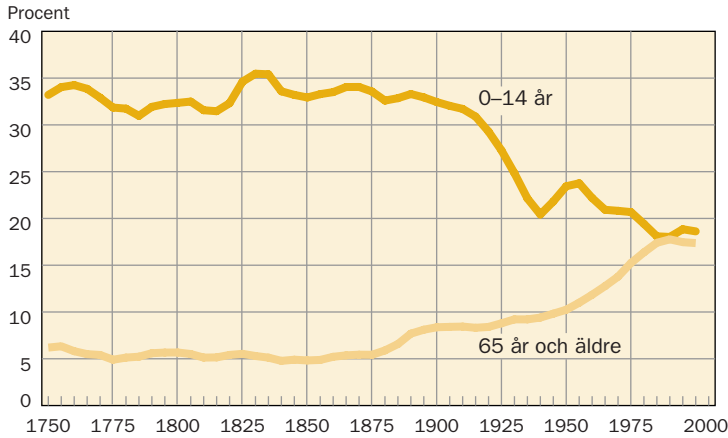
Sverige har idag en av världens äldsta befolkningar. Det är bara Japan som år 1995 hade en högre medianålder än Sverige.

¹ Med medianålder menas "mittenåldern". Hälften är yngre och hälften är äldre än medianåldern.

Fler gamla och färre barn och unga

Gruppen äldre som historiskt sett utgjort en liten del av befolkning har vuxit betydligt under de senaste 250 åren. Gruppen barn och unga har under samma tidsperiod genomgått motsatt utveckling.

Andelarna barn och äldre av den totala folkmängden åren 1750–1998

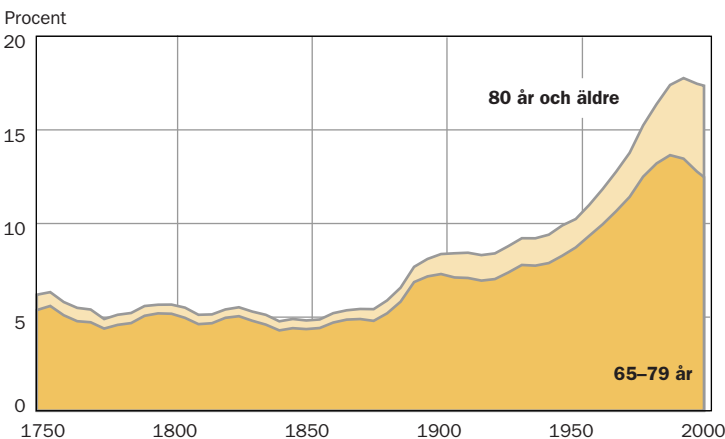

Under perioden 1750–1880 gick det cirka sex barn på varje äldre människa, 65 år och däröver, medan det 1998 var ungefär lika många barn som gamla.

Åldersgruppen 65 år och äldre utgjorde under 1700- och 1800-talet endast ca 5 procent av befolkningen. Gruppen växte sedan betydligt med start kring år 1880 fram till idag, då de äldre utgör hela 17 procent av befolkningen.

Ökningen av de allra äldsta, 80 år och äldre, var mer måttlig fram till 1950-talet. De allra äldsta utgjorde under en mycket lång period endast en procent av befolkningen, men ökade till ca två procent 1950 och till över fem procent 1998.

Andel 65–79 år respektive 80 år eller äldre, 1750–1998

Andelen äldre, 65 år och äldre, har successivt ökat, med en tillfällig dämpning i slutet av 1990-talet. Det var då de små årskullarna från slutet av 1920-talet och början av 1930-talet fyllde 65 år.

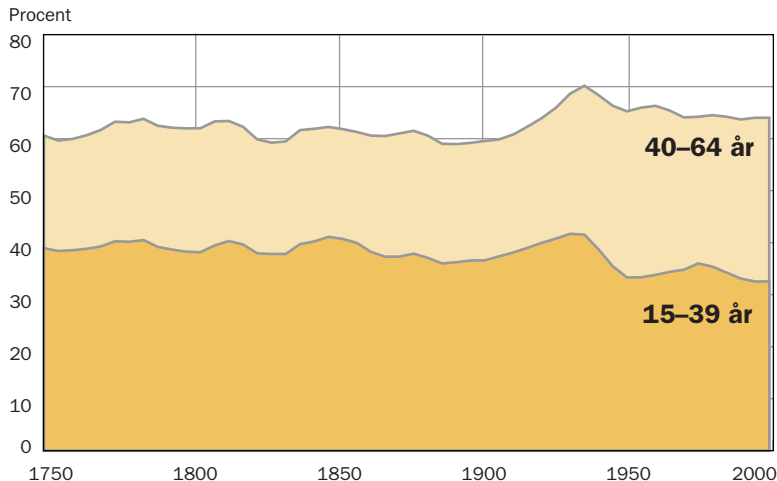
Utvecklingen för gruppen barn och ungdomar har varit den motsatta mot utvecklingen för gruppen äldre. Andelen barn och ungdomar utgjorde ca 33 procent av befolkningen under i stort sett hela 1700- och 1800-talet medan den idag utgör endast 18 procent. Under slutet av 1800-talet började andelen barn och ungdomar sjunka och fortsatte sedan att sjunka ända fram till 1988, med undantag av en ökning under 1940-talet. Den stora minskningen av andelen barn och ungdomar beror främst på en nedgång i fruktsamheten. Fram till i slutet av 1800-talet födde kvinnorna i genomsnitt 4,5 barn. Vid sekelskiftet hade fruktsamheten sjunkit till 4,0 barn per kvinna och var vid mitten av 1930-talet endast 1,7.

Under 1990-talet har Sverige upplevt en demografisk andningspaus. Andelen äldre, 65 år och däröver, har tillfälligt slutat att öka och andelen barn och unga slutat att minska. Detta beror på att tillskottet av äldre består av de små födelsekullarna från 1925–1933 medan antalet barn och unga fylls på rejält av de stora födelsekullarna från åren 1988–1993.

Oförändrad andel 15–64 år

Andelen i "arbetsför ålder", 15–64 år, har legat kring 65 procent ända sedan 1750 fram till början av 1900-talet. Under 1940-talet nåddes en topp, då andelen ökade till cirka 70 procent för att sedan börja minska.

Andel i arbetsför ålder av hela folkmängden, 1750–1998. Procent

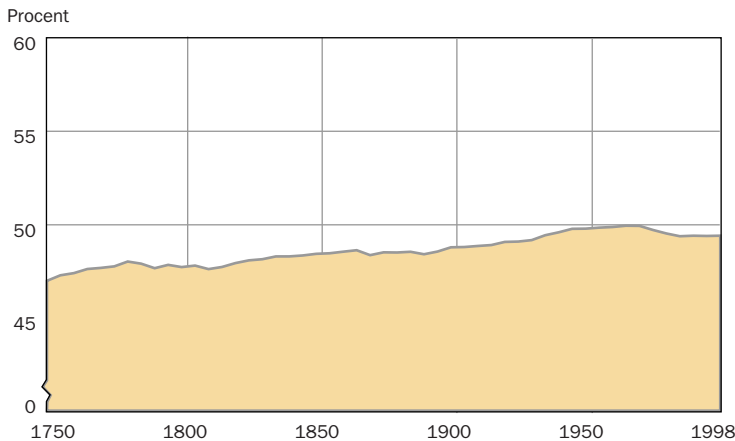
Även om andelen i "arbetsför ålder", 15–64 år, som helhet inte har förändrats nämnvärt under de senaste 250 åren så ser vi en tendens till föråldring i gruppen. Detta gäller även om vi begränsar gruppen till 20–64 år vilket kanske är mer relevant i dagens samhälle.

Kvinnorna överlever männen

Männens födelseöverskott räcker inte

Det föds fler pojkar än flickor, men eftersom kvinnorna har lägre dödlighet blir det till slut ändå fler kvinnor än män. Ända sedan 1750 har männen varje år utgjort mindre än 50 procent av befolkningen.

Andel män av befolkningen, 1750–1998. Procent

Ända sedan 1750 har det funnits fler kvinnor än män i den svenska befolkningen. Den låga andelen män 1750 beror på att många män stupat i stormaktstidens alla krig.

Under 1700-talet reducerades den manliga befolkningen mer än den kvinnliga. Det berodde inte enbart på naturlig död, utan även på krigen under 1700-talet. Under slutet av 1800-talet blev det en extra reduktion av män i samband med amerikautvandringen.

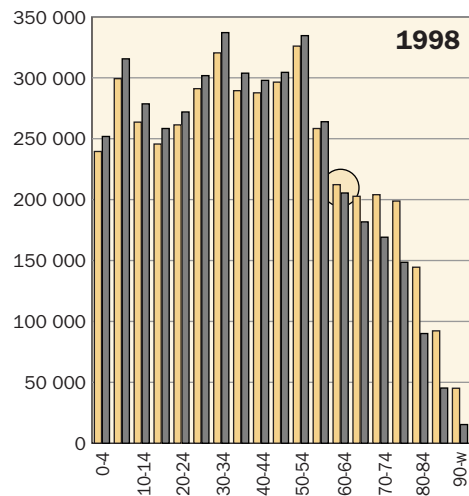
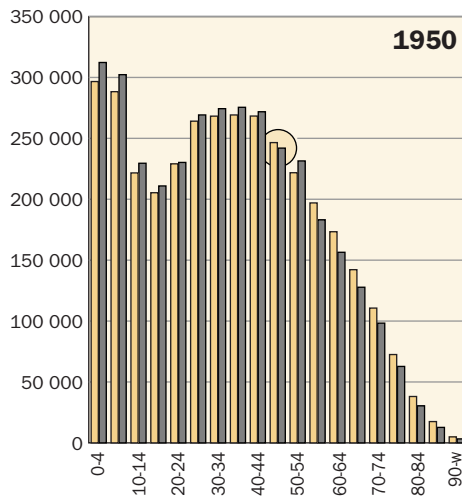
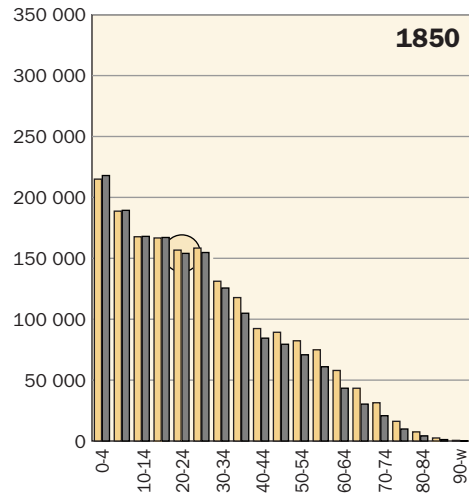
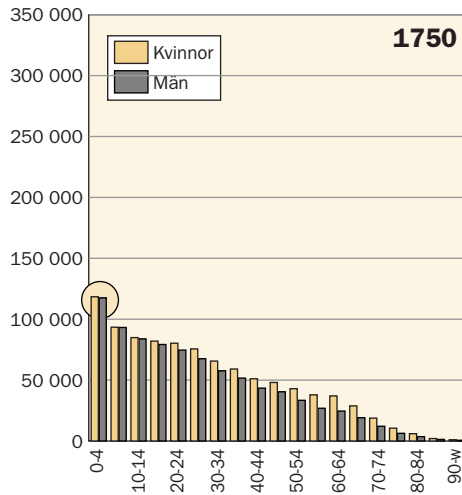
Kvinnoöverskottet förskjuts uppåt i åldrarna

I mitten av 1700-talet var spädbarnsdödligheten så hög att befolkningen hade ett visst kvinnoöverskott redan i de yngsta åldrarna. Det relativt lilla mansöverskottet försvann på grund av högre spädbarnsdödlighet för pojkar. Vartefter dödligheten har sjunkit har det tagit längre tid innan antalet kvinnor i en födelsekull blir fler än antalet män.

År 1998 är det fler män än kvinnor i alla åldersgrupper ända upp till omkring 60 år. I åldrarna över 60 år är det fler kvinnor än män och skillnaden ökar drastiskt med stigande ålder.

Antal kvinnor och män i femårsklasser 1750, 1850, 1950 och 1998

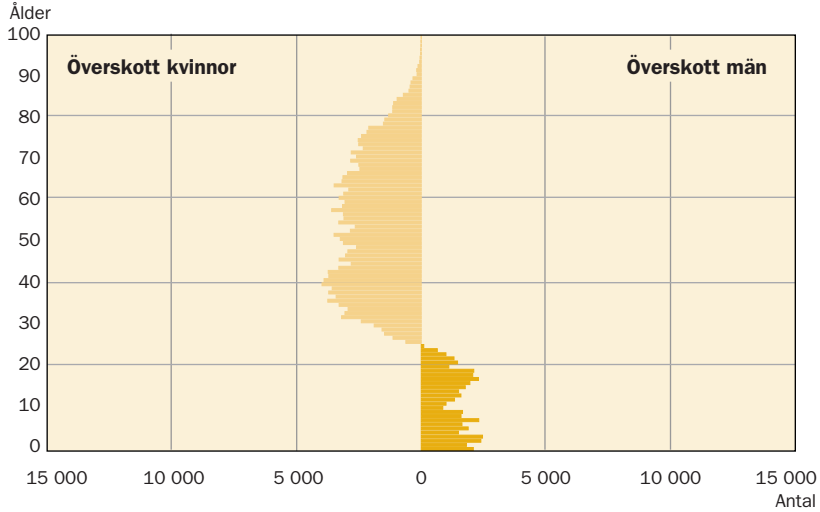
Antal

År 1750 var kvinnorna i majoritet redan i de yngsta åldersgrupperna, 1850 kvarstod mansöverskottet ända upp till åldrarna omkring 20 år och 1998 ända upp till åldrarna omkring 60 år.

Under hela 1700-talet var det kvinnoöverskott redan i barnåldrarna. Det dröjde ända till mitten av 1800-talet innan det blev kvinnoöverskott först i åldrarna runt 20 år.

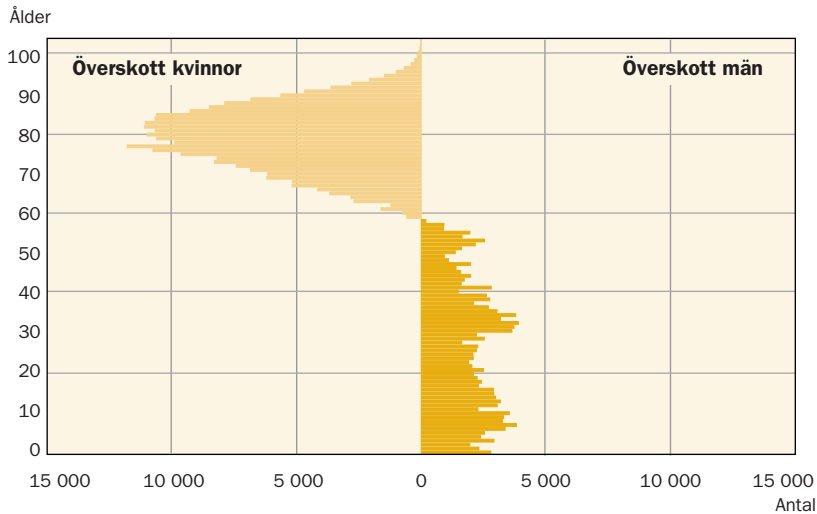
Överskott av män respektive kvinnor efter ålder år 1900

År 1900 var det 124 000 fler kvinnor än män. Upp till åldersgruppen 25–29 var det 41 000 fler män än kvinnor och i åldrarna däröver 165 000 fler kvinnor än män

Under 1998 var det ungefär 100 000 fler kvinnor än män, trots att det i alla åldersgrupper upp till 60 år var fler män än kvinnor, totalt 140 000. Detta överskott reduceras av att det i åldrarna över 60 år var 240 000 fler kvinnor än män.

Överskott av män respektive kvinnor efter ålder år 1998

Mansöverskottet 1998 uppvisar tre pucklar med topparna vid 7, 33 och 54 års ålder med 3 800, 4 000 respektive 2 600 fler män än kvinnor. Kvinnoöverskottet, som börjar i åldersgruppen 60 år, har en stor puckel med det högsta värdet vid 78 års ålder som visar att det vid den åldern finns ca 11 800 fler kvinnor än män.

I giftasåldrarna har andelen kvinnor minskat

Könsfördelningen i hela befolkningen har blivit jämnare över tiden. År 1750 motsvarade kvinnoöverskottet sex procent av befolkningen jämfört med två procent i slutet av 1900-talet.

Förskjutningen av jämviktsåldern – den ålder då antalet kvinnor är lika stort som antalet män – har medfört att könsfördelningen i de vanligaste "giftasåldrarna", 20–39 år, har förändrats. Från ett kvinnoöverskott på fem procent år 1750 har vi nu i slutet av 1900-talet ett mansöverskott på cirka två procent.

Relativt kvinnoöverskott i hela befolkningen och i åldersgruppen 20–39 år, utvalda år 1750–1998. Procent

	Hela befolkningen	Åldrarna 20–39 år
1750	6,0	5,5
1800	4,5	4,3
1825	3,8	2,5
1850	3,1	1,8
1875	2,9	3,4
1900	2,4	2,2
1925	1,8	1,7
1950	0,4	-0,9
1975	0,6	-2,6
1980	1,9	-2,5
1985	1,2	-2,2
1990	1,2	-2,5
1995	1,2	-2,3
1998	1,2	-2,2

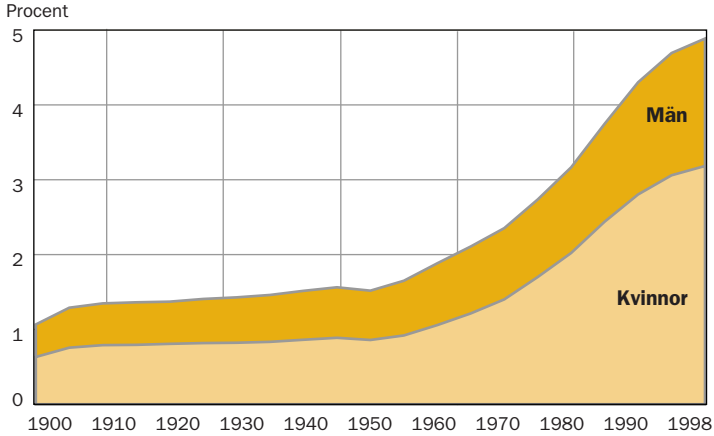
Under hela perioden har kvinnoöverskottet i befolkningen minskat successivt. I åldrarna 20–39 år har kvinnoöverskottet ersatts av ett mansöverskott sedan mitten av 1900-talet.

Allt större kvinnoandel bland de äldsta

Även om överskottet av kvinnor har varit mycket måttligt och minskande under de senaste 250 åren har dock en stor förändring skett när det gäller de äldre i befolkningen, där kvinnorna blir allt fler.

De allra äldsta, de som är 80 år och äldre, har blivit många fler under 1900-talet. Den stora ökningen började på femtiotalet och har varit som kraftigast 1960–1995. Gruppen ökar än idag och det är framför allt kvinnorna som i hög utsträckning uppnår höga åldrar. År 1990 utgjorde kvinnorna ca 60 procent av antalet över 80 år jämfört med 65 procent år 1998.

Andel kvinnor och män över 80 år. Procent av totalbefolkningen

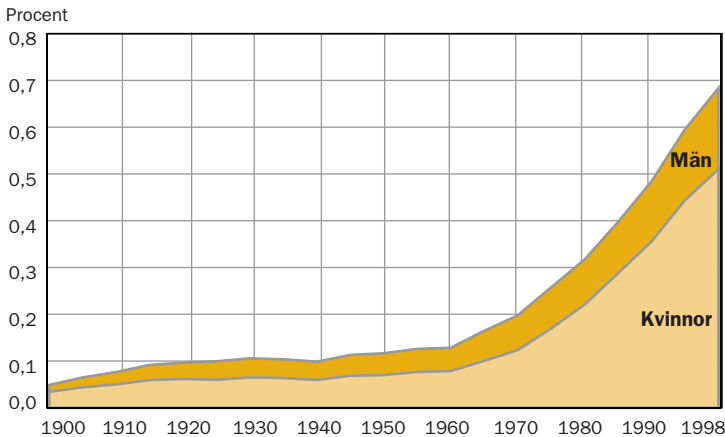

Andelen över 80 år har ökat från en procent till nära fem procent under 1900-talet. Samtidigt har andelen kvinnor i åldrarna över 80 år ökat från 60 procent till 65 procent.

Den kraftiga nedgången i dödlighet har också medfört att betydligt fler människor numera når 90 års ålder. Gapet mellan antalet 90-åriga kvinnor och 90-åriga män har ökat kraftigt.

Under 1900-talet har antalet män 90 år och äldre stigit från 760 till ca 15 000 och antalet kvinnor från 1 750 till ca 45 000. Det innebär att kvinnorna utgör 75 procent av åldersgruppen 90 år och äldre år 1998.

Andel kvinnor och män över 90 år 1900–1998. Procent av totalbefolkningen

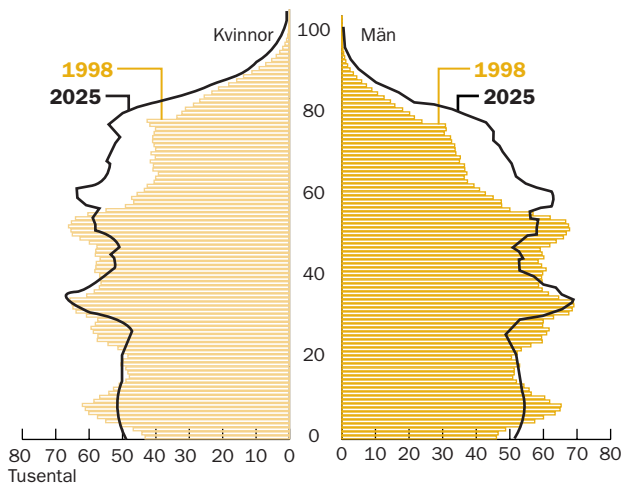
Andelen över 90 år har ökat från en halv promille till nära 7 promille under 1900-talet. Samtidigt har andelen kvinnor i åldrarna över 90 år ökat från 70 till 75 procent.

Inför nästa sekel

Dagens svenska befolkning om 8,8 miljoner människor kommer att öka också under nästa sekel. Men takten kommer att vara lite långsammare än vad vi varit vana vid under senare delen av 1900-talet. År 2025 räknar man med en folkmängd om 9,3 miljoner och som man ser det idag kommer befolkningen att vara ungefär så stor även under de därnäst kommande 25 åren (SCB:s befolkningsprognos, 1999).

En framtida inte särskilt hög fruktsamhet tillsammans med en något sjunkande dödlighet gör att befolkningstillväxten kommer att avta. Tyngdpunkten i befolkningen kommer att fortsätta att förskjutas uppåt i åldrarna.

Ålderspyramid 1998 och 2025

Framtida måttligt hög fruktsamhet

I flertalet västeuropeiska länder föder kvinnor färre barn än tidigare. I Sverige har fruktsamheten varierat kraftigt mellan olika perioder, men visar ändå sammantaget en tydligt nedåtgående trend under 1900-talet.

Det är inte möjligt att förutsäga de ganska uttalade variationerna i antalet födda som man kan se från period till period och som påverkas av olika sociala och ekonomiska faktorer. I stället utgår man i de långsiktiga befolkningsprognoserna från en tänkt genomsnittlig fruktsamhet. För framtiden räknar man med en något högre fruktsamhet än den nuvarande mycket låga, men ändå långt ifrån de höga nivåer som gällt tidigare under vårt århundrade. Man räknar med att nå en genomsnittlig nivå om ca 1,8 barn per kvinna.

Fler når hög ålder

Dödligheten sjunker numera främst för den äldre delen av befolkningen från omkring 50 år och man räknar med att dödligheten även fortsättningsvis kommer att sjunka i dessa åldrar. Medellivslängderna kommer att påverkas mycket mindre än tidigare under 1900-talet då starkt sjunkande dödlighet bland barn och ungdomar gav ett kraftigt utfall.

Nu kommer vi istället att se en stark ökning i återstående livslängd för dem som redan nått hög ålder. Män som 1998 fyllde 53 år beräknas komma att leva i genomsnitt ytterligare 29 år dvs. bli i genomsnitt 82 år. Det är tre år mer än den återstående medellivslängden vid 53 års ålder, 1997. För kvinnor i samma ålder beräknas den återstående medellivslängden öka med knappt tre år. Den största ökningen i sannolik överlevnad räknar man med kommer att ske i åldrarna över 60 år. Mycket litet kommer att hända i låga åldrar.

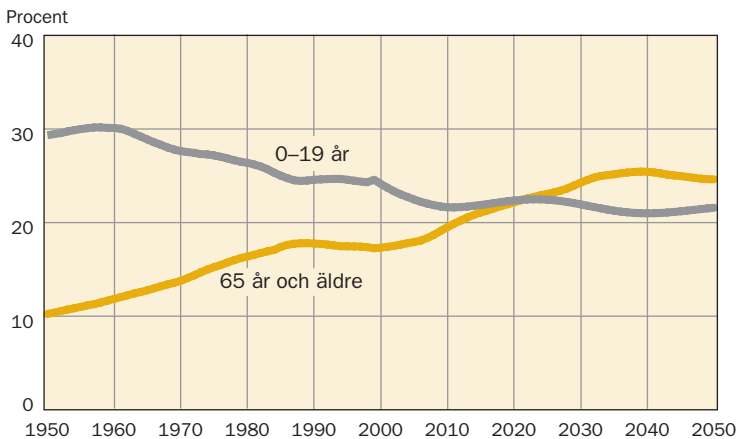
En ny äldreboom

I hela Västeuropa ökar sedan länge andelen äldre i befolkningen. Sverige har redan haft en kraftig expansion av gruppen 65 år och äldre, men denna har under 1990-talet för en tid vänts i sin motsats.

Men framför oss har vi en ny expansion som kommer att hålla i sig fram till början av 2030-talet. Det är de stora kullarna på 1940-talet och senare 1960-talet som når pensionsåldrarna. De äldre kommer att utgöra en påtagligt större andel av befolkningen än i dag och befolkningens åldrande kommer att kunna spåras över nästan hela åldersskalan. Ett par år in på 2030-talet kommer pensionärerna, de som är 65 år och äldre, att utgöra en fjärdedel av landets befolkning. Det är en kraftig ökning jämfört med dagens 17 procent.

Samtidigt blir människor i arbetsföra åldrar relativt något färre och likaså andelen barn. Försörjningsbördan kommer därmed att öka.

Andelarna unga och gamla åren 1950–2050

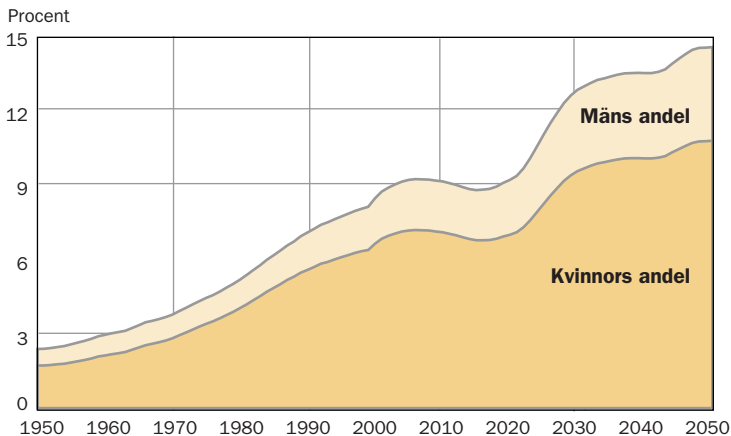
Ökande vårdbehov

Inom pensionärskollektivet sker en påtaglig förskjutning uppåt i åldrarna. Från omkring 80 års ålder blir behovet av medicinsk vård och social omsorg alltmer påtaglig. Att dagens pensionärer enligt egen bedömning mår bättre än gårdagens gäller i stort sett endast de yngre i pensionärgruppen. Det ökande antalet "äldre-äldre" kommer att ställa större krav på vårdresurser av olika slag.

Andelen av befolkningen som är över 80 år har ökat länge och kommer att skjuta fart särskilt från omkring år 2020. Idag är antalet 80-åringar och äldre 433 000. Till år 2025 är de nästan en halv gång fler och år 2050 skulle de enligt nuvarande beräkningar vara 846 000, nästan en tiondel av befolkningen.

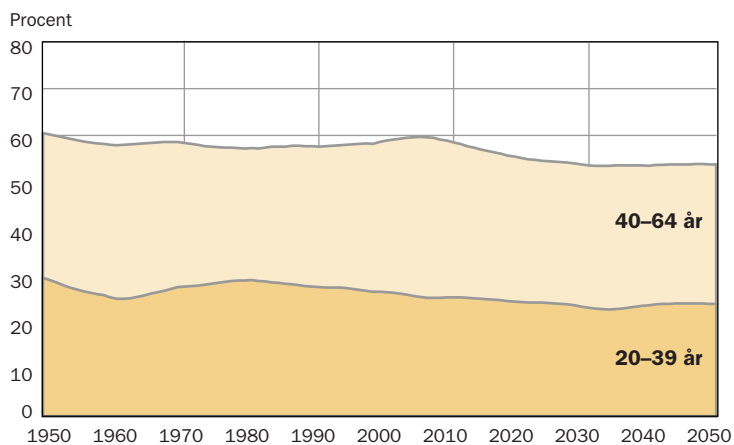
Kvinnoöverskottet i den äldsta gruppen, 80 år och äldre, är som störst strax före sekelskiftet med 65 procent kvinnor och 35 procent män. Fram till 2025 har andelen kvinnor minskat till 60 procent och så räknar man med att det kommer att förbli även under de därpå följande 25 åren.

Andel kvinnor och män över 80 år. Procent av totalbefolkningen

Färre ungdomar på arbetsmarknaden

Inom de arbetsföra åldrarna har vi redan sett en tydlig förskjutning uppåt i åldrarna. Det är en tendens som en bit in på 2000-talet kommer att förstärkas något. Ungdomar kan komma att bli en "bristvara" både i Sverige och utomlands och med ökande konkurrens om ung och välutbildad arbetskraft kan det komma att uppfattas som ett problem. Vidareutbildning och bättre tillvaratagande av den äldre arbetskraftens komparativa fördelar kan bli ett sätt möta framtiden. Skulle pensionsåldern komma att förskjutas uppåt tippas åldersfördelningen i arbetskraften över än mer mot högre åldrar.

**Andelarna i 20–39 resp. 40–64 års ålder av hela befolkningen,
1950–2050**

Familj och barnafödande

Dödligheten är lägre hos dem som lever i ett parförhållande än hos dem som lever som ensamstående. Att ha en familj ger en social trygghet. Den påverkar inte bara den ekonomiska situationen utan också levnadsförhållandena i ett vidare perspektiv. Kvinnors och mäns familjesituation är således av stor betydelse för deras livskvalitet. När så barnen kommer förändras livet i många avseenden, kanske både på gott och ont. Möjligheterna till att själv bestämma över den egna tiden minskar. Å andra sidan upplever många att detta att ha barn är en del av meningen med livet.

I detta kapitel redovisas några av de stora förändringar som ägt rum inom områdena familjebildning och barnafödande. Vi kommer att ge vissa historiska tillbakablickar, men främst kommer vi att beskriva utvecklingen efter 1960-talets mitt. Avslutningsvis diskuteras vad som kan tänkas hända i framtiden.

Antalet giftermål sjunker under 1800-talet

Giftermålets utveckling i Sverige 1751 till 1900

Åren	Medelfolk- mängd	Årligt antal giftermål I allt	Per 1 000 invånare
1751/1800	2 065 759	17 499	8,47
1801/1850	2 790 035	21 981	7,88
1851/1900	4 342 735	28 563	6,58
1896/1900	5 032 074	30 737	6,11

Källa: Sundbärg (1907)

Utvecklingen ingav oro och Gustav Sundbärg (1906) skriver:

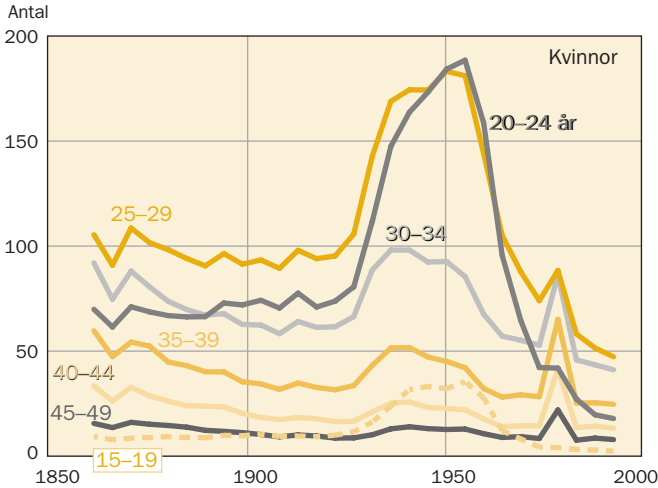
"Utvecklingsgången är tydlig och i hög grad värd våra sociologers uppmärksamhet. Minskningen af äktenskapsfrekvensen är det mörkaste bladet i vårt folks sociala historia under den tid som af befolkningsstatistiken belyses."

En jämförelse med andra länder fick Sundbärg att dra följande slutsats:

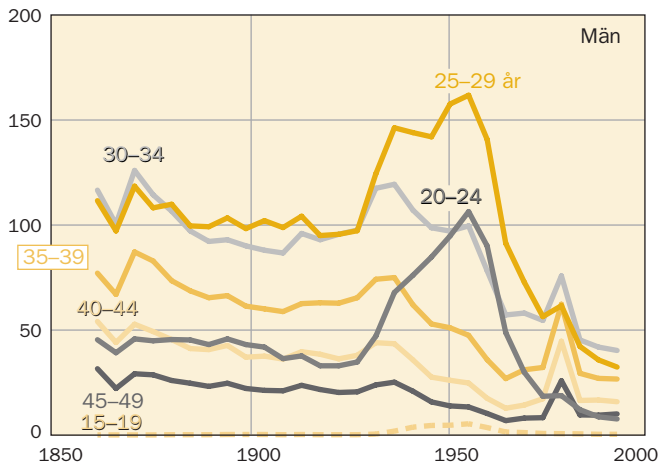
"... de skandinaviska länderna karakteriseras af en stark nedgång af giftermålssiffran; samt att detta i synnerhet är fallet med Sverige, hvars ställning gentemot andra länder i Europa tydligen under flere årtionden undergått en utpräglad försämring." "Såsom vid andra tillfällen påpekats består vår underlägsenhet i första rummet däri att giftermålen hos oss ingås så sent. Men ej ensamt i detta. Äfoen i de mer framskridna åldrarna måste giftermålsfrekvensen sägas vara ganska låg i vårt land."

Mitten av 1960-talet – giftermålens gyllene år

Åldersspecifika giftermålstal 1863–1997 för ogifta kvinnor och män

Under 1930-talet inleddes en period med starkt ökande giftermålstal. Den högsta nivån nåddes 1966. Därefter sjönk giftermålstalen mycket kraftigt och redan inom loppet av tio år var giftermålstalen lägre än dem som gällde före 1930. Under 1989 bröts tillfälligt mönstret med sjunkande giftermålstal, som en följd av att reglerna för änkepension ändrades.

Under perioden 1863–1935 låg giftermålstalen för ogifta kvinnor och män på en relativt konstant nivå. Det skulle dröja helt till slutet av 1930-talet innan giftermålstalen ökade och då speciellt i de yngre åldrarna. Mitten av 1960-talet är giftermålens "gyllene år" – aldrig tidigare har det varit lika vanligt att man gift sig i så unga år. Medelåldern vid första giftermålet var bara drygt 23 år för kvinnor och 26 år för män i mitten av 1960-talet att jämföra med 26,5 år för kvinnor och 29,5 år för män under 1930-talet.

Efter bara några år börjar dock giftermålstalen sjunka mycket kraftigt igen och inom loppet av 10 år var man tillbaka på den nivå som observerades före upp-

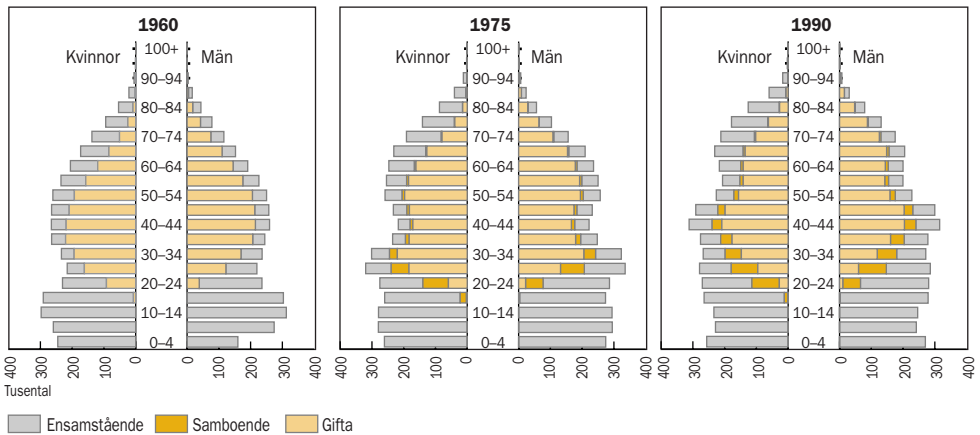
gången, och nedgången fortsatte ytterligare. Denna kraftiga nedgång var emellertid inte en följd av att unga kvinnor och män plötsligt valde att vänta med den första parbildningen, utan i stället en följd av att många bestämde sig för att leva tillsammans utan att gifta sig – som sambor.

Att bli sambo i stället för att gifta sig

Samboende var inte ett helt okänt fenomen i Sverige i mitten av 1960-talet, men i slutet av 1960-talet fick det mycket större spridning än någonsin förr. Flertalet samboförhållanden som ingicks under 1950- och 1960-talet hade karaktären av ett proväktenskap, och de flesta gifte sig efter en relativt kort tid. När det blev vanligare att vara sambo minskade trycket på att gifta sig och perioderna av samboende varade successivt allt längre. Denna utveckling visade sig i kraftigt sjunkande giftermålstal. Vi hade fått en ny samlevnadsform.

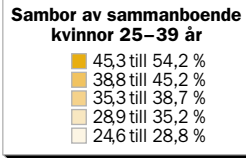
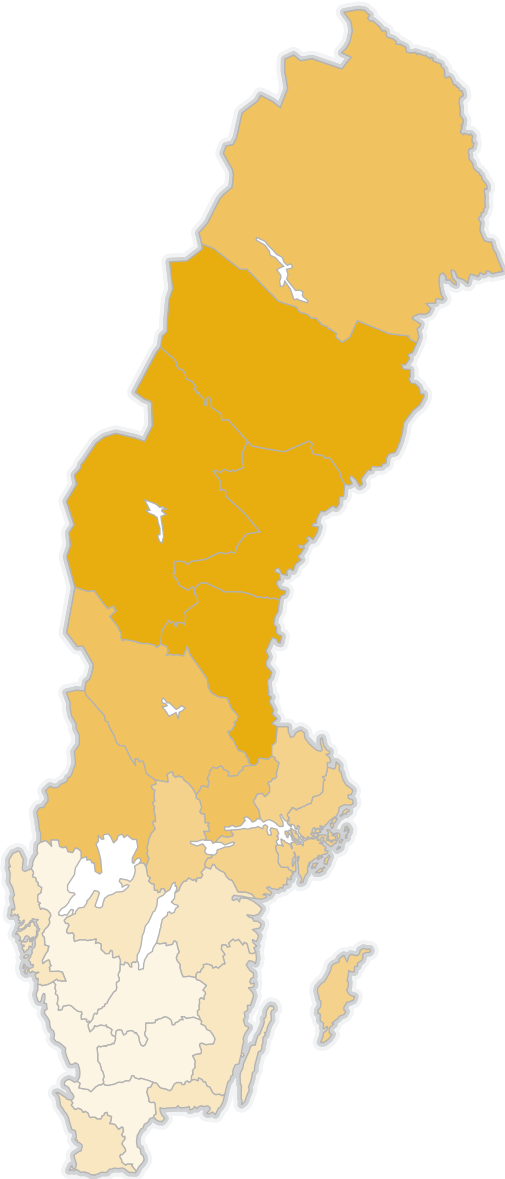
Det blev helt uppenbart att det formella civilståndet inte längre var en god mätare på kvinnors och mäns familjeförhållanden. Om man skulle få en rättvisande bild av familjesituationen var man tvungen att ta hänsyn till att många levde tillsammans som sambor. I folkräkningen 1975 tillfrågades för första gången hela befolkningen om de levde tillsammans med någon utan att vara gift.

Gifta och samboende i olika åldrar 1960, 1975 och 1990

Samboendet är inte enbart ett modernt storstadsfenomen. Det fick visserligen en mycket stor och snabb spridning i storstadsområdena under senare delen av 1960-talet. Men det var i glesbygden i Norrland som man sedan tidigare hade haft en tradition för att leva tillsammans utan att gifta sig. Längst dröjde det innan samboendet fick genomslag i de mer religiösa regionerna i västra och södra Sverige.

**Andel sambor bland alla sammanboende kvinnor i åldern 20–29 år,
länsvis 1975**

I Norrland hade man redan före slutet av 1960-talet tradition för att leva tillsammans som sambor. Längst dröjde det innan samboende blev vanligt i de mer religiösa områdena i södra och västra Sverige.

Sverige föregångare

I ett internationellt perspektiv var Sverige en föregångare när det gällde spridningen av samboende, tätt följt av Danmark. När det blev vanligare att leva som sambo blev det samtidigt vanligare att ungdomar flyttade samman redan i tonåren. Samboendet gjorde det möjligt att leva tillsammans utan att behöva ta steget att gifta sig. Intrycket man får av en allt senare parbildning utifrån giftermålsstatistiken är alltså inte riktigt. Tvärtom tidigarelades parbildningen ytterligare i och med att samboende blev vanligt, en utveckling som påbörjats när giftermålen ökade i yngre åldrar.

Giftermålsboom på laglig grund

Helt oväntat blev det under 1989 mycket populärt att gifta sig. Det året bryts plötsligt den kraftiga nedgången i giftermålstalen. Speciellt går kurvorna för kvinnor och män över 25 år kraftigt uppåt. Under 1988 ingicks totalt 44 000 giftermål. Under 1989 steg antalet till 109 000. Den stora ökningen kom i november och december. Året därpå var antalet giftermål tillbaka på en låg nivå igen med 40 000 ingångna äktenskap.

Orsaken till boomen var att det plötsligt blev allmänt känt, inte minst via media, att reglerna för änkepension skulle förändras den 1 januari 1990. Många som levde som sambor i årtal ville försäkra sig rätten till änkepension genom giftermål. Det visade sig emellertid att många av dem som gifte sig inte påverkades av regeländringen. Man kände nog inte till reglerna i detalj.

Detta är ett exempel på hur ändringar i lagstiftningen plötsligt kan påverka befolkningens beteende.

Främst en tidigareläggning

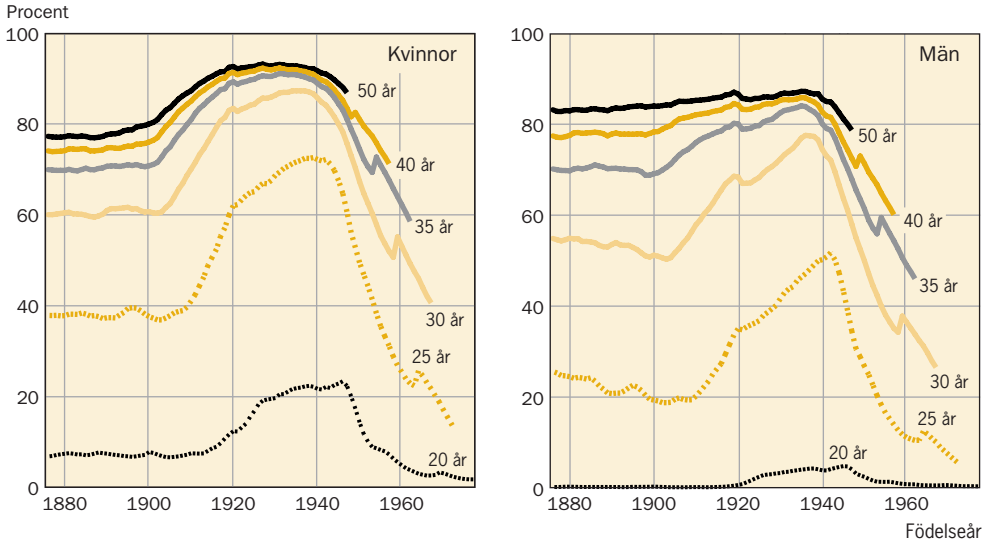
Den kraftiga uppgången i giftermålsfrekvenserna under 1950- och 1960-talet innebär att andelen som gift sig i yngre åldrar ökade kraftigt. Men det handlade främst om en tidigareläggning av giftermålen. Ser man till andelen som överhuvudtaget gifte sig är förändringarna betydligt mindre. Vid 50 års ålder förändrades andelen någon gång gifta bara marginellt för män från generationerna födda på 1880-talet till dem som var födda på 1940-talet.

Bland kvinnor däremot blev giftermål med tiden något vanligare. Strax under 80 procent av kvinnor födda i början av århundradet hade hunnit gifta sig innan de blev 50. Motsvarande siffra för 1940-talets kvinnor ligger över 90 procent.

I de äldre generationerna var det ett visst kvinnoöverskott och det gjorde att alla kvinnor inte fann någon att gifta sig med. När sedan männen kom i övertal var det istället många av dem som aldrig gifte sig.

De rekordmånga giftermålen under 1989 framträder som hack i kurvorna över andelen någon gång gifta.

Andelen någon gång gifta efter födelseår och ålder

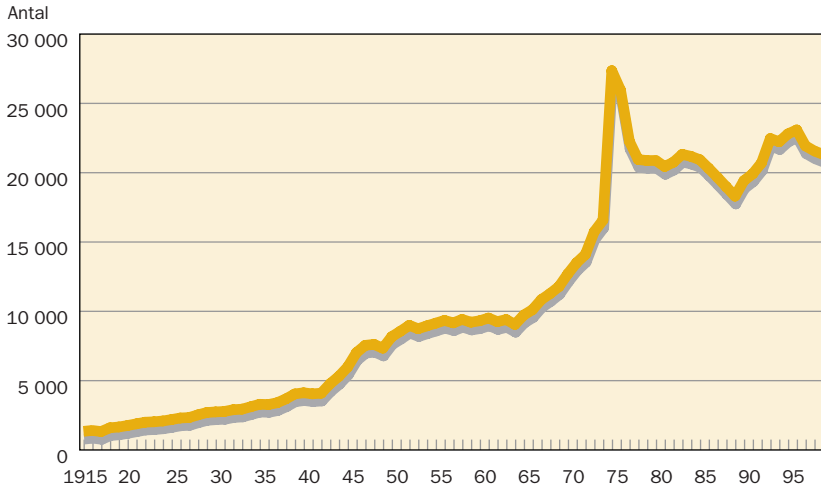
Som en följd av ökningen i giftermålstalen i yngre åldrar efter 1930 ökade andelen någon gång gifta i yngre åldrar kraftigt för kvinnor och män födda efter 1910. Dessa andelar har dock gått sjunkit mycket kraftigt igen, när samboende slog igenom under 1960-talets senare del.

Skilsmässorna ökar

Skilsmässor var ovanliga före mitten av 1930-talet. Det årliga antalet skilsmässor understeg 3 000, men därefter ökade antalet successivt och 1950 hade antalet mer än fördubblats.

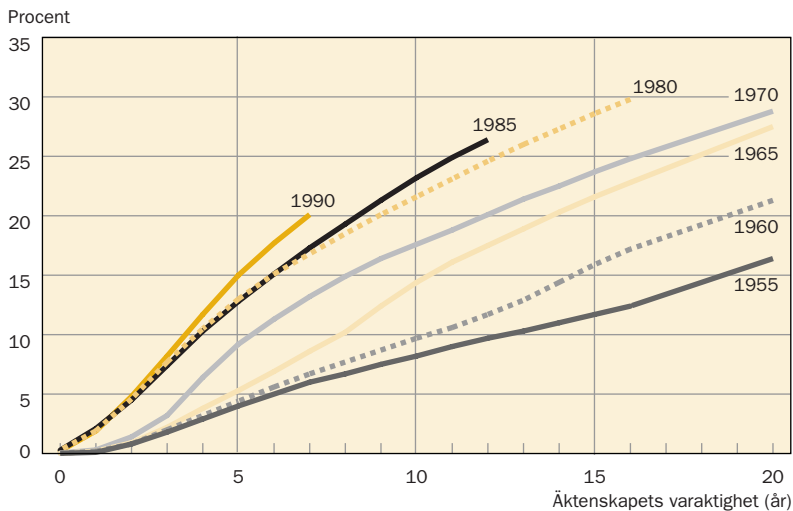
Åren 1974 och 1975 har ett mycket högt antal skilsmässor. Detta är en följd av ändringar i skilsmässolagen, som innebar att det gick fortare att få en skilsmässa från den dag som makarna bestämt sig. Om paret var överens om att skiljas och inte hade några barn under 16 års ålder behövdes ingen betänketid alls. För dem som hade barn under 16 års ålder ändrades betänketiden till sex månader från tidigare minst ett års hemskillnad.

Antalet skilsmässor 1914–1998

Antalet skilsmässor har successivt ökat. Under 1974 och 1975 var antalet ovanligt högt. Detta är en följd av en lagändring 1974, som medförde att det gick snabbare att få skilsmässa från den dag makarna bestämt sig.

Andelen upplösta äktenskap per 1 000 giftermål ingångna 1955 och senare

Av äktenskap ingångna under 1955 hade 8 procent upplösts genom skilsmässa efter 10 år. Den andelen har tredubblats för äktenskap ingångna 1985.

Samtidigt som det blev allt vanligare att gifta sig i yngre åldrar blev det också vanligare att man skilde sig efter några år. Man brukar ibland tala om äktenskapets kritiska sjunde år, men statistiken visar att det är flest skilsmässor per 1 000 bestående äktenskap redan efter 3–4 år.

Av äktenskap ingångna under 1955 hade 8 procent upplösts genom skilsmässa inom 10 år. Den andelen har tredubblats för äktenskap ingångna 1985. Trots att det stora flertalet som numera gifter sig har levt tillsammans innan de gifte sig har andelen som skilt sig fortsatt att öka. Under de allra senaste åren verkar dock den långvariga uppgången i skilsmässor ha brutits. Det gäller både äktenskap utan barn, där risken för skilsmässa är störst, och äktenskap där det finns hemmaboende barn.

Det är ännu mer vanligt att sambor flyttar isär än att gifta gör det. Undersökningar visar att många sambor som flyttat samman gjorde det efter en förhållandevis kort tids bekantskap och samboendet har nog delvis ersatt gamla tiders "kila-stadigt"-period. Detta betyder i sin tur att fler relativt snart finner att man ändå inte trivs ihop och flyttar isär igen. Det har blivit en betydligt större rörlighet i unga åldrar och många har levt i flera olika parförhållanden innan de etablerar sig i ett mer långvarigt parförhållande och innan det blir aktuellt att få barn.

Samtidigt kan man anta att de som beslutar sig för att gifta sig är de som lever i mer stabila parrelationer. Sambor som känner sig osäkra om parförhållandets framtid tar nog inte steget att gifta sig.

Även i barnfamiljer är separationer flera gånger vanligare bland sambor än bland gifta. Det är när barnen är små som separationer är vanligast. Efter en tid har osäkra parförhållanden hunnit upplösas och de mer stabila blir kvar. Under 1997 flyttade 27 av 1 000 föräldrapar med hemmaboende barn isär. Bland gifta med barn var separationsfrekvensen 21 av 1 000. Bland sambor med gemensamma barn var det 48 av 1 000 par som flyttade isär.

Fler separationer – fler ensamstående

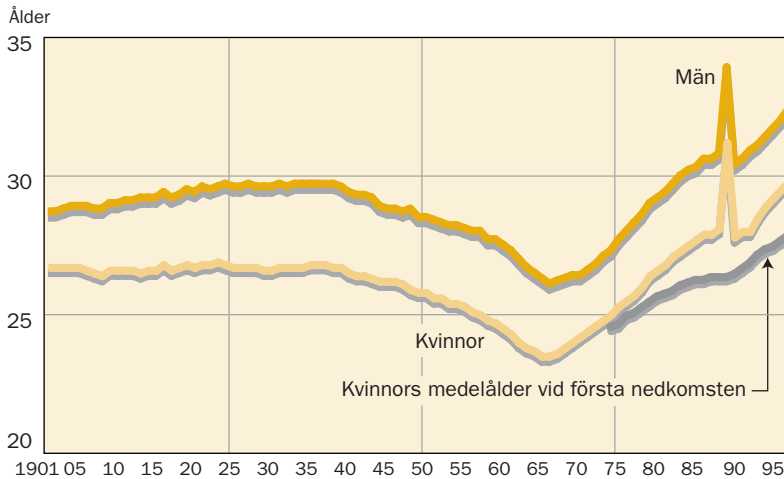
Tidigare sammanflyttning och en ökning i andelarna som har lämnat det första parförhållandet betyder att en stor andel av befolkningen numera redan före 25 års ålder har erfarenhet av flera parförhållanden med mellanliggande perioder av ensamboende. Många av dem som brutit upp från det första parförhållandet ingår ett nytt parförhållande. Det går dock ofta en viss tid mellan separationen och nästa parförhållandes start, vilket har medfört att andelen ensamstående har ökat, särskilt i yngre åldrar. Av kvinnor födda 1949 var det fem procent som levde som ensamstående vid 23 års ålder (år 1972), efter att ha brutit upp från ett tidigare parförhållande. För kvinnor födda 1969 gällde det för 18 procent av de 23-åriga kvinnorna (år 1992). Till dessa andelar ensamstående ska läggas de omkring 25 procent som inte har hunnit flytta samman med någon vid 23 års ålder.

Barn får vänta

Att flytta samman är inte längre ett tecken på att man relativt snart vill bilda familj och skaffa barn. Fram till slutet av 1960-talet var giftermålet ofta en signal om att paret också planerade att skaffa barn inom kort eller, vilket också ofta förekom, att ett barn redan var på väg. Upp emot en tredjedel av alla som gifte sig var gravida redan när de gifte sig.

Det här mönstret har helt förändrats. Redan 1974 – då statistik över medelåldern vid första nedkomsten för första gången kunde beräknas – var medelåldern vid första giftermålet något högre än medelåldern vid första nedkomsten (0,4 år). Denna skillnad har successivt ökat och är nu (1997) knappt två år.

Medelåldern vid första giftermålet och första barnets födelse.

Medelåldern vid första giftermålet var som lägst i mitten av 1960-talet. De höga värdena för 1989 är en följd av förändringar i reglerna för änkepension som infördes 1990. Medelåldern vid första giftermålet är högre än medelåldern vid första barnets födelse och skillnaden har successivt ökat.

Från fyra till två barn – fruktsamheten i kris

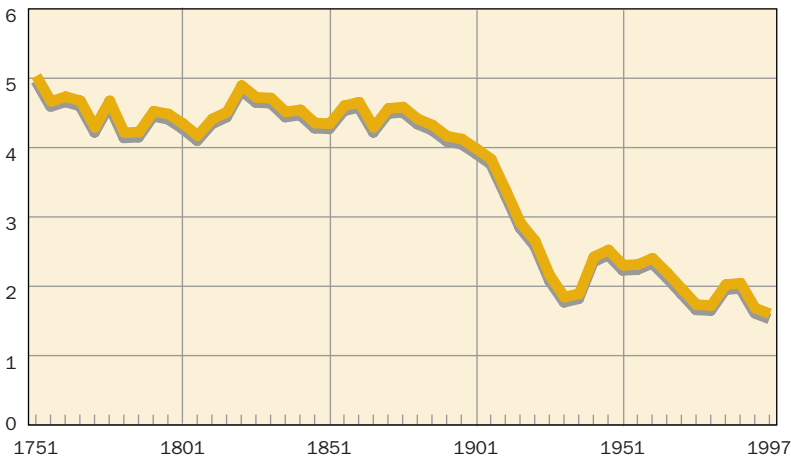
Fram till slutet av 1800-talet låg barnafödandet på en relativt konstant nivå. Den summerade fruktsamheten – som anger hur många barn som kvinnor i genomsnitt skulle föda om födelsemönstret från en viss period skulle ligga konstant i framtiden – låg runt 4,5 barn från 1700-talets mitt fram till 1880.

Under senare delen av 1800-talet inleddes en period med starkt sjunkande fruktsamhet som nådde en mycket låg nivå under 1930-talet.

Vid den tidpunkten oroade man sig för den sjunkande fruktsamheten och Alva och Gunnar Myrdal publicerade *Kris i befolkningsfrågan*. De presenterade flera olika förslag om hur familjepolitiken skulle formuleras för att familjer skulle ha möjlighet att få barn oavsett samhällsklass. Detta blev grunden till dagens svenska familjepolitik.

Summerad fruktsamhet

Antal barn

1900-talet inleddes av en period med starkt sjunkande fruktsamhet. Från en summerad fruktsamhet på runt 4 barn per kvinna sjönk fruktsamheten till 1,7 barn under första delen av 1930-talet. Därefter har fruktsamheten varierat mycket mellan olika perioder. Den summerade fruktsamheten har dock aldrig varit så låg som nu. Under 1997 och 1998 var den endast 1,5 barn per kvinna.

Stora svängningar i fruktsamheten

Innan några stora familjepolitiska reformer hade hunnit genomföras steg fruktsamheten i vårt land, liksom i många andra länder, och vi fick 1940-talets s.k. baby-boom. Sedan dess har fruktsamheten i Sverige visat på mycket stora upp- och nedgångar. Efter 1960-talets förhållandevis höga nivå sjönk fruktsamheten mycket kraftigt, en utveckling som vi delade med flertalet europeiska länder. Mycket förändrades i samhället. Tidigare har samboendet diskuterats – en sam-

levnadsform som fick genomslagskraft under senare delen av 1960-talet. Samtidigt ökade utbildningstiden bland unga kvinnor och män, kvinnornas utträde på arbetsmarknaden tog fart och effektivare preventivmedel fanns att tillgå. År 1974 tillkom också den nya abortlagen, som ger kvinnan rätt att före utgången av 18:e havandeskapsveckan själv avgöra om hon vill fullfölja graviditeten eller ej.

Parallellt med dessa stora samhällsförändringar har den svenska familjepolitiken byggts ut. Föräldraförsäkringen introducerades 1974 och har successivt utvidgats. Barnomsorgen har byggts ut, ja, över huvud taget har man inriktat reformerna på att underlätta kombinationen förvärvsarbete och familjeliv för båda föräldrarna. Familjepolitiken blev bl.a. ett led i främjandet av jämställdheten mellan kvinnor och män.

Barn – en ekonomisk fråga?

Efter en mer eller mindre kontinuerlig nedgång i fruktsamheten fram till mitten av 1980-talet ökade fruktsamheten kraftigt igen – en utveckling som var ganska unik för Sverige. Uppgången varade fram till i början av 1990-talet, medan många andra länder hade en rekordlåg fruktsamhet.

Till viss del förklaras uppgången av ändringar i föräldraförsäkringens regler. Det blev ekonomiskt lönsamt för stora grupper kvinnor och män att få barnen med kortare tidsintervall. Om avståndet mellan barnen var högst 30 månader fick man behålla samma ersättningsnivå i föräldraförsäkringen efter det senaste barnet som efter det förra även om man inte hade förvärvsarbetat eller hade reducerat sin arbetstid mellan nedkomsterna.

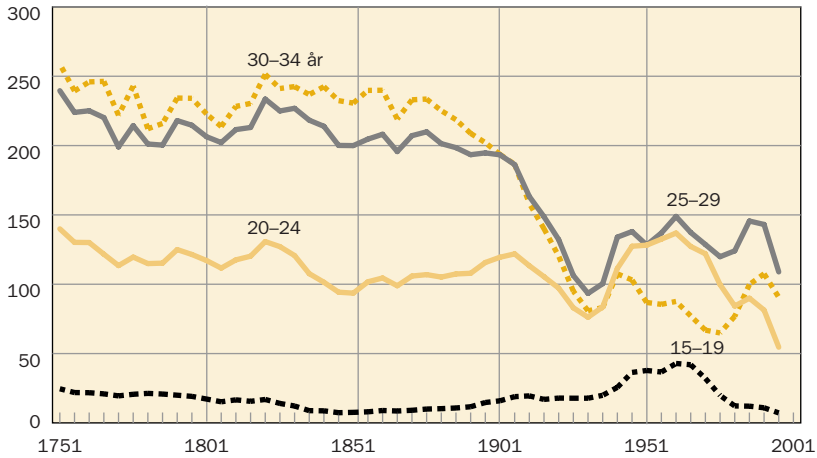
Denna regeländring som ofta kallas "snabbhetspremien" gjorde att många valde att få barnen något tätare än förut. Man skaffade inte bara barn tätare utan det blev också vanligare med minst tre barn samtidigt som yngre barnlösa kvinnor fick barn i högre utsträckning än tidigare. Allt detta bidrog till den höga fruktsamhetsnivån.

De stora fluktuationerna i fruktsamheten under senare år samvarierar med den ekonomiska utvecklingen. De goda tiderna under senare delen av 1980-talet – då det var möjligt för i stort sett alla att få ett arbete – gav befolkningen goda ekonomiska möjligheter att bilda familj.

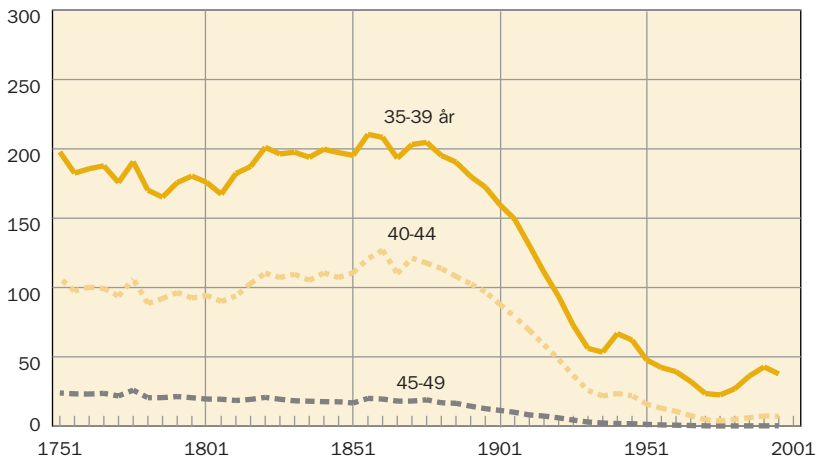
Problemen på arbetsmarknaden efter 1990, som särskilt drabbat unga kvinnor och män i färd med att etablera sig på arbetsmarknaden, har ändrat förutsättningarna för barnafödande. Sysselsättningen har varit låg och vi har fått den lägsta fruktsamhetsnivån som någonsin observerats i vårt land. För första gången sedan 1809 var det fler som avled under 1997 än som föddes, en utveckling som fortsatt under 1998 och första halvåret 1999.

Åldersspecifika fruktsamhetstal, 1751–1997

Per 1000 kvinnor

Per 1000 kvinnor

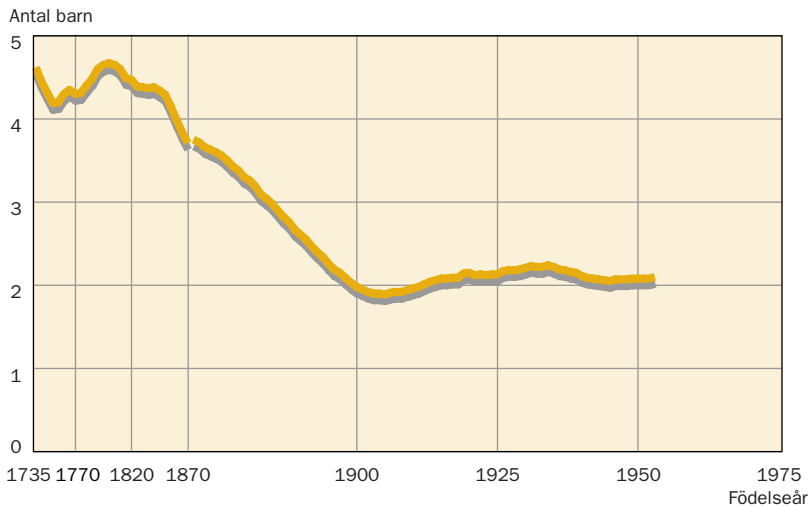
Barnafödandet i åldrarna över 30 år har mer än halverats sedan slutet av 1800-talet. Efter 1960 har fruktsamhetstalen sjunkit kraftigt för kvinnor under 25 års ålder, som en följd av en senareläggning av barnafödandet.

Nedgången i fruktsamheten under 1990-talet har varit särskilt kraftig i yngre åldrar; man har senarelagt barnafödandet. Medelåldern vid barnafödandet är idag lika hög som i slutet av 1920-talet.

Årliga fluktuationer har inte påverkat det slutliga barnantalet

Trots de stora fluktuationerna i barnafödandet mellan åren, har det slutliga genomsnittliga antalet barn som kvinnor födda sedan seklets början fått varit överraskande konstant. De kvinnor som föddes i början av 1900-talet och som var i de vanligaste barnafödande åldrarna under 1930-talet, då fruktsamheten var mycket låg, har fått knappt två barn i genomsnitt. Ungefär samma genomsnittliga antal har kvinnor födda i slutet av 1940-talet fått, en grupp som har upplevt perioder både med en hög och en låg fruktsamhet under sina barnafödande åldrar.

Summerad fruktsamhet för olika födelsekohorter

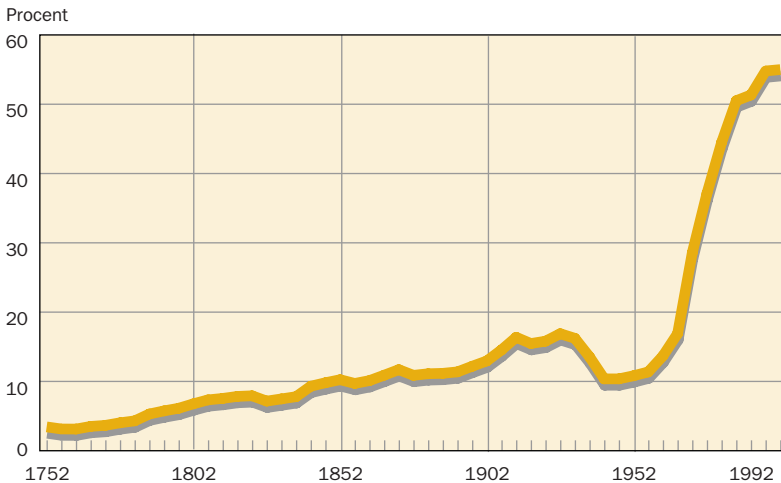
Kvinnor födda t.o.m. i mitten av 1800-talet fick mellan fyra och fem barn i genomsnitt. Därefter sjunker det genomsnittliga barnantalet kraftigt. Det är kvinnor födda runt 1905 som har haft det lägsta genomsnittliga antalet barn, endast 1,8 barn. Trots de stora variationerna i fruktsamheten mellan olika perioder under 1900-talet har ändå det genomsnittliga barnantalet som kvinnor fått legat överraskande stabilt på lite drygt två barn.

Ogifta men ej ensamstående mödrar

Förändringen i samlevnadsformen, dvs. övergången från giftermål till samboende har också medfört att en växande andel av barnen föds "utanför äktenskapet", dvs. av en ej gift mor. Över hälften av de barn som föds i Sverige idag har föräldrar som ej är gifta och begränsar man sig till de förstfödda är andelen över två tredjedelar. Som framkommit tidigare beror detta i stor utsträckning på att kvinnor och män numera lever som sambor i stället för som äkta makar. Man räknar med att mellan fem och tio procent av alla barn som föds har en ensamstående mamma. Innan samboendet slog igenom på allvar var omkring 10 procent av samtliga födda barn, födda "utanför äktenskap". Runt 1930 var andelen dock uppe på över 15 procent, en andel som snabbt sjönk, när det blev allt vanligare att gifta sig under senare delen av 1930-talet.

Trots allt som sagts har äktenskapet inte alls spelat ut sin roll. Också idag är det fortfarande många sambor som gifter sig, även om det dröjer några år. De har också ofta först skaffat ett eller flera barn tillsammans. De flesta barn i skolåldern, som bor tillsammans med båda föräldrarna, har föräldrar som är gifta (och inte sambor). Det gällde för 85 procent av barnen i 10-12 års ålder vid slutet av 1997.

Andelen barn som fötts av ogifta mödrar

Sedan samboende slog igenom under senare delen av 1960-talet har andelen barn som föds av ogifta föräldrar ökat mycket starkt. Under 1990-talet har hälften av alla barn som föds en ogift mamma. De flesta lever dock som sambor. Mellan fem och tio procent av alla barn som föds har en ensamstående mor.

Två av tre 17-åringar bor hos båda föräldrarna

Ökningen i skilsmässor och separationer har fått till följd att var tredje 17-åring inte bor tillsammans med båda sina biologiska föräldrar. En del har aldrig gjort det och andra har upplevt att föräldrarna flyttat ifrån varandra. Vid en separation är det fortfarande vanligast att barnet får bo hos mamman, även om det också förekommer att barnet/barnen bor hos pappan eller växelvis hos föräldrarna. Även förr, innan skilsmässor var vanliga, förekom det ofta att tonåringar inte bodde tillsammans med båda sina föräldrar. Det var då vanligare att en av föräldrarna hade avlidit eller att många tonåringar hade flyttat hemifrån tidigt. Under 1950- och 1960-talet var andelen som växte upp tillsammans med båda föräldrarna förhållandevis höga, men sedan har de gått tillbaka kraftigt igen främst som en följd av ökningen i antalet separationer.

Andel barn i olika åldrar som bor tillsammans med båda sina ursprungliga föräldrar, 1916–1997. Procent

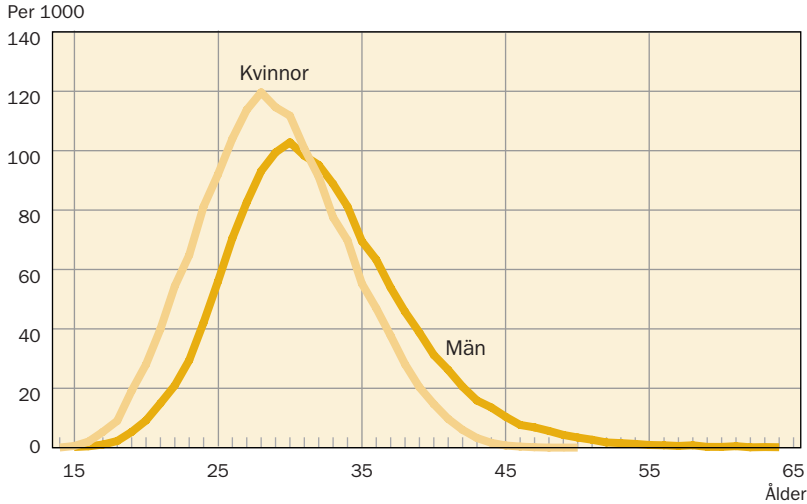
Period	Barnets ålder				
	2 år	7 år	12 år	16 år	17 år
1916–25	69,2	..
1926–35	71,6	..
1936–45	73,8	..
1946–55	78,6	..
1960	..	88,0
1965	90,1	..	83,3
1970	..	85,0	76,4
1975	88,0	..	78,8
1980	..	80,2	69,8
1985	87,8	79,6	73,2	..	68,9
1990	86,3	77,8	72,4	..	67,2
1997	86,0	75,0	70,7	66,9	65,8

Män får också barn

Familj och barnafödande är något som man i demografin nästan alltid diskuterar utifrån kvinnornas perspektiv. Så har det varit också i detta kapitel. Orsaken är helt enkelt bristen på statistik. Sedan 1992 har emellertid SCB fått aviseringar om fäderna till så gott som alla barn. Tidigare fanns uppgifter om fäder endast för dem som föddes av gifta föräldrar. Nu har det blivit möjligt att beräkna fruktsamhetstal också för män. Inte oväntat är männen något äldre när de får sina barn – det är ju vanligt med ett par års åldersskillnad mellan kvinnan och mannen – men i övrigt är kurvorna relativt lika i formen. Om fruktsamhetstalen för

1997 skulle gälla i framtiden skulle kvinnor få 1,52 barn i genomsnitt. För männen skulle det endast bli 1,44 barn. Det är en följd av att vi har fler män än kvinnor i de barnafödande åldrarna, vilket gör att det genomsnittliga antalet barn per man blir lägre.

Åldersspecifika fruktsamhetstal för kvinnor och män, 1997

Kvinnor får barn i något yngre åldrar än män, vilket är en följd av att mannen vanligtvis är något äldre än kvinnan inom ett parförhållande.

Inför 2000-talet

Det är mycket svårt, för att inte säga nästan omöjligt, att förutsäga hur många barn som kommer att födas i framtiden. Även om kvinnor födda under perioden 1900–1950 har fått runt två barn i genomsnitt har de årliga variationerna varit avsevärda. Idag ligger barnafödandet på en lägre nivå än någonsin. Trots det är det många länder i Europa som har en betydligt lägre fruktsamhet än Sverige. I Italien och Spanien t.ex. var den summerade fruktsamheten under 1998 omkring 1,2 barn per kvinna att jämföras med Sveriges 1,5 barn.

Mycket tyder på att nedgången i fruktsamheten under 1990-talet i stor utsträckning hänger samman med den ekonomiska utvecklingen. Studier, låg sysselsättning, svårt för ungdomar att etablera sig på arbetsmarknaden efter avslutade studier, tidbegränsade arbeten och stor osäkerhet om vad som kommer att hända i framtiden har fått många att skjuta på familjebildningen. I dag är närmre 35 procent av kvinnorna fortfarande barnlösa vid 30 års ålder att jämföra med drygt 20 procent av lika gamla kvinnor i början av 1980-talet.

Kommer dessa kvinnor att hinna/önska ta igen sin förhållandevis långsamma start eller kommer vi att få en kraftig ökning i andelen slutligt barnlösa kvinnor? Med den kunskap vi har om svenska kvinnors och mäns inställning till barnafödande ligger det nära till hands att tro att de kommer att få barn bara tiderna blir mer gynnsamma. En intervjuundersökning från 1992/93 visade att de allra flesta unga kvinnor och män tycker att det ideala för en familj är att ha minst två barn och att nästan alla som inte hunnit få barn räknade med att få det längre fram.

Ser vi på utvecklingen i andra länder ökar tveksamheten. I Tyskland räknar man med att tre av tio kvinnor födda i mitten av 1960-talet kommer att förbli barnlösa. Kan Sverige få motsvarande höga andelar? Att vi kan få en ökande andel barnlösa bland dem som nu är i 30-årsåldern är nog troligt, både som en följd av att andelen som ej lever i ett parförhållande har ökat och att den ofrivilliga barnlösheten ökar med åldern. Samtidigt kan den förhållandevisa höga åldern vid första nedkomsten också göra att andelen som får minst tre barn kan komma att minska.

Som förklaring till den låga fruktsamheten i många länder framförs ofta kvinnornas önskan att skaffa sig utbildning och arbete osv. Den konflikten har hittills inte varit så stor i vårt land, även om många småbarnsfamiljer naturligtvis har en mycket tidspressad vardag. I Sverige har vi inte haft en situation då högutbildade i stor utsträckning avstår från barn, en grupp som förvärvsarbetar i större utsträckning än kvinnor med en kortare utbildning. Goda tider under senare delen av 1980-talet gav ett högt barnafödande, och senare års svåra ekonomiska läge har medfört ett lågt barnafödande.

För att summera betyder detta att vi tror att fruktsamheten kommer att variera också i framtiden och att dagens låga nivå mycket väl kan bytas mot en något högre inom en nära framtid. I den befolkningsprognos som SCB utarbetade 1999 antas att kvinnor kommer att få 1,8 barn i genomsnitt i framtiden, dvs. något lägre än siffran för dagens 45-åringar, men ändå betydligt över fruktsamhetsnivån i skrivande stund.

Regional utveckling

Folkmängden har på senare år minskat inte bara i glesbygdskommuner och i små och medelstora kommuner utan även i många stora industriorter och i de flesta av Sveriges län. Flyttströmmarna går i dag från mindre orter via större städer och universitetsstäder till storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö.

Tidigare års flyttströmmar har lett till att många kommuner har förhållandevis höga andelar äldre personer. Åldersstrukturen i många kommuner har tillsammans med det låga barnafödandet medfört att de nu har en naturlig folkminskning, dvs. det är fler som avlider under ett år än som föds. Det stora flertalet kommuner har under de senaste åren därför fått se sin befolkning minska. På länsnivå är det bara i storstadslänen samt i Uppsala och i Hallands län som befolkningen ökat.

Omflyttningen i Sverige har ständigt varit föremål för diskussioner. Olika regionalpolitiska åtgärder har vidtagits för att uppnå en balanserad utveckling mellan och inom regioner.

I detta kapitel diskuteras den regionala befolkningsutvecklingen i Sverige. Beskrivningen görs dels i ett mycket långt tidsperspektiv, där vi belyser urbaniseringsprocessen samt befolkningsutvecklingen på länsnivå, dels i ett kortare tidsperspektiv, där vi ser på hur flyttströmmarna varierat under de senaste decennierna. Kapitlet avslutas med en beskrivning av konsekvenserna av omflyttningen, dvs. hur befolkningsstrukturen på regional nivå förändrats.

Från glesbygd till tätort

I början av 1800-talet var Sverige fortfarande ett jordbruksland. Endast nio procent av befolkningen bodde i städer, som då ännu i stort sett var desamma som under 1600-talet. Stadsområdena var begränsade till en liten yta och tydligt avskärmade mot landsbygden både genom sin bebyggelsestruktur och genom de tullar som visade var staden började.

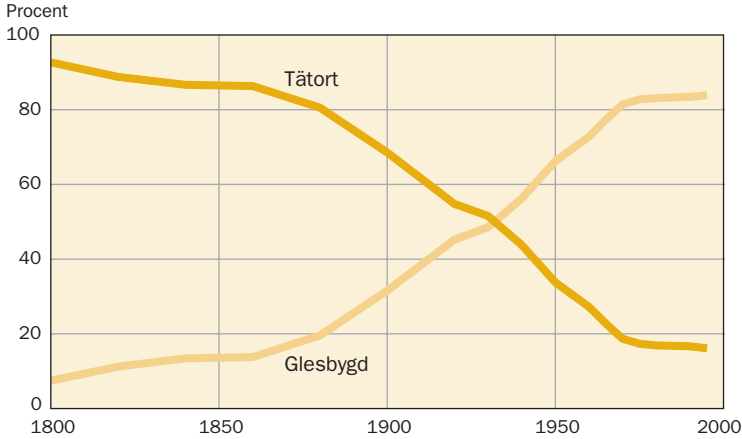
Stadsbefolkningen ökade från 230 000 år 1800 till över en miljon (1 100 000) år 1900 och utgjorde vid den senare tidpunkten en femtedel av totalbefolkningen.

Mot slutet av 1800-talet tillkom också en stor mängd mindre industri- och stations samhällen som inte var städer i juridisk mening, men genom sin funktion av helt annan karaktär än den omgivande landsbygden. År 1900 bodde en fjärdedel av landets befolkning i en stad eller annan tätort.

Under hela 1900-talet fram till omkring 1980 ökade städernas och tätorternas andel av totalbefolkningen kraftigt. Periodens omfattande urbanisering skedde både genom tillväxt av de äldre städerna och genom tillkomsten av nya tätortsbildningar. Där ingår nya förorter kring de kraftigt expanderande storstäderna och en mängd småsamhällen som stationsorter, bruksorter, fiskelägen och industriorter. I slutet av denna period bodde 83 procent av befolkningen i tätort-

ter. Den andelen har sedan dess varit ganska oförändrad.

Andel av befolkningen boende i glesbygd respektive tätort 1800–1995

I början av 1800-talet var Sverige fortfarande ett jordbruksland och mindre än en tiondel av befolkningen bodde i tätorter. Under en dryg 100-års period från 1870 till 1980 ökade tätorterna kraftigt både till antal och storlek. Idag bor 84 procent av befolkningen i tätorter.

Det urbana Sverige utgörs av omkring 1 800 tätbebyggda områden om minst 200 invånare. I de flesta länder utanför Norden sätts gränsen för urbana orter betydligt högre. Om man av de svenska tätorterna endast räknar in dem med minst 10 000 invånare återstår omkring 100 orter av stadskaraktär. I dag bor drygt hälften av befolkningen i sådana större tätorter. Dessa orters andel av befolkningen nådde en stabil nivå redan omkring 1970 och har inte förändrats sedan dess.

Antal tätorter med över 10 000 invånare och deras andel av totalbefolkningen år 1800–1995

	Antal	Andel av befolkningen
1800	3	4,2
1850	5	4,7
1870	9	7,3
1890	19	13,8
1910	26	19,6
1930	43	30,9
1950	65	40,3
1970	107	56,7
1990	110	55,1
1995	109	55,8

Källa: SCB Tätorter 1995 Be 16 SM 9601

Samtidigt som det sena 1900-talets urbanisering karaktäriseras av en fortsatt stark

tillväxt av tätortsbefolkningen har antalet tätorter från omkring 1960 varit ganska oförändrat.

De medelstora orterna med 1–10 tusen invånare har dock blivit något fler och i dessa orter har också invånarantalet stadigt ökat. Bland annat återfinner man här en stor del av de nya förorterna utanför större städer.

De stora städernas centrala tätorter växte ut ganska kraftigt under 1960-talet men har därefter i många fall stagnerat eller gått tillbaka i befolkning. Av de 10 största tätorterna är det förutom tätorten Stockholm endast universitetsstäderna Uppsala och Linköping som har ökat sin befolkning påtagligt.

Numera talar man också om en glesbygdens urbanisering. Med allt bättre kommunikationer har de dagliga arbetsresorna kunnat utsträckas och det har blivit möjligt att bo på landet men arbeta i tätorten. Därmed har de större tätorternas inflytande med tiden trängt allt längre ut i den omgivande landsbygden. I praktiken sker detta i stor utsträckning genom en successiv permanentning av fritidshusområden.

Under 1980-tal och 1990-tal har glesbygdsfolkmängden ökat för första gången på 100 år. Symptomatiskt är att glesbygdsfolkmängden ökar framför allt i Mälardalen och att nyttillkomna tätbebyggda områden återfinns främst i Stockholms län och i Göteborgsområdet.

Befolkningsutvecklingen på länsnivå

Redan under Gustav II Adolfs tid delades Sverige upp i län. Efter mer än 350 år är länen fortfarande den viktigaste administrativa indelningen vid sidan av kommunerna. Från 1810 till 1996 var det i princip inga ändringar i länsindelningen förutom att Stockholms stad och län slogs ihop år 1968. Rikskansler Axel Oxenstierna var således mycket framsynt när länsindelningen gjordes 1634.

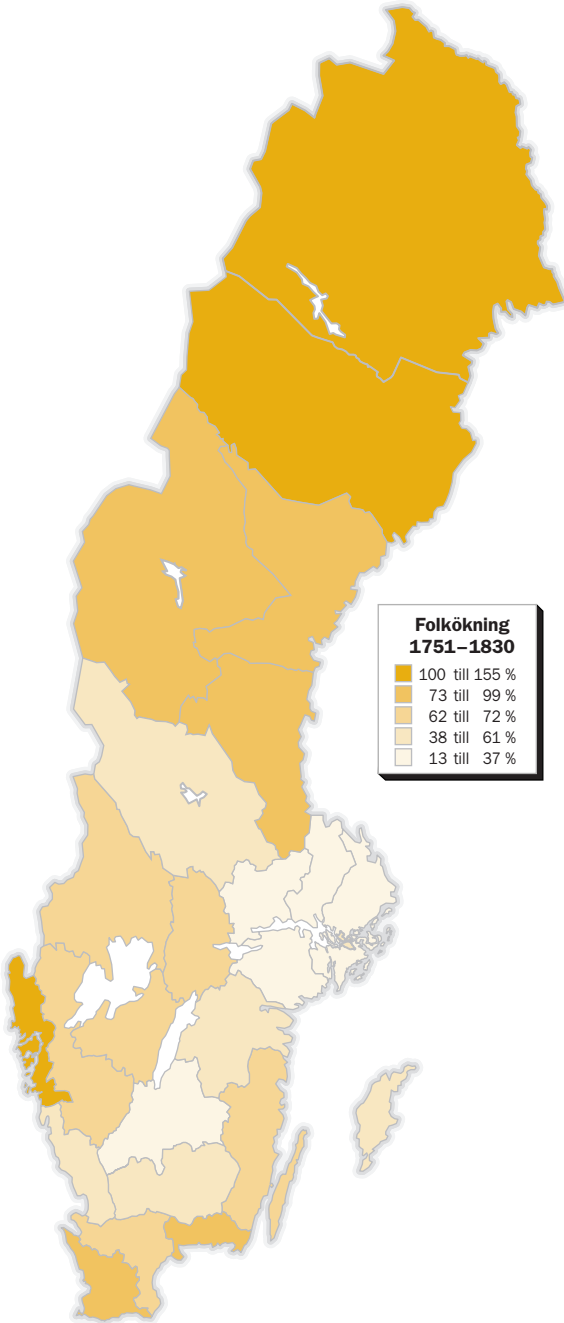
De 25 län som har funnits under största delen av perioden är enheterna i denna redovisning. Stockholms stad och Stockholms län redovisas således för sig. Skåne län, som bildades 1997, redovisas efter sina tidigare delar, Kristianstads och Malmöhus län. Västra Götaland, bildat 1998, redovisas också efter den gamla länsindelningen i Skaraborgs, Älvsborgs samt Göteborg och Bohuslän.

Befolkningsutvecklingen redovisas för fyra olika perioder. Perioderna har valts utifrån de olika faserna i den svenska demografiska transitionen, dvs. när Sverige går från höga födelse- och dödstal till låga sådana.

Den första fasen med hög fruktsamhet och hög dödlighet, pågick till 1830. Fas två, med fortfarande hög fruktsamhet, men med fallande dödlighet inföll mellan 1830 och 1880. Fas tre, med både fallande fruktsamhet och dödlighet, ägde rum mellan 1880 och 1930. Perioden 1930–1998, slutligen, karakteriseras av varierande fruktsamhet och sjunkande dödlighet.

1751–1830, höga födelse- och dödstal

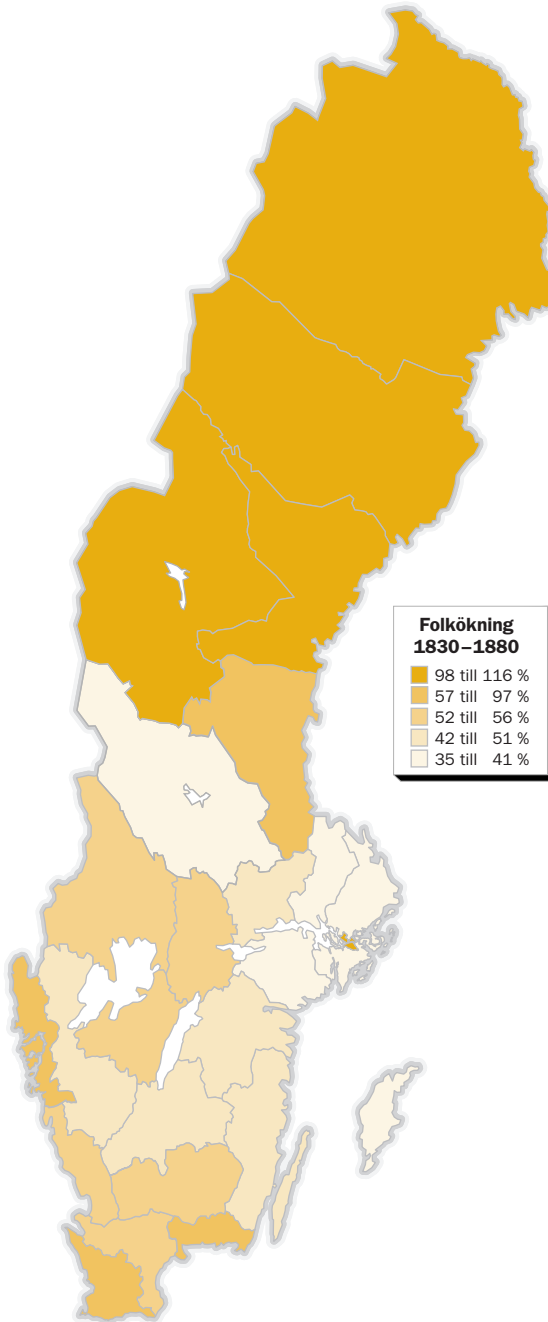
Under perioden 1751–1830 låg både fruktsamheten och dödligheten på en hög nivå och befolkningstillväxten var relativt låg.

Mälardalslänen och Kopparbergs län hade en låg befolkningstillväxt. Norrlands befolkning däremot mer än fördubblades från 150 000 till 320 000 invånare. Kolonialiseringen av Norrland hade påbörjats. Flera kustlän hade också stor folkökning under perioden som Blekinge, Malmöhus samt Göteborg och Bohuslän.

1830–1880, fallande dödlighet

Efter 1830 började dödligheten sjunka, medan fruktsamheten låg kvar på en hög nivå. Detta borde ha medfört en stor folkökning. Amerikautvandringen under senare delen av perioden dämpade dock befolkningstillväxten i Sverige.

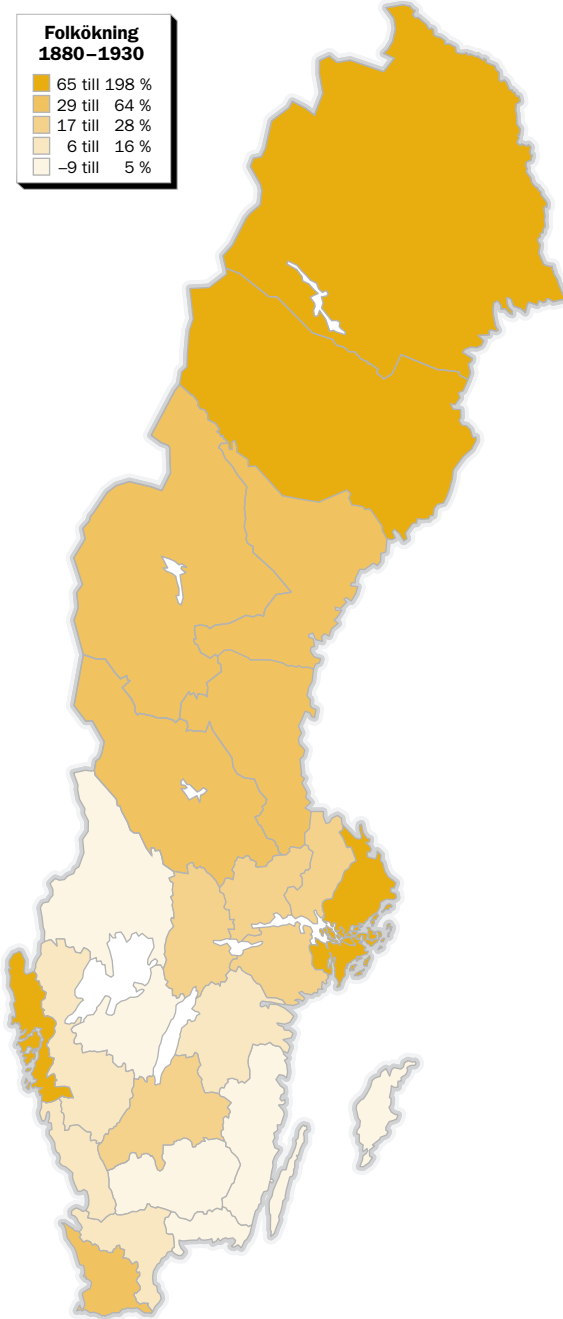
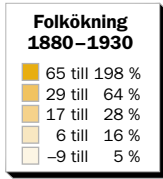

Länen i Mälardalen har även under denna period låg befolkningstillväxt. Också de traditionella jordbrukslänen har lägre tillväxt än riksgenomsnittet, utom Malmöhuss län. Under denna period tar tillväxten i Stockholms stad fart – befolkningen fördubblas från 80 000 till 170 000. Kolonialiseringen av Norrland fortsätter – befolkningen fördubblas under 50-årsperioden. Kraftigaste tillväxten har Väster-norrlands och Västerbottens län.

1880–1930, den dämpande emigrationen

Efter 1880 avtar både fruktsamheten och dödligheten, men eftersom antalet födda är betydligt större än antalet avlidna har Sverige ett relativt stort årligt födelseöverskott. Återigen dämpas dock folkkökningen av emigrationen till Nordamerika,

som är betydande under större delen av denna period. Befolkningsstillväxten varierar nu betydligt mer mellan länen än vad den gjort tidigare. Flera län har mycket låg tillväxt och några t.o.m. minskar. Län som industrialiseras sent har en svag tillväxt. Effekterna av amerikautvandringen blir tydlig. Storstadsregionernas folkmängd ökar. Urbaniseringsprocessen tar fart.

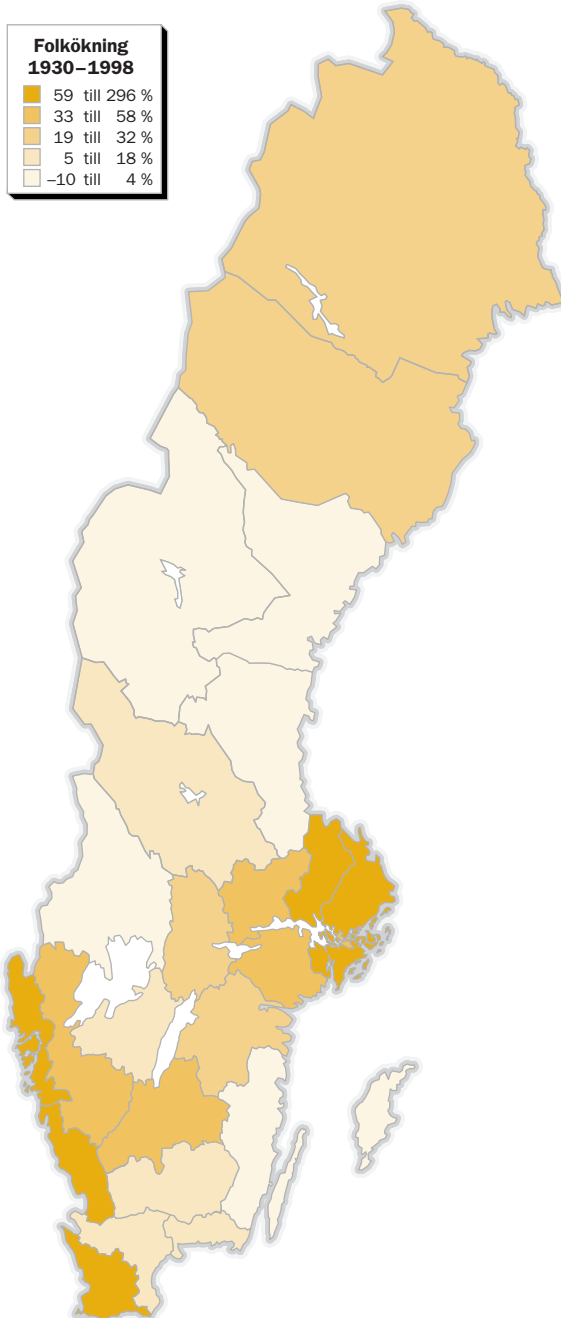
Kronobergs, Skaraborgs och Kalmar län har folkminskning under perioden och flera andra län har en mycket svag tillväxt. Stockholms stad tredubblar sin folkmängd från 170 000 till 500 000 mellan 1880 och 1930. Expansionen i huvudstaden ger också en dragkraft till det kringliggande länet, Stockholms län, som nästan fördubblar sin folkmängd. Göteborgs stad tredubblar också sin folkmängd från 76 000 till 243 000, vilket gör att Göteborg och Bohus län växer kraftigt.

1930–1998, kraftiga variationer

Sedan 1930 har antalet födda varierat kraftigt mellan olika år, medan det varit små variationer i antalet dödsfall. Den naturliga folkökningen (antalet födda minus antalet avlidna) har därför växlat mycket under perioden. Runt 1945 var det mer

än 60 000 fler födselar än dödsfall årligen.

Under de allra senaste åren har mönstret varit det motsatta med något fler dödsfall än födselar. Den utrikes omflyttningen har fått allt större betydelse för befolkningstillväxten. Efter 1930 har Norrlandslänens befolkningstillväxt avtagit och t.o.m. övergått i folkminskning. De hårda rationaliseringarna inom skogsbruk och processindustri har givit utslag i minskad befolkning.

Perifera län, sett från storstadsområdenas horisont, har haft en mycket svag befolkningstillväxt. Det gäller för Gotlands, Gävleborgs, Kalmar, Värmlands, Blekinge, Kopparbergs och Kronobergs län. Nya tillväxtlän är Uppsala och Hallands län som i stort har fördubblat sin befolkning. Det i särklass största tillväxtområdet är Stockholms län (exkl. Stockholms stad) som fyrdubblat folkmängden från 265 000 till 1 050 000. Själva huvudstaden växte snabbt till omkring 1960 och hade då ca 800 000 inneånare för att sedan minska till 650 000 år 1980. Under efterföljande 20-årsperioden har Stockholms stad dock åter ökat i med ca 100 000 personer.

Befolkningsutveckling i kommunerna under femtio år

Sedan 1950 har rikets befolkning ökat med drygt 25 procent. Ökningen har, som framkom ur länens befolkningsutveckling, varierat i olika delar av landet.

Ser man på utvecklingen på en lägre regional nivå blir skillnaderna ännu större. Vissa regioner har mångdubblat sin folkmängd, medan andra har gått kraftigt tillbaka. Utav landets samtliga 289 kommuner (enligt 1998 års kommunindelning) har 159 ökat sin folkmängd sedan år 1950 och 130 stycken har minskat sin. I tabellbilagan redovisas befolkningsutvecklingen på kommunal nivå.

Förortskommunerna har ökat mest

Uppsala är den kommun som ökat sin befolkning mest under perioden 1950–1998. År 1950 hade kommunen 93 000 invånare. Detta antal hade fördubblats till 1998 då befolkningen uppgick till 187 000 personer. Också i Göteborg, Malmö, Västerås och Lund har folkmängden ökat kraftigt.

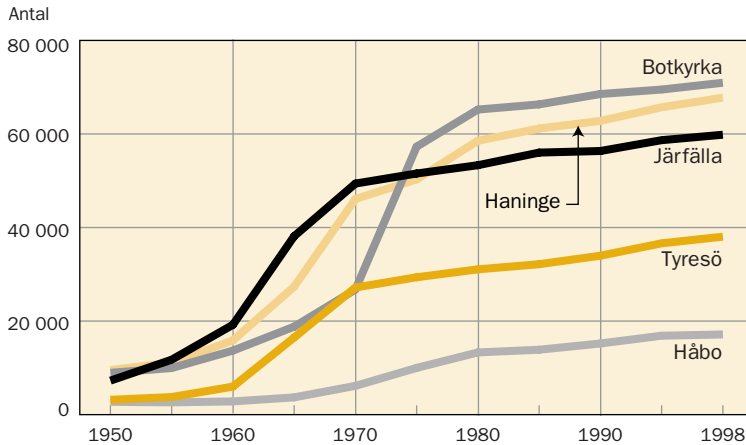
Efter 1950 är det förortskommunerna som har haft den relativt sett kraftigaste befolkningstillväxten. När fler och fler sökt sig till storstadsregionerna har nya förorter tillkommit och redan existerande har vuxit. Det är i förortskommunerna som bostäder har byggts och dit många valt att flytta.

De trettio kommuner som har ökat mest, relativt sett, ingår i områdena Stor-Stockholm, Stor-Göteborg och Stor-Malmö eller ligger nära andra större kommuner.

Kommuner vars folkmängd ökat mest mellan 1950 och 1998

Kommun	Ökning (antal)	Kommun	Folkmängd 1998, i förhållande till 1950 års folkmängd
Uppsala	93 900	Tyresö	12,0
Göteborg	88 800	Järfälla	8,2
Botkyrka	62 000	Botkyrka	7,9
Huddinge	60 200	Haninge	7,1
Haninge	58 200	Håbo	6,3
Umeå	57 200	Upplands-Väsby	6,0
Malmö	56 000	Täby	5,8
Järfälla	52 600	Upplands-Bro	5,6
Västerås	51 100	Salem	5,6
Lund	50 100	Österåker	5,6

Folkmängdsutvecklingen 1950–1998 i ett urval förortskommuner

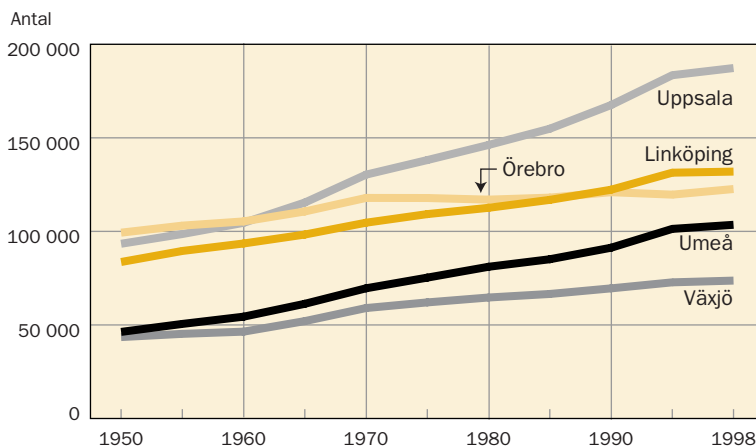
Den största tillväxten skedde mellan 1965 och 1975. Då färdigställdes många bostäder inom det s.k. miljonprogrammets ram.

Storstadsområdena och högskolekommunerna har expanderat

Storstadsområdena som helhet, dvs. Storstockholm, Storgöteborg och Stormalmö har alla haft en befolkningsökning. Också högskolekommunerna har tillhört de expanderande områdena. Koncentrationen till storstadsområdena och till högskolekommunerna har förstärkts ytterligare under 1990-talet.

Tillväxtkommunerna ökar framför allt genom att de drar till sig unga människor både genom inrikes omflyttning och invandring. En ung befolkning genererar ett födelseöverskott och därigenom ökar folkmängden ytterligare i dessa områden.

Folkmängdsutvecklingen 1950–1998 i ett urval högskolekommuner

Många Norrlandskommuner tillhör förlorarna

De kommuner som minskat sitt befolkningsunderlag mest sedan 1950 är Kramfors och Sollefteå i Ådalen. De har också haft särskilt stora arbetsmarknadsproblem. Från att ha haft en folkmängd på 38 000 personer 1950 har Kramfors kommun nu endast 22 000 personer.

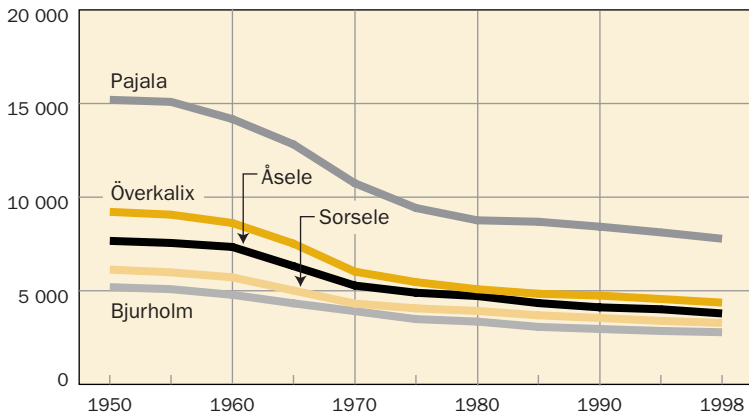
Flertalet kommuner som har haft en stor befolkningsminskning ligger i Norrland eller i skogslänen. Det gäller oavsett om man ser på förändringen i absoluta eller relativa tal. Folkmängden i Stockholms kommun har visserligen också sjunkit med knappt 10 000 personer sedan år 1950. Detta innebär dock för Stockholms kommun endast en folkminskning på drygt 1 procent.

Kommuner vars folkmängd minskat mest mellan 1950 och 1998

Kommun	Minskning (antal)	Kommun	Folkmängd 1998, i förhållande till 1950 års folkmängd
Kramfors	16 000	Överkalix	0,47
Sollefteå	15 100	Åsele	0,49
Strömsund	10 600	Pajala	0,51
Stockholm	9 800	Sorsele	0,54
Ljusdal	8 600	Bjurholm	0,54
Torsby	8 000	Ragunda	0,55
Ånge	7 500	Strömsund	0,58
Pajala	7 400	Dorotea	0,58
Filipstad	6 100	Kramfors	0,58
Hagfors	5 400	Övertorneå	0,58

Folkmängdsutvecklingen 1950–1998 i ett urval Norrlandskommuner

Antal

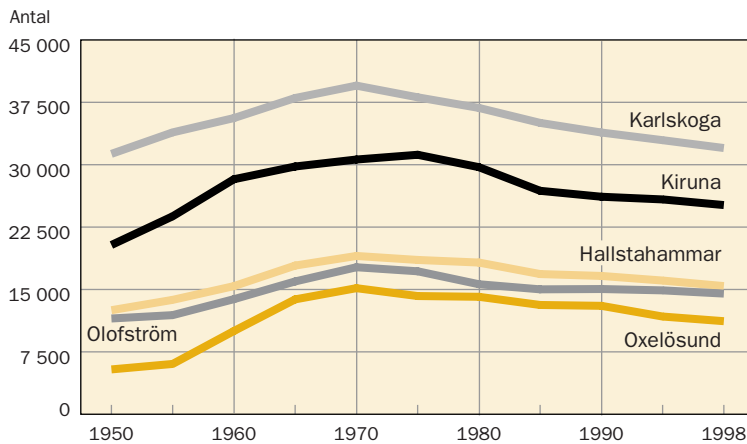

I många industri- och bruksorter minskar befolkningen

Många industri- och bruksorter hade en relativt kraftig befolkningsökning under 1950- och 1960-talet, men har därefter haft en stagnerande eller sjunkande befolkning. Utflyttningen har lett till en åldrande befolkning med relativt få födslar och många dödsfall.

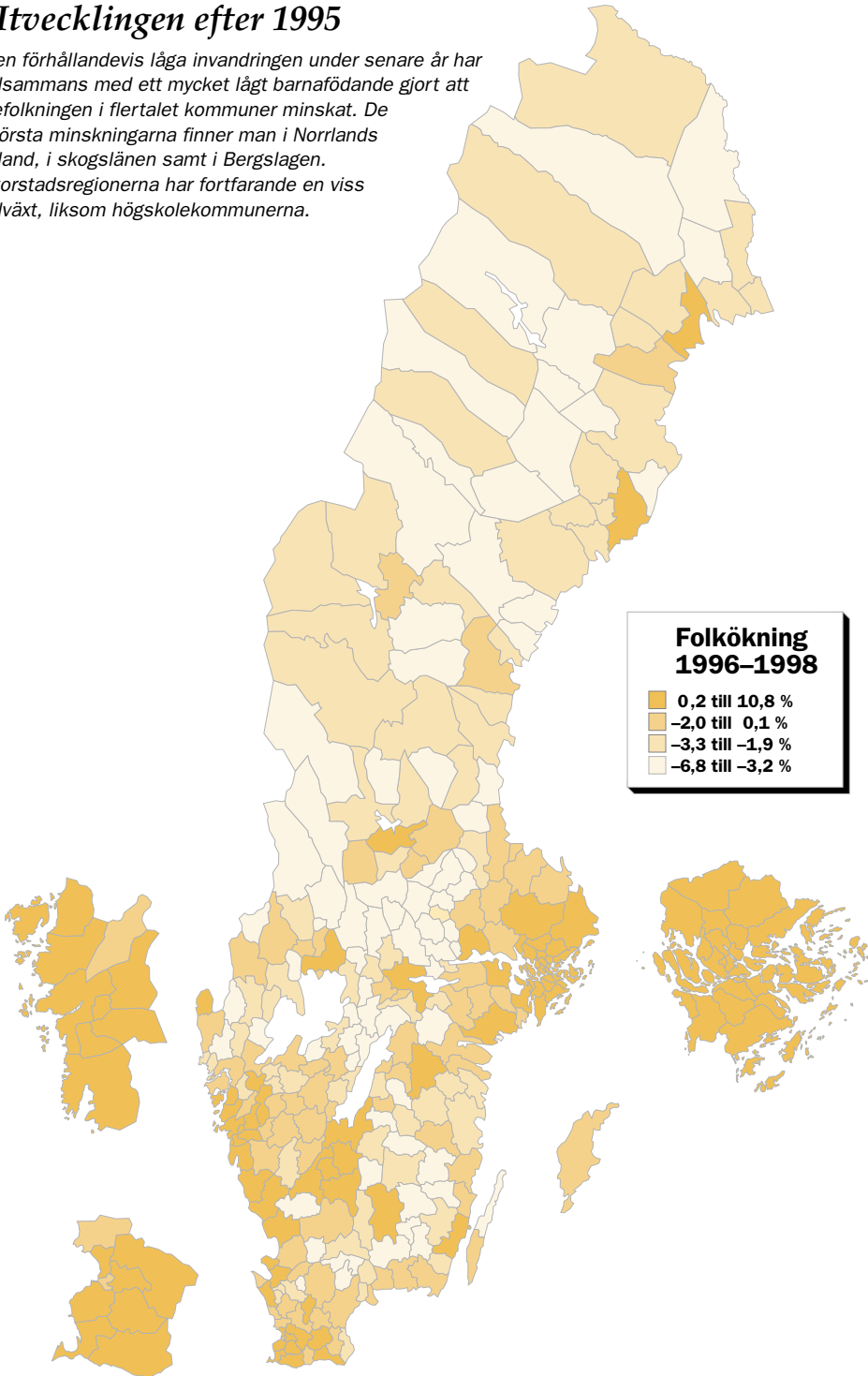
Oxelösund är ett exempel på en sådan kommun som växte kraftigt fram till 1970, men som därefter haft en viss befolkningsnedgång. Under perioden 1950–1970 nästan tredubblades folkmängden, men därefter har befolkningen minskat med drygt 25 procent.

Folkmängdsutvecklingen 1950–1998 i ett urval industrikommuner

Utvecklingen efter 1995

Den förhållandevis låga invandringen under senare år har tillsammans med ett mycket lågt barnafödande gjort att befolkningen i flertalet kommuner minskat. De största minskningarna finner man i Norrlands inland, i skogslänen samt i Bergslagen. Storstadsregionerna har fortfarande en viss tillväxt, liksom högskolekommunerna.

Flyttningar

Mest kortväga flyttningar

Under 1990-talet har cirka 1,2 miljoner personer flyttat årligen. Det är de kortväga flyttningarna som dominerar. Ungefär två tredjedelar av samtliga flyttningar sker inom samma kommun. Omkring 40 procent av flyttningarna avser flyttningar mellan olika fastigheter inom samma församling.

Mellan olika kommuner har under de senaste åren drygt 380 000 personer flyttat varje år, dvs. drygt fyra procent av hela Sveriges befolkning.

Årligt antal flyttningar i tusental 1961–1998

	Varierar mellan	
Mellan fastigheter – inom församling	445	605
Mellan församlingar – inom kommun	276	371
Mellan kommuner – inom län	144	197
Mellan län – inom Sverige	139	206

Unga kvinnor flyttar oftast

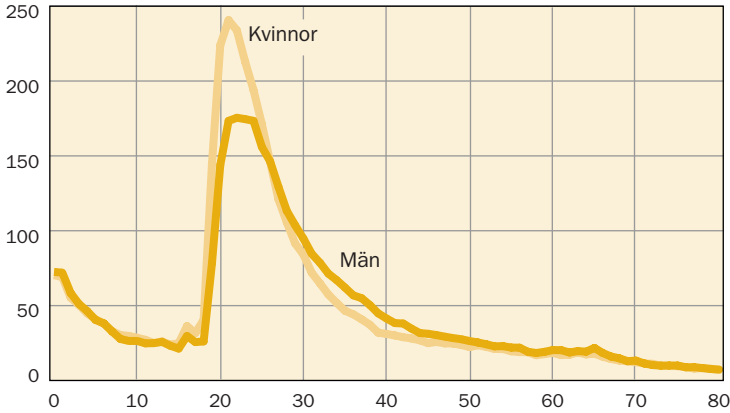
Flyttströmmarna bestäms i hög grad av demografiska faktorer, det vill säga faktorer som har med kön, ålder och förändringar i hushållssammansättningen att göra. Åldersstrukturen hos dem som flyttar är helt annorlunda än åldersstrukturen på den bofasta befolkningen; flyttarna domineras i stor utsträckning av personer i åldern 20–30 år.

Det är framförallt två kategorier människor som flyttar, unga ensamstående och barnfamiljer med små barn. Unga kvinnor, i åldern 18–24 år, har betydligt större benägenhet att flytta än män i samma ålder. Utflyttningsbygder får därför ofta ett kvinnunderskott. I Pajala kommun är det t.ex. dubbelt så många män som kvinnor i 20–24 års ålder.

Utlandsfödda har en större geografisk rörlighet än inrikes födda. Flyttandelen 1995 var för svenskfödda 4 procent när det gäller de mellankommunala flyttningarna. Av alla utlandsfödda flyttade 6 procent under samma år och av hela den utomnordiskt födda befolkningen cirka 8 procent (*Från Glesbygd till Storstad? 1998*). En bidragande förklaring till den höga rörligheten för de utrikes födda är invandrarnas ålderssammansättning; de flyttningsintensiva åldrarna 20–29 år är överrepresenterade bland dem.

Flyttningsintensitet efter ålder och kön år 1998. Flyttning över kommungräns

Per 1000

Ensamstående och unga barnfamiljer har högre benägenhet att flytta. Kvinnor i åldern 18–24 år har betydligt högre benägenhet att flytta än män i samma ålder.

Flyttningsmönstret under andra delen av 1900-talet betyder att en person i genomsnitt skulle flytta 10 gånger i sitt liv. Flyttningar kopplas ofta samman med byte av arbete, men de flesta flyttningar beror på byte av bostad, ofta av familjskäl. Exempel på sådana flyttningar är att flytta från föräldrahemmet, att bilda familj, att byta bostad när familjen växer och att separera.

Flyttströmmarna varierar med konjunkturerna

Man tror ofta att omflyttningen ligger på en högre nivå i dagens industri- och tjänstesamhälle än den gjorde i det agrara samhället. Under hela 1900-talet har emellertid andelen personer som flyttat mellan församlingar pendlat runt åtta procent årligen. Tar man hänsyn till att befolkningen successivt har åldrats, finner man att omflyttningen före andra världskriget låg på en något lägre nivå, men skillnaderna är inte så stora.

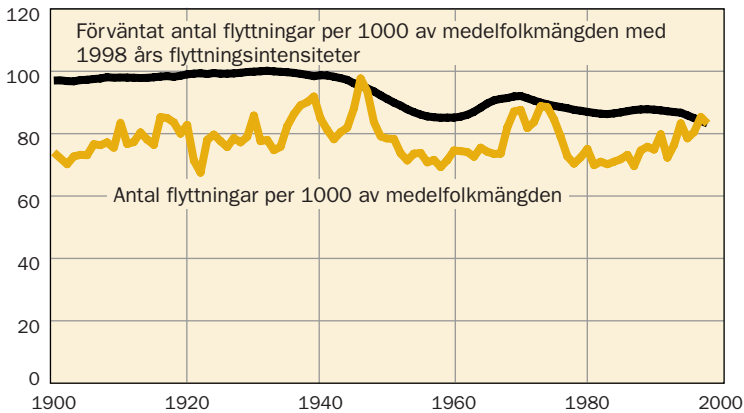
Omflyttningen under 1900-talet har varierat beroende på krig, konjunkturer och ändrade värderingar i samhället. Den inrikes migrationen pressades ner till låga nivåer under andra världskriget och under de svåra depressionerna i början på 1920-talet och 1930-talet.

De små barnkullarna från 1930-talet medförde att omflyttningen 20–30 år senare, dvs. under 1950-talet och början av 1960-talet, kom att hamna på en låg nivå av rent demografiska orsaker. Små kullar i de flyttningsintensiva åldrarna ger med automatik låg omflyttning.

Den offentliga sektorns tillväxt från mitten av 1960-talet och nästan hela 1980-talet fick till följd att fler kunde bo kvar på sin bostadsort. Under perioden 1965–1990 ökade t ex sysselsättningen inom den offentliga sektorn med cirka 1 miljon personer. Den tillväxten var geografiskt relativt jämt fördelad över landet, eftersom den största expansionen skedde i kommuner och landsting.

Inrikes flyttningar över församlingsgräns 1900–1998

Per 1000

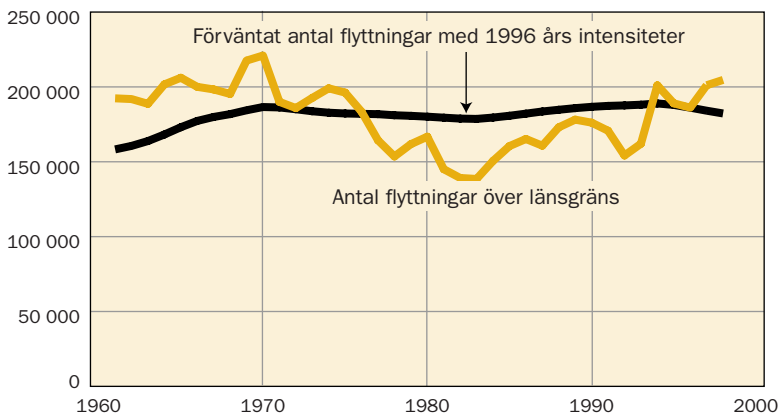
Det är främst under tre korta perioder som omflyttningen har varit intensiv under 1900-talet. De inföll efter andra världskriget slut, runt 1970, då inflyttningen skedde i miljonprogrammets nya bostadsområden, samt i slutet av 1990-talet.

Flyttningar över länsgräns

De långväga flyttningarna – över länsgränserna – var intensiva under 1960-talet. Årtiondet är också känt för den s.k. flytlasspolitiken då statsmakterna bedrev en aktiv politik för att hjälpa personer i arbetsför ålder att flytta. Däremot var flyttningarna över korta avstånd av mindre omfattning under 1960-talets början, antagligen beroende på den besvärliga bostadsbristen som rådde då.

Inrikes flyttningar över länsgräns 1961–1998

Antal

Diagrammet visar tre skeden: Intensiv omflyttning under 1960-talet (flytlasspolitiken), låg omflyttning runt 1980 ("flytt-int"-mentaliteten), intensiv omflyttning sedan mitten av 1990-talet.

1980-talets "flytt-int"-mentalitet återspeglas i den låga omflyttningen under 1980-talets början. 1990-talets ekonomiska krisår med kraftiga strukturförändringar speglas i statistiken med ett högt antal flyttningar över länsgräns.

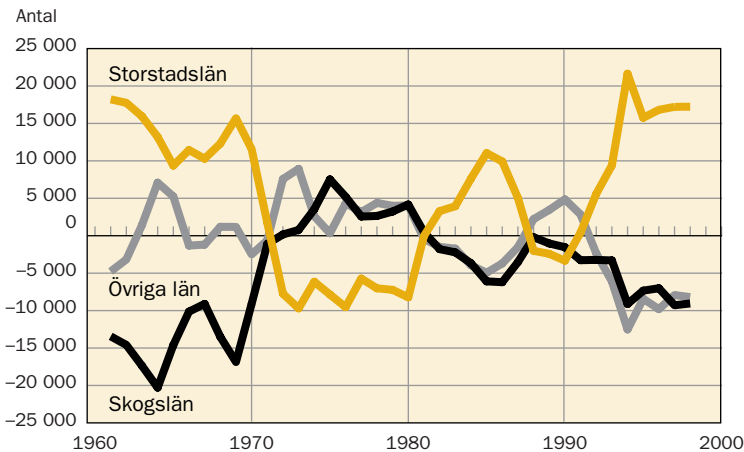
Det har blivit svårare för familjerna att flytta långt. Med två förvärvsarbete minskar möjligheterna att flytta. Satsningen på regionala högskolor har också medfört en jämnare fördelning av utbildningsplatser över landet och fler kan studera närmare sin bostadsort nu än förr.

Storstadslänen och skogslänen (Norrlandslänen, Värmlands och Kopparbergs län) har en särställning i den regionalpolitiska debatten. Ser man på den inrikes nettoflyttningen mellan tre länsgrupper, storstadslän (Stockholms län, f.d. Malmöhus län och f.d. Göteborg och Bohus län), skogslän och övriga län framträder ett intressant mönster. Under 1960-talet dominerades flyttningarna av ett starkt inflyttningsöverskott till storstäderna medan skogslänen hade ett kraftigt utflyttningsöverskott.

Under 1970-talet blir mönstret däremot det motsatta. Gröna vågen under 1970-talet innebar ett historiskt trendbrott i den invanda nettoströmmen av flyttare till storstadsregionerna. Flyttningmönstret under 1980-talet var mer balanserat.

Sedan mitten av 1990-talet har åter storstadslänen expanderat kraftigt. På 1990-talet är det inte bara skogslänen utan också övriga län som förlorar mot storstadslänen. Det är vad man kan förvänta sig. Flyttningsnettot för både skogslänen och övriga län har utvecklats på ungefär samma sätt sedan 1970-talets början.

Inrikes nettoflyttning för storstadslän, skogslän och övriga län 1961–98

Sedan 1970-talet är storstadslänen och resten av landet som två kommunicerande kärl. När områden utanför storstäderna har dålig tillväxt då får storstäderna inflyttningsöverskott. Under gröna vågen, på 1970-talet och runt 1990, gick flyttströmmarna från storstäderna.

Ojämn åldersfördelning

Ungdomar har sedan länge flyttat till större orter. Där lockar ett rikare utbud av arbetstillfällen och inte minst goda möjligheter till utbildning.

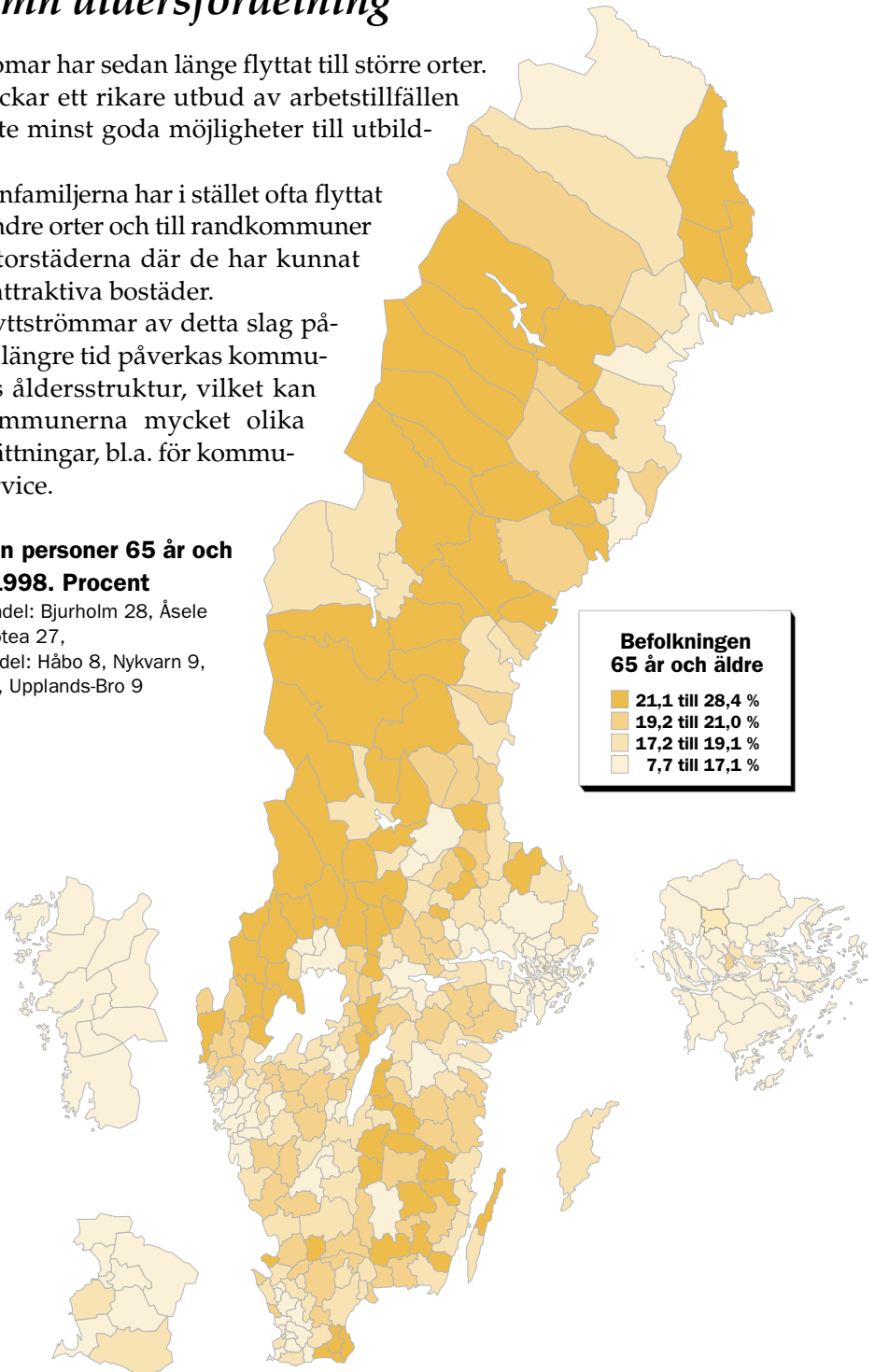
Barnfamiljerna har i stället ofta flyttat till mindre orter och till randkommuner runt storstäderna där de har kunnat finna attraktiva bostäder.

Om flyttströmmar av detta slag pågår en längre tid påverkas kommunernas åldersstruktur, vilket kan ge kommunerna mycket olika förutsättningar, bl.a. för kommunal service.

Andelen personer 65 år och äldre 1998. Procent

Högst andel: Bjurholm 28, Åsele 28, Dorotea 27,

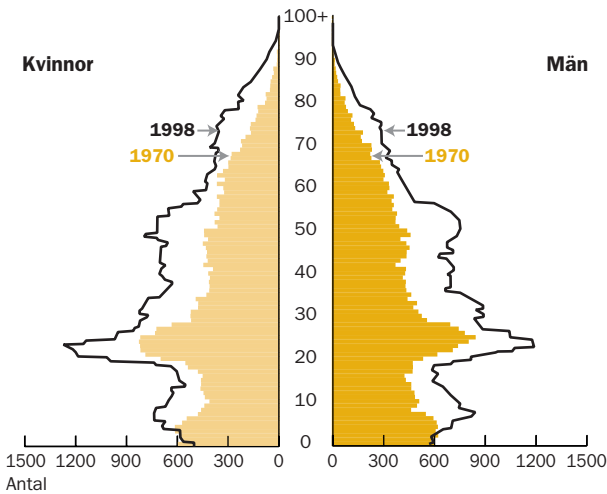
Lägst andel: Håbo 8, Nykvarn 9, Salem 9, Upplands-Bro 9

Det är framför allt i Norrlands inland och i östra Småland man finner kommuner med en hög andel personer i åldrarna över 65 år. Expanderande kommuner å andra sidan drar till sig många unga människor. En ung befolkning genererar i sin tur ett födelseöverskott. Befolkningsstrukturen ger underlag för en fortsatt tillväxt.

Umeå är ett exempel på en kommun, som har haft befolkningstillväxt under hela perioden 1950–1998. Störst var tillväxten på 1960-talet och det har varit ett betydande inflyttningsöverskott av ungdomar i 20-årsåldern. Den snabba befolkningstillväxten beror dock inte bara på en stor inflyttning utan också på ett överskott av födda över avlidna.

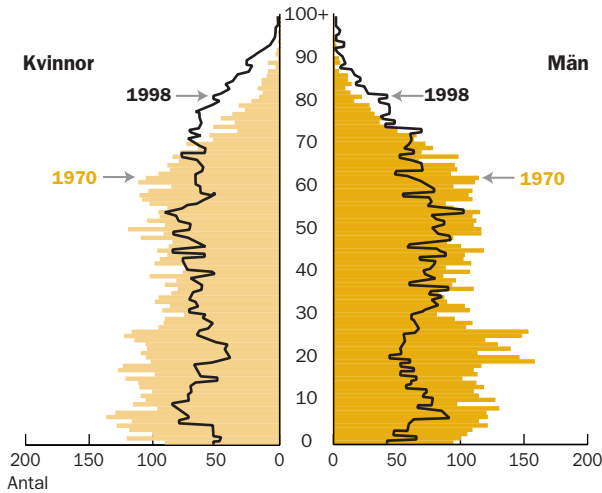
Ålderspyramid för Umeå 1970 och 1998

Folkökning från 70 000 till 104 000 personer.

Hofors, i västra Gästrikland, är ett exempel på en typisk industrikommun. Under 1950-talet var folkmängdstillväxten mycket snabb för att mattas av under 1960-talet och därefter övergå i en folkminskning. Antalet barn och ungdomar har minskat kraftigt samtidigt som andelen personer över 65 års ålder ökat. Åldersfördelningen vittnar om en fortsatt folkminskning och en ytterligare ökning av andelen äldre – om inte flyttströmmen kan vändas.

Ålderspyramid för Hofors 1970 och 1998

Mansöverskott i utflyttningsområden

Flyttningsströmmarna har också gjort att många kommuner har fått en mycket ojämn könsfördelning i de åldrar då det är vanligast att man flyttar. Detta märks till exempel i åldersgruppen 20–34. I vissa kommuner är det ett överskott på män och i andra ett överskott på kvinnor i åldern 20–34 år.

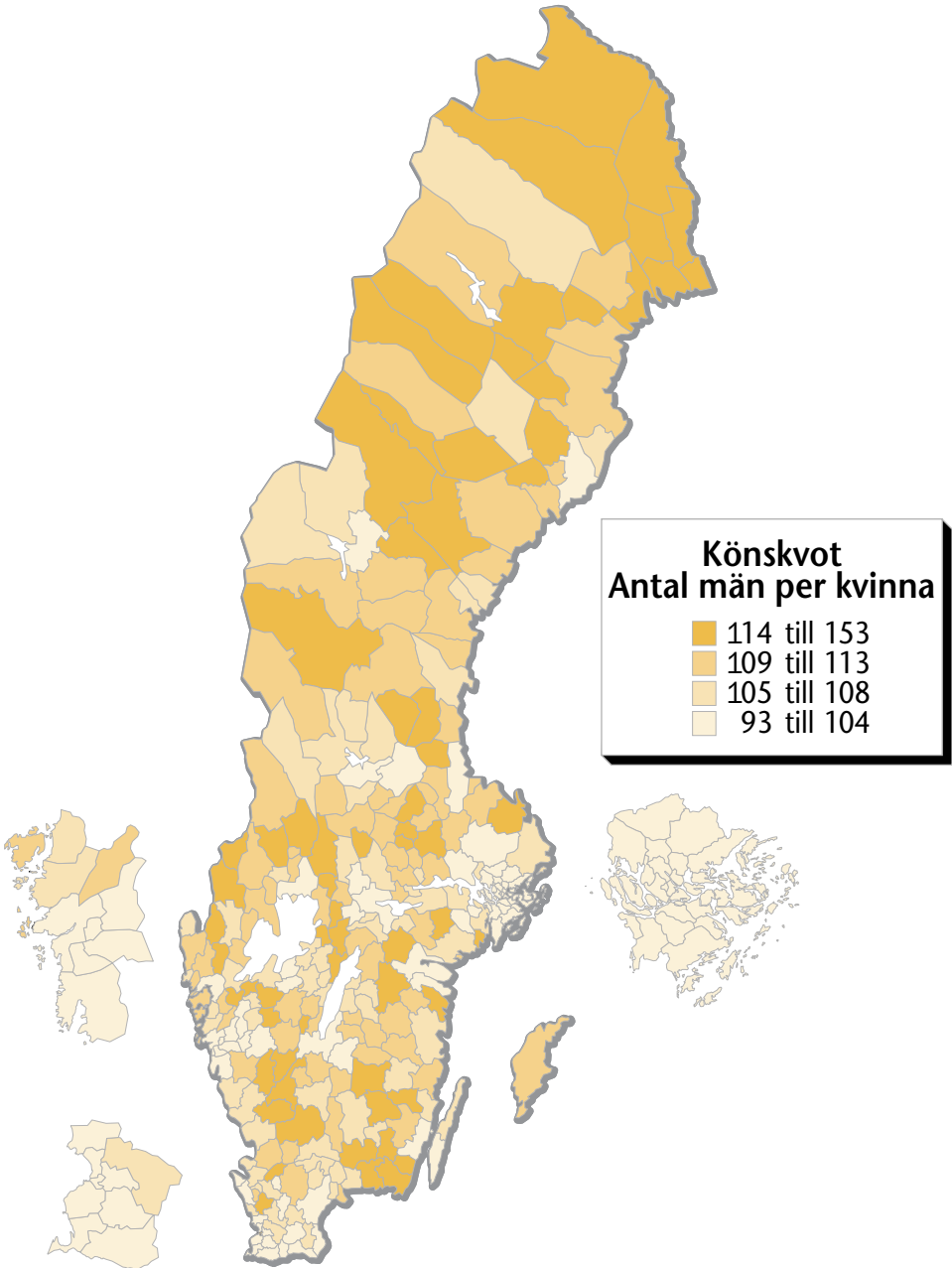
I Pajala fanns det år 1998 drygt 50 procent fler män än kvinnor i åldern 20–34 år. Andra kommuner med ett överskott av män var Dorotea, Ronneby, Övertorneå och Sorsele.

I Vaxholm å andra sidan fanns det sju procent fler kvinnor än män i åldern 20–34 år. Bland andra kommuner med ett överskott kvinnor i åldern 20–34 år märks kommuner som Salem, Lidingö, Stockholm och Uppsala.

Antal män per 100 kvinnor i åldern 20–34 år, 1998

Högst antal: Pajala 153, Dorotea 130, Ronneby 127

Lägst antal: Vaxholm 93, Salem 95, Lidingö 95

Inför sekelskiftet

Hur kommer flyttmönster att utvecklas? Kommer dagens mönster att bestå eller kommer vi att få helt nya utvecklingstendenser? Det finns ett antal viktiga faktorer som påverkar flyttrörelserna och som verkar i lite olika riktningar. Exempelvis kan ökat arbete i tjänstesektorn och den snabba utvecklingen av produktions- och informationstekniken medföra att arbetsplatser i större utsträckning kan flytta till områden där befolkningen bor än vice versa. Vidare kan pendling i många fall kanske ersätta flyttning, speciellt om detta kopplas till en ökad IT-användning.

En del av flyttningarna till Sverige har kommit från de övriga nordiska länderna, eftersom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har givit möjligheter till att röra sig fritt mellan länderna. På kort sikt varierar även sådana flyttningar med de ekonomiska konjunkturerna. Under senare år har det varit relativt få flyttningar till Sverige från de övriga nordiska länderna; i stället har väl ett ökande antal flyttat från Sverige, främst till Norge.

En möjlighet till långväga flyttningar ges nu också genom anslutningen av Sverige till den gemensamma arbetsmarknaden inom EU. Framför allt är det olika grupper av högutbildade som antas bli mer rörliga mellan olika länder i den europeiska gemenskapen. Redan nu kan man till exempel konstatera att svenska ungdomar i ökad utsträckning väljer att bedriva högre studier utanför Sverige; vi vet dock inte hur många som flyttar tillbaka till Sverige när utbildningen avslutas.

Även den mer rörliga gruppen av invandrare kan tänkas få en högre flyttbenägenhet om de framöver får chansen till fri vidareflyttning inom EU.

Framtiden är oförutsägbar. Med eller utan en stor utrikes omflyttning kan man nog ändå anta att den generella strukturen i flyttningarna kommer att bestå under den närmaste framtiden. Vissa regioner kommer att ha en befolkningstillväxt, medan andra kommuner måste satsa mycket resurser på sin åldrande kvarboende befolkning.

En gammal beprövad tes är också att inflyttning senare ger återflyttning. Den gröna vågen på 1970-talet var ett påtagligt bevis för att tesen var hållbar då. Efter en stark inflyttning till storstadsregionerna under 1960-talet vände utvecklingen och många flyttade sedan tillbaka under 1970-talet.

En intressant fråga är om 1990-talets inflyttare följer samma mönster. Mycket har dock förändrats under senare tid. Familjebildningen sker senare i livet nu än för 20 år sedan. Första barnet kommer också senare. Kanske en ökande andel av de som flyttat i unga år hinner bli så etablerade i storstaden att de inte känner det aktuellt att flytta tillbaka. Fler personer arbetar också i specialistyrken med begränsad arbetsmarknad vilket kan försvåra flyttning. Troligen kommer utflyttningen från storstäderna att tillta om några år men kanske i andra former än under 1970-talets "gröna våg".

Tabell 1
Befolkningen i kommunerna åren 1950–1998

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Ale	12 744	12 762	13 217	14 825	17 637	21 980	23 312	23 412	24 071	25 377	25 292
Alingsås	23 189	23 616	24 199	25 714	26 562	27 796	29 637	31 394	33 626	34 758	34 930
Alvesta	18 354	18 584	18 674	18 815	19 248	18 784	19 442	19 518	19 754	19 714	19 171
Aneby	7 212	7 057	6 867	6 645	6 328	6 508	6 873	6 897	7 159	7 169	6 806
Arboga	13 174	14 007	14 180	14 920	14 882	14 717	14 944	14 441	14 622	14 554	14 070
Arjeplog	5 320	5 711	5 571	5 063	4 435	4 192	4 041	3 927	3 753	3 697	3 517
Arvidsjaur	11 096	10 754	10 345	9 374	8 400	8 050	8 392	8 185	8 081	7 788	7 401
Arvika	30 908	30 744	29 521	28 385	27 409	27 446	26 891	26 558	26 887	26 919	26 490
Askersund	13 444	13 414	12 818	11 765	11 198	11 342	11 896	11 614	12 008	12 230	11 809
Avesta	24 412	27 710	29 277	29 431	28 249	27 153	26 376	24 969	24 832	24 010	22 897
Bengtstors	14 031	13 851	13 509	13 104	12 527	12 345	12 199	11 891	11 927	11 500	11 204
Berg	12 619	12 144	11 613	10 658	9 395	8 906	9 003	8 641	8 660	8 480	8 274
Bjurrholm	5 193	5 085	4 785	4 329	3 911	3 486	3 354	3 070	2 959	2 854	2 786
Bjuv	10 301	10 476	10 795	11 795	13 226	14 192	14 672	14 107	14 297	14 199	13 756
Boden	28 079	27 736	28 682	28 002	27 149	27 815	28 848	29 029	29 740	30 153	29 195
Bollebygd	5 216	4 952	4 784	4 693	5 157	5 920	6 740	7 399	7 610	7 973	7 912
Bollnäs	29 352	29 289	29 079	28 234	27 732	27 667	27 877	27 871	28 094	27 933	27 295
Borgholm	13 667	13 158	12 202	11 190	10 442	10 786	11 030	11 079	11 484	11 859	11 369
Borlänge	32 424	35 824	39 600	41 099	43 989	46 208	46 794	45 858	46 671	48 461	47 838
Borås	84 000	89 031	93 306	98 686	102 329	99 257	95 389	92 564	94 156	96 139	96 106
Botkyrka	8 939	9 960	13 688	18 807	26 743	57 286	65 218	66 326	68 542	69 500	70 949
Boxholm	7 214	6 809	6 425	6 523	6 383	5 899	5 794	5 629	5 675	5 642	5 447
Bromölla	8 708	8 997	9 013	9 966	10 748	11 384	12 069	12 162	12 605	12 437	12 140
Bräcke	12 286	12 383	11 850	10 982	9 983	9 503	9 224	8 794	8 739	8 333	7 864
Buriöv	5 455	5 431	6 599	8 968	11 890	14 112	14 323	14 314	14 561	14 641	14 549
Båstad	11 030	10 845	10 562	10 361	10 477	11 160	12 091	12 578	13 577	14 098	14 158
Dals-Ed	6 290	5 980	5 333	5 054	5 003	5 252	5 287	5 362	5 416	5 287	5 045

Tabell 1 *forts.*

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Danderyd	20 285	22 340	24 005	28 002	27 705	27 168	27 842	28 706	27 915	28 684	29 639
Degerfors	10 118	10 705	11 045	11 143	11 860	12 153	12 246	11 912	11 701	11 396	10 907
Dorotea	5 919	5 716	5 341	4 710	4 099	3 966	3 972	3 821	3 752	3 617	3 441
Eda	11 851	11 732	11 101	10 539	9 999	9 663	9 518	9 392	9 555	9 133	8 781
Ekerö	6 910	6 913	6 999	8 441	12 609	15 081	15 927	16 534	18 785	20 866	21 367
Eksjö	19 036	19 322	18 921	18 213	18 203	18 227	18 072	17 894	18 124	17 890	17 116
Emmaboda	11 675	11 493	11 007	11 381	11 797	11 699	11 324	10 854	10 689	10 358	9 971
Enköping	27 899	28 101	27 883	29 819	31 919	31 911	32 720	32 881	34 862	36 453	36 121
Eskilstuna	75 741	79 178	80 899	86 721	94 076	92 663	90 354	88 528	89 765	89 425	88 027
Eslöv	23 249	23 203	23 030	24 138	26 205	26 288	26 829	26 340	27 780	28 543	28 299
Essunga	6 646	6 623	6 321	6 054	5 818	5 710	6 061	5 850	6 029	6 005	5 857
Fagersta	14 092	15 401	16 366	16 704	16 982	15 911	15 121	13 989	13 756	13 355	12 773
Falkenberg	30 148	30 238	30 316	30 909	31 891	33 102	34 912	35 596	37 622	38 950	39 061
Falköping	31 655	31 978	32 610	33 325	32 755	32 513	31 875	31 448	31 994	32 001	31 524
Falun	41 926	43 841	45 030	45 496	46 846	47 650	50 597	51 653	53 748	55 088	54 576
Filipstad	18 184	19 057	18 677	17 420	16 279	15 513	14 606	13 709	13 341	12 713	12 104
Finspång	20 623	21 414	22 315	23 772	24 765	24 799	24 614	23 703	23 291	22 996	22 043
Flen	18 526	18 682	18 643	18 745	18 375	18 079	18 231	17 117	17 392	17 237	16 906
Forshaga	9 850	9 886	9 953	9 496	9 508	11 224	12 019	11 583	11 913	12 001	11 775
Färgelanda	8 247	7 757	7 241	6 680	6 299	6 903	7 373	7 411	7 580	7 420	7 177
Gagnef	8 311	8 329	8 462	8 285	8 199	9 122	9 842	9 877	10 453	10 487	10 271
Gislaved	21 703	22 393	22 973	24 470	26 200	27 570	28 448	28 448	29 238	29 841	30 366
Gnesta	7 263	7 039	6 784	6 389	6 222	7 525	8 085	8 268	8 949	9 711	9 653
Gnosjö	6 735	6 650	7 002	7 419	7 672	8 324	9 056	9 175	9 855	10 023	10 355
Gotland	59 054	56 927	54 209	53 742	53 835	54 400	55 346	56 144	57 108	58 120	57 643
Grums	8 800	9 607	10 082	9 896	10 382	10 872	10 805	10 224	10 274	10 304	9 825
Grästorp	6 705	6 345	5 892	5 598	5 289	5 259	5 719	5 892	6 117	6 144	5 985
Gullspång	7 383	7 217	7 094	6 884	7 032	6 923	6 685	6 433	6 448	6 406	6 119

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Gällivare	22 479	24 849	27 688	27 056	25 417	25 406	24 711	23 532	22 421	22 050	20 987
Gävle	71 413	75 834	79 263	82 467	84 625	86 911	87 378	87 784	88 568	90 587	90 105
Göteborg	370 832	397 929	423 547	447 771	466 591	444 651	431 273	425 495	433 042	449 189	459 593
Götene	13 698	13 275	12 563	12 156	11 936	12 303	12 854	13 091	13 498	13 718	13 255
Habo	5 437	5 336	5 274	5 503	5 671	6 675	8 085	8 761	9 498	9 577	9 577
Hagfors	19 936	20 759	20 948	20 686	19 563	18 597	17 511	16 482	16 121	15 407	14 562
Hallsberg	15 765	15 973	16 349	16 517	16 895	16 643	17 246	16 699	16 735	16 397	15 951
Hallstahammar	12 510	13 752	15 403	17 874	19 029	18 552	18 237	16 854	16 628	16 072	15 407
Halmstad	57 689	59 835	62 019	66 211	70 869	74 292	76 042	77 151	80 061	83 488	84 538
Hammarö	7 813	9 103	10 441	10 504	10 728	10 777	12 129	12 888	13 468	14 236	14 189
Haninge	9 528	11 126	15 863	27 369	46 098	50 295	58 541	61 166	62 797	65 706	67 764
Haparanda	10 605	10 357	9 864	9 612	8 888	9 053	9 672	9 943	10 517	10 856	10 580
Heby	15 992	15 881	14 861	14 077	13 336	13 189	13 378	13 088	13 595	13 944	13 672
Hedemora	18 642	19 050	18 863	18 079	16 814	16 736	17 063	16 894	16 855	16 879	16 249
Helsingborg	86 195	88 529	90 728	94 130	100 559	101 685	101 956	105 468	109 267	114 339	116 337
Herrljunga	9 834	9 781	9 584	9 366	9 026	8 833	9 347	9 281	9 645	9 724	9 536
Hjo	8 369	8 121	7 717	7 373	7 352	7 682	8 740	8 974	9 136	9 201	8 928
Hofors	13 304	14 448	15 261	16 559	15 705	14 456	13 170	12 368	12 028	11 368	10 987
Huddinge	21 086	23 631	29 490	44 176	54 588	62 576	66 570	70 209	73 829	77 384	81 339
Hudiksvall	35 546	35 873	35 947	35 440	36 367	36 692	37 538	37 604	38 328	38 708	37 753
Hultsfred	20 929	20 323	20 103	19 520	19 567	18 422	17 794	16 961	17 020	16 762	15 656
Hylte	11 877	11 677	11 355	11 195	10 991	11 152	11 211	10 841	11 143	10 963	10 559
Håbo	2 736	2 628	2 826	3 691	6 150	9 987	13 301	13 876	15 209	16 874	17 139
Hällefors	10 354	10 643	12 227	12 300	11 850	11 219	10 576	9 839	9 346	8 710	8 252
Härjedalen	16 080	15 734	15 441	13 517	12 794	13 015	13 096	12 724	12 491	12 109	11 723
Härnösand	27 599	28 526	28 494	27 640	27 057	27 051	27 756	27 338	27 446	27 326	26 365
Härryda	9 404	9 560	10 522	12 421	16 340	20 741	23 195	24 784	26 541	28 612	29 473
Hässleholm	42 854	43 327	43 514	45 190	46 719	48 339	48 854	48 446	49 106	49 790	49 046
Höganäs	16 392	16 155	16 314	17 459	19 002	21 267	22 111	22 212	22 654	22 854	22 612
Högsby	10 220	10 294	9 723	9 000	8 337	7 671	7 800	7 392	7 177	7 175	6 717

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Hörby	13 999	13 827	13 178	12 246	11 704	11 871	12 624	12 915	13 528	13 798	13 760
Höör	9 315	9 300	8 911	8 857	8 875	10 005	10 902	11 499	12 893	13 673	13 765
Jokkmokk	10 744	9 267	11 566	10 106	7 998	7 598	7 087	6 893	6 726	6 507	6 305
Järfälla	7 269	11 745	19 212	38 142	49 397	51 549	53 321	56 020	56 359	58 675	59 839
Jönköping	87 696	92 113	95 927	101 357	107 768	108 500	107 561	107 362	111 486	115 429	115 897
Kalix	20 030	20 060	19 618	18 299	18 199	18 687	19 599	19 338	19 241	18 963	18 408
Kalmar	44 912	46 820	47 782	49 776	52 774	52 385	52 846	54 165	56 206	58 420	58 808
Karlsborg	9 823	10 025	9 655	9 038	8 438	8 157	8 236	8 038	8 085	7 645	7 322
Karlshamn	27 634	27 553	27 833	29 971	31 915	32 136	31 879	31 634	31 543	31 361	30 995
Karlskoga	31 303	33 885	35 606	38 019	39 508	38 103	36 828	35 028	33 869	32 949	32 006
Karlskrona	63 668	63 121	61 252	60 251	59 265	60 013	60 141	59 393	59 054	60 592	60 429
Karlstad	54 865	58 294	62 540	67 551	72 467	72 369	74 068	74 439	76 467	79 468	79 664
Katrineholm	29 383	30 798	31 775	32 994	32 796	32 635	32 277	31 889	32 764	33 262	32 724
Kil	7 575	7 597	7 647	7 806	8 291	9 965	11 171	11 432	12 221	12 205	12 025
Kinda	13 489	12 749	11 556	10 781	10 492	10 635	10 595	10 136	10 274	10 552	10 247
Kiruna	20 348	23 799	28 252	29 785	30 623	31 194	29 705	26 862	26 149	25 826	25 148
Klippan	15 363	15 284	15 338	16 014	16 206	16 263	16 549	16 099	16 426	16 351	15 862
Kramfors	38 355	36 322	33 709	31 452	29 106	27 892	26 611	25 223	24 555	23 449	22 333
Kristianstad	64 620	63 744	62 472	63 168	65 347	67 499	68 883	69 752	71 750	73 786	73 854
Kristinehamn	25 948	26 704	27 870	27 708	27 876	27 811	26 977	26 107	25 865	25 738	25 057
Krokom	18 829	17 670	16 219	14 509	12 945	13 112	13 418	13 979	14 373	14 716	14 279
Kumla	15 704	16 198	16 181	16 127	16 271	16 939	17 760	17 786	18 621	19 086	18 778
Kungsbacka	16 922	17 270	18 520	21 022	28 987	38 353	43 536	48 760	54 220	60 915	63 142
Kungsör	7 062	7 039	6 950	7 596	8 235	8 279	8 606	8 322	8 472	8 365	8 178
Kungälv	14 161	14 342	16 118	19 761	24 318	28 311	29 702	31 745	33 772	36 251	36 615
Kävlinge	11 673	11 728	11 486	12 585	14 554	19 239	20 643	21 154	23 178	24 169	24 143
Köping	22 659	24 304	25 751	27 908	29 672	27 872	27 201	26 371	26 444	26 137	25 219
Laholm	20 083	19 920	19 339	19 146	18 710	19 830	21 059	21 462	22 661	23 120	22 847
Landskrona	32 562	33 367	35 071	36 128	37 759	38 409	36 493	35 302	36 340	37 868	37 254
Laxå	7 210	8 273	8 557	9 180	9 553	8 664	8 662	7 972	7 622	7 065	6 803

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Lekeberg	9 423	9 160	8 550	7 797	6 580	6 515	6 683	6 788	6 902	7 054	7 064
Leksand	14 113	13 770	13 246	12 787	12 339	12 761	13 572	13 930	14 805	15 440	15 479
Lerum	11 861	12 458	13 476	16 961	23 645	28 162	29 871	31 063	33 206	34 610	35 064
Lessebo	8 413	8 495	8 382	8 384	8 467	8 908	9 006	8 840	8 933	8 959	8 541
Lidingö	20 798	24 338	29 424	34 165	36 308	36 727	37 390	38 271	38 399	39 042	40 373
Lidköping	32 545	32 936	32 756	33 475	34 987	34 625	35 061	35 212	35 801	36 769	36 833
Lilla Edet	9 366	9 318	9 290	9 575	10 062	11 229	11 836	11 971	12 939	13 288	12 984
Lindesberg	24 931	24 873	25 663	25 229	24 205	24 545	24 956	24 631	24 663	24 835	24 004
Linköping	83 641	89 536	93 536	98 314	104 642	109 236	112 600	116 838	122 268	131 370	131 948
Ljungby	23 289	23 468	23 803	24 583	26 054	26 264	27 409	27 234	27 490	27 601	27 376
Ljusdal	28 719	28 479	27 007	24 574	22 524	21 868	21 595	21 161	21 163	20 785	20 167
Ljusnarsberg	9 256	9 923	9 775	8 445	7 442	7 209	7 006	6 644	6 488	6 261	5 859
Lomma	6 351	6 685	7 416	8 725	12 342	15 404	16 607	16 835	17 220	17 576	17 637
Ludvika	30 786	33 688	35 694	34 947	33 489	33 069	31 695	29 907	29 421	28 176	27 129
Luleå	40 174	45 333	48 574	53 181	58 946	66 290	66 834	66 557	68 412	71 106	71 360
Lund	47 838	50 107	53 217	59 690	69 431	76 284	78 487	82 015	87 681	96 557	97 975
Lycksele	15 036	15 825	16 611	15 316	14 619	14 692	14 493	14 069	14 177	13 960	13 386
Lysekil	14 822	14 516	14 000	13 812	13 828	15 076	15 037	14 869	15 197	15 491	15 165
Malmö	198 856	214 723	234 601	255 468	265 505	243 591	233 803	229 936	233 887	245 699	254 904
Malung	12 947	13 268	13 123	12 674	12 289	11 965	11 971	11 683	11 605	11 366	10 972
Malå	5 259	5 372	5 169	4 797	4 662	4 347	4 312	4 222	4 154	3 981	3 821
Mariestad	19 170	19 274	20 542	22 870	24 794	24 686	24 413	24 175	24 682	24 700	24 020
Mark	27 821	27 477	27 087	27 673	29 025	30 217	31 418	31 708	33 070	33 583	33 127
Markaryd	10 630	10 684	10 621	11 034	11 814	11 918	11 798	11 265	11 093	10 609	10 039
Mellerud	12 809	12 425	11 647	11 160	10 595	10 421	10 677	10 464	10 512	10 463	10 065
Mjölby	21 070	21 386	21 934	23 602	24 627	25 529	26 042	25 725	26 219	25 979	25 587
Mora	17 080	17 356	17 272	17 157	17 131	17 927	19 376	19 892	20 549	20 930	20 398
Motala	39 861	40 318	40 440	39 982	41 106	41 577	41 965	41 350	41 994	42 949	42 444
Mullsjö	3 539	3 903	3 915	3 877	3 953	5 097	6 518	7 011	7 375	7 332	7 245
Munkedal	10 953	10 724	10 552	10 121	9 728	10 210	10 703	10 726	11 147	11 078	10 633

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Munkfors	6 110	6 225	6 241	6 052	5 726	5 483	5 132	4 809	4 816	4 658	4 344
Mölnadal	25 402	27 406	31 408	37 240	44 884	47 295	47 788	49 785	52 028	54 254	55 224
Mönsterås	11 546	11 473	12 530	13 545	13 416	13 036	13 135	12 999	13 182	13 449	13 371
Mörbylånga	12 233	11 779	11 052	10 226	9 865	11 383	12 613	12 707	13 447	13 802	13 568
Naacka	25 614	29 221	32 725	38 135	48 532	55 321	57 229	59 688	64 056	70 172	73 029
Nora	9 909	9 892	9 843	9 452	9 031	9 269	10 211	10 043	10 516	10 799	10 510
Norberg	6 942	7 601	8 126	7 225	6 809	6 612	6 843	6 485	6 665	6 503	6 182
Nordanstig	14 179	13 652	12 775	12 033	11 469	11 576	11 962	11 603	11 541	11 084	10 748
Nordmaling	10 403	10 118	9 538	8 703	8 159	7 736	8 124	7 900	8 192	8 104	7 873
Norrköping	110 222	112 449	113 195	116 089	121 531	119 169	119 238	118 567	120 522	123 795	122 415
Norrköping	36 933	36 559	36 143	36 927	38 348	39 193	40 842	42 204	46 165	50 295	51 552
Norsjö	7 457	7 451	7 627	6 836	6 230	5 830	5 719	5 445	5 371	5 120	4 850
Nybro	20 956	20 759	20 658	21 768	22 200	21 569	21 636	20 867	20 978	20 809	20 126
Nykvarn	2 652	2 769	3 077	3 688	4 823	5 053	6 288	6 774	6 897	7 438	7 724
Nyköping	39 875	40 922	42 698	45 140	46 772	47 689	47 262	47 238	47 481	48 737	49 000
Nynäshamn	13 255	13 760	14 388	15 882	18 158	19 100	20 333	20 857	21 992	22 786	23 341
Nässjö	31 233	32 281	32 531	33 423	33 586	32 591	31 694	30 786	30 767	30 562	29 799
Ockelbo	8 551	8 320	7 917	7 463	6 762	6 410	6 663	6 438	6 484	6 478	6 256
Olofström	11 512	11 916	13 835	15 966	17 672	17 187	15 630	15 017	15 054	14 893	14 505
Orsa	8 061	7 946	7 791	7 365	6 924	7 005	7 354	7 353	7 351	7 399	7 150
Orust	11 048	10 227	9 434	8 901	8 922	10 586	12 364	12 890	14 240	15 235	15 133
Osby	13 412	13 710	13 488	13 690	13 770	13 810	13 765	13 581	13 742	13 610	13 100
Oskarshamn	23 060	23 631	24 351	24 784	25 728	28 007	28 037	27 605	27 271	27 211	26 769
Ovanåker	14 834	14 666	13 848	13 398	13 163	13 446	13 785	13 613	13 558	13 256	12 801
Oxelösund	5 391	6 047	10 007	13 810	15 156	14 211	14 120	13 137	13 035	11 747	11 188
Pajala	15 198	15 089	14 174	12 818	10 745	9 421	8 763	8 685	8 424	8 119	7 779
Partille	12 675	14 015	15 836	20 016	24 718	27 151	27 172	29 232	30 420	32 206	32 709
Perstorp	4 797	5 359	6 247	7 275	7 954	7 407	7 526	7 185	7 527	7 346	6 921
Piteå	28 936	29 662	30 026	31 033	32 829	35 547	38 402	38 870	40 034	40 923	40 458
Ragunda	11 856	11 927	10 828	9 744	8 517	7 826	7 571	7 336	7 078	6 748	6 540

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Robertsfors	10 376	9 740	9 234	8 392	7 571	7 454	7 737	7 713	7 871	7 707	7 439
Ronneby	28 923	28 498	27 304	28 439	29 712	30 368	30 159	29 382	28 905	29 256	28 909
Rättvik	13 562	13 270	12 469	11 735	10 853	10 732	11 194	10 967	11 345	11 325	11 044
Sala	20 581	20 695	20 180	20 020	19 666	20 421	20 936	21 000	21 820	22 074	21 748
Salem	2 335	2 390	2 299	2 766	11 998	12 703	12 879	12 370	12 478	12 871	13 176
Sandviken	36 954	39 052	39 392	40 859	43 663	43 143	42 866	40 423	39 906	38 995	37 905
Sigtuna	7 854	8 541	10 735	18 801	26 298	26 615	28 276	29 300	31 485	33 406	34 295
Simrishamn	23 815	23 205	22 171	21 497	20 372	20 103	20 303	19 887	20 088	20 259	19 697
Sjöbo	16 850	15 970	14 891	13 963	13 286	14 050	15 016	15 157	16 070	16 571	16 606
Skara	16 121	16 104	16 122	16 253	16 901	17 321	17 868	18 023	18 689	18 845	18 492
Skellefteå	73 715	74 070	73 667	72 201	71 539	72 492	74 210	74 282	75 258	75 348	73 499
Skinskatteberg	5 630	6 132	6 439	5 732	5 488	5 383	5 346	5 271	5 343	5 262	4 953
Skurup	12 660	12 274	11 449	10 800	10 487	11 789	12 583	12 668	13 418	13 680	13 560
Skövde	33 109	34 943	37 208	40 897	43 625	45 357	46 007	46 431	47 529	49 432	49 437
Smedjebacken	12 672	12 891	13 452	13 469	13 263	13 397	13 389	13 280	13 282	12 782	12 135
Sollefteå	37 976	38 686	34 623	30 677	27 554	26 210	26 053	25 401	24 840	23 936	22 854
Sollentuna	18 631	20 887	25 182	33 145	38 004	43 413	45 868	48 212	51 377	54 553	57 067
Solna	37 311	44 303	51 094	55 269	55 578	53 878	50 441	49 648	51 841	54 417	55 806
Sorsele	6 132	5 983	5 719	5 012	4 316	4 060	3 923	3 689	3 547	3 392	3 281
Sotenäs	11 766	11 287	10 424	9 758	9 342	9 133	9 252	9 136	9 732	9 830	9 625
Staffanstorps	5 842	5 880	5 622	7 423	11 241	15 819	16 368	17 393	17 427	19 062	19 291
Stenungsund	5 839	5 888	6 635	9 851	12 588	14 617	16 091	17 034	18 640	19 852	20 001
Stockholm	745 936	785 945	806 903	783 643	740 486	665 202	647 214	659 030	674 452	711 119	736 113
Storfors	6 299	6 579	6 332	6 002	5 540	5 274	5 508	5 333	5 299	5 147	4 872
Storuman	9 167	10 839	10 409	9 684	8 768	8 439	8 330	8 201	7 735	7 438	7 177
Strängnäs	19 281	19 440	19 286	20 119	20 610	22 245	23 705	24 905	26 835	28 669	29 161
Strömstad	11 149	10 820	10 419	9 993	9 568	9 485	9 580	10 001	10 846	10 876	10 917
Strömsund	25 139	24 775	23 766	20 671	18 551	17 758	17 343	16 611	16 093	15 316	14 575
Sundbyberg	24 488	26 082	27 059	28 293	28 178	26 995	25 717	28 516	31 308	31 803	32 868
Sundsvall	76 657	80 142	83 248	85 883	90 896	93 992	94 742	93 181	93 808	94 531	93 923

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Sunne	18 201	17 801	16 583	15 121	14 090	13 618	13 344	13 112	13 564	13 971	13 665
Surahammar	8 923	9 609	10 552	11 027	10 993	11 074	11 439	11 234	11 381	11 107	10 679
Svalöv	12 940	12 703	12 206	12 214	12 065	12 546	12 990	12 653	12 839	12 871	12 707
Svedala	9 712	9 375	8 909	9 113	10 211	13 244	15 471	16 741	17 397	17 915	17 971
Svenljunga	10 627	10 450	10 031	9 775	9 731	10 165	10 989	10 888	11 190	11 181	10 818
Säffle	19 012	19 313	19 736	20 016	20 213	19 740	18 985	18 149	17 979	17 554	16 992
Säter	10 564	10 425	10 236	10 119	9 817	10 262	10 874	11 201	11 896	11 790	11 352
Sävsjö	11 621	11 631	11 660	11 649	11 499	11 590	11 838	11 588	12 086	11 900	11 461
Söderhamn	32 141	32 928	32 904	32 245	31 896	32 243	31 186	30 288	29 624	29 315	28 209
Söderköping	10 632	10 324	9 681	9 497	9 641	10 338	11 467	12 339	13 351	13 911	13 879
Södertälje	35 655	39 043	43 871	55 558	71 157	72 642	73 757	72 990	74 889	74 917	75 836
Sölvesborg	14 172	14 299	14 274	14 694	15 220	15 632	15 733	15 533	16 008	16 635	16 576
Tanum	14 334	13 487	12 344	11 342	10 852	11 058	11 463	11 473	12 068	12 306	12 111
Tibro	8 258	8 681	8 979	9 786	10 213	10 997	11 214	11 111	11 188	11 218	10 781
Tidaholm	13 289	13 044	13 009	12 765	12 701	12 965	13 069	13 027	13 283	13 249	12 874
Tierp	22 957	23 373	22 304	21 932	21 321	20 833	20 608	19 818	20 052	20 171	19 883
Timrå	15 283	16 880	16 875	17 072	17 811	18 603	18 872	18 279	18 540	18 764	18 254
Tingsryd	17 679	17 168	16 210	15 643	15 030	14 735	14 773	14 376	14 507	14 367	13 692
Tjörn	8 671	8 572	8 335	8 509	9 327	10 618	11 701	12 482	13 919	14 602	14 709
Tomelilla	16 370	15 710	14 667	13 667	12 977	12 605	12 664	12 321	12 442	12 573	12 453
Torsby	22 158	21 922	21 121	18 822	16 971	16 072	15 601	15 137	15 105	14 660	14 142
Torsås	10 050	9 601	8 746	8 133	7 571	7 670	7 923	7 870	7 873	7 852	7 611
Tranemo	10 339	10 531	10 877	11 357	11 594	11 786	12 413	12 233	12 462	12 354	12 124
Tranås	16 267	16 859	17 440	18 426	19 097	18 717	18 380	17 900	17 806	18 040	17 866
Trelleborg	33 020	32 853	33 241	34 978	36 167	34 748	34 445	34 134	35 997	37 779	38 146
Trollhättan	32 586	36 522	40 151	43 341	48 433	50 225	49 600	49 173	51 047	52 482	52 795
Trosa	4 303	4 425	4 190	4 406	4 979	7 347	8 752	8 898	9 478	10 050	10 068
Tyresö	3 169	3 761	5 988	16 491	27 174	29 366	31 061	32 161	33 973	36 627	38 046
Täby	10 343	13 053	21 456	29 754	38 892	41 307	47 105	54 185	56 714	58 833	60 274
Töreboda	12 216	11 787	11 313	10 870	10 214	10 231	10 393	10 204	10 481	10 425	9 828

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Uddevalla	34 533	38 253	44 999	47 336	47 724	46 861	46 032	45 816	47 345	49 003	48 969
Ulricehamn	22 479	22 092	21 594	21 444	21 285	21 451	21 970	22 086	22 738	22 793	22 344
Umeå	46 282	50 542	54 417	61 296	69 582	75 290	81 088	85 108	91 258	101 337	103 517
Upplands-Bro	3 632	3 453	3 913	5 782	11 044	14 792	18 489	19 887	20 191	20 025	20 495
Upplands-Väsby	6 156	7 356	8 820	12 960	19 045	28 810	31 961	33 912	35 963	36 277	36 789
Uppsala	93 387	98 586	104 569	115 420	130 327	138 116	146 192	154 859	167 508	183 472	187 302
Uppvidinge	13 437	13 613	13 135	12 648	12 020	11 531	11 040	10 465	10 613	10 389	9 992
Vadstena	7 545	7 551	7 376	7 380	7 483	7 718	7 654	7 435	7 557	7 710	7 703
Vaggeryd	10 445	10 646	10 903	11 234	11 046	11 355	12 121	12 070	12 431	12 425	12 524
Valdemarsvik	12 085	11 270	10 227	9 514	9 146	8 864	9 303	8 784	8 804	8 789	8 538
Vallentuna	5 787	6 553	7 350	9 175	12 739	14 886	17 603	19 511	22 186	23 457	24 246
Vansbro	10 668	10 600	10 336	9 805	9 028	8 693	8 523	8 150	7 901	7 595	7 476
Vara	19 836	19 277	18 474	17 892	17 115	16 717	16 932	16 787	16 997	16 844	16 339
Varberg	33 357	33 407	34 001	35 680	39 037	43 051	44 164	46 253	49 018	51 902	52 392
Vaxholm	3 650	3 679	3 792	4 322	4 829	4 874	4 851	6 325	6 779	8 215	8 721
Vellinge	8 783	8 415	8 101	9 552	13 221	21 833	23 190	25 397	27 876	29 476	30 023
Vetlanda	28 061	28 380	27 873	28 082	28 842	28 532	28 736	27 965	28 023	27 825	27 064
Vilhelmina	10 894	10 733	11 335	9 715	8 657	8 687	8 681	8 640	8 509	8 371	8 125
Vimmerby	18 158	17 949	17 835	17 402	17 100	16 394	16 180	15 702	15 867	16 096	15 779
Vindeln	10 073	10 455	9 834	8 492	7 619	7 153	7 101	6 636	6 661	6 451	6 245
Vingåker	10 530	10 594	10 173	9 525	9 671	9 519	9 750	9 721	9 937	9 862	9 542
Vårgårda	8 182	8 123	7 933	7 886	7 806	8 370	9 256	9 481	10 147	10 730	10 705
Vänersborg	28 786	29 755	30 647	31 464	32 580	34 365	34 574	35 702	36 628	36 477	36 486
Vännäs	8 170	8 795	8 694	8 075	8 123	7 870	8 093	8 117	8 410	8 780	8 574
Värmdö	8 212	8 216	8 657	10 108	12 942	16 050	17 846	19 173	22 067	26 548	29 396
Värnamo	23 599	24 927	25 881	27 734	29 350	30 072	30 342	30 668	31 315	31 582	31 983
Västervik	42 177	42 583	42 506	42 038	42 322	41 702	41 263	39 975	39 908	39 579	38 359
Västerås	73 729	81 654	91 918	104 497	116 673	117 911	117 487	117 706	119 761	123 728	124 780
Växjö	43 516	45 237	46 415	52 044	59 028	62 048	64 661	66 554	69 547	72 767	73 698
Ydre	6 210	5 930	5 506	4 879	4 358	4 297	4 362	4 330	4 333	4 276	4 178

Tabell 1 forts.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1998
Ystad	27 197	26 869	25 739	24 746	24 091	23 693	23 773	23 900	24 999	25 752	26 058
Åmål	13 840	14 015	14 035	13 788	13 477	13 349	13 564	13 215	13 421	13 385	13 041
Ånge	19 037	19 220	19 162	16 862	15 052	13 908	13 349	13 001	12 587	12 038	11 497
Åre	12 498	12 235	11 324	10 652	9 556	9 178	9 469	9 659	9 975	10 134	9 838
Årjäng	13 049	12 403	11 484	10 634	9 989	9 825	9 805	9 829	10 235	9 897	9 826
Åsele	7 664	7 553	7 341	6 316	5 279	4 895	4 719	4 342	4 114	4 012	3 789
Åstorp	8 369	8 663	9 132	10 119	10 655	11 486	12 946	12 693	13 123	13 257	12 908
Åtvärdaberg	12 387	12 594	12 633	12 670	13 058	12 976	12 927	12 707	12 732	12 574	12 215
Älmhult	14 957	15 243	15 426	15 182	15 289	15 250	15 562	15 720	15 945	15 971	15 569
Älvdalen	10 851	11 073	11 458	9 998	8 962	8 429	8 348	8 266	8 353	8 228	7 932
Älvkarleby	8 329	8 938	9 565	10 110	10 276	9 947	9 736	9 270	9 263	9 139	9 047
Älvsbyn	9 303	9 303	9 508	9 292	8 686	9 145	9 624	9 458	9 400	9 400	9 101
Ängelholm	23 069	23 921	24 577	25 632	26 115	28 173	29 813	31 477	34 149	36 491	36 921
Öckerö	7 194	7 171	7 078	7 487	8 513	9 219	9 842	10 260	11 008	11 590	11 692
Ödeshög	7 955	7 514	6 786	6 279	6 087	6 051	6 228	6 042	5 991	5 900	5 767
Örebro	89 899	93 917	96 782	102 850	111 304	111 322	110 286	111 255	114 042	119 635	122 641
Örkelljunga	8 537	8 832	8 565	8 407	8 749	8 843	9 306	9 294	9 661	9 650	9 499
Örnsköldsvik	60 143	61 319	61 476	60 783	60 521	60 378	60 552	59 891	59 379	58 246	56 658
Östersund	43 400	45 795	47 035	47 346	49 672	54 135	55 810	56 446	58 317	59 748	58 673
Österåker	5 945	6 207	7 413	10 112	15 561	22 664	25 631	26 324	30 230	32 140	33 396
Östhammar	19 371	19 006	18 333	17 908	18 642	19 234	21 028	21 148	21 941	22 366	21 921
Östra Göinge	12 893	12 671	12 548	13 413	14 624	14 942	15 424	14 879	15 082	15 061	14 514
Överkalix	9 214	9 065	8 620	7 518	6 023	5 462	5 083	4 840	4 744	4 560	4 366
Övertorneå	10 076	10 046	9 470	8 685	7 356	6 526	6 293	6 181	6 093	6 063	5 868

Tabell 2**Utrikes födda efter kön och födelse land 1998-12-31**

Världsdel Land	Män	Kvinnor	Totalt
Norden	121 784	160 850	282 634
Danmark	19 756	18 431	38 187
Finland	83 287	115 561	198 848
Island	1 847	1 815	3 662
Norge	16 894	25 043	41 937
EU15 utom Danmark och Finland	50 068	43 175	93 243
Belgien	547	571	1 118
Frankrike	2 910	2 164	5 074
Grekland	6 669	4 485	11 154
Irland	600	400	1 000
Italien	4 193	1 959	6 152
Luxemburg	51	60	111
Nederländerna	2 377	1 767	4 144
Portugal	1 375	1 130	2 505
Spanien	2 960	2 046	5 006
Storbritannien och Nordirland	8 622	5 044	13 666
Tyskland	16 369	20 868	37 237
Österrike	3 395	2 681	6 076
Övriga Europa	105 767	120 674	226 441
Albanien	163	125	288
Andorra	–	1	1
Bosnien-Hercegovina	24 820	25 167	49 987
Bulgarien	1 601	1 737	3 338
Estland	4 639	5 873	10 512
Jugoslavien	36 496	34 380	70 876
Kroatien	2 293	2 128	4 421
Lettland	902	1 244	2 146
Liechtenstein	1	2	3
Litauen	263	337	600
Makedonien	900	811	1 711
Malta	42	44	86
Moldavien	16	29	45
Monaco	12	3	15
Polen	13 714	26 023	39 737
Rumänien	5 295	6 185	11 480
Ryssland	1 568	3 081	4 649
San Marino	4	2	6
Schweiz	1 257	1 064	2 321
Slovakien	48	108	156
Slovenien	298	261	559
Tjeckien	66	146	212

Tabell 2 forts.

Världsdel Land	Män	Kvinnor	Totalt
Tjeckoslovakien	3 582	4 011	7 593
Ukraina	305	731	1 036
Ungern	7 387	6 987	14 374
Vitryssland	95	194	289
Afrika	29 203	22 877	52 080
Algeriet	1 053	525	1 578
Angola	179	229	408
Benin	13	8	21
Botswana	18	33	51
Burkina Faso	23	11	34
Burundi	33	25	58
Centralafrikanska Republiken	4	7	11
Comorererna	6	6	12
Djibouti	22	23	45
Egypten	1 267	706	1 973
Ekvatorialguinea	3	8	11
Elfenbenskusten	191	70	261
Eritrea	720	720	1 440
Etiopien	7 102	6 006	13 108
Gabon	5	2	7
Gambia	1 376	905	2 281
Ghana	541	361	902
Guinea	58	35	93
Guinea-Bissau	42	31	73
Kamerun	47	21	68
Kap Verde	126	153	279
Kenya	485	606	1 091
Kongo	56	51	107
Kongo, Demokratiska Republiken	507	409	916
Lesotho	6	16	22
Liberia	266	290	556
Libyen	235	124	359
Madagaskar	24	49	73
Malawi	18	18	36
Mali	40	9	49
Marocko	2 566	1 626	4 192
Mauretanien	17	–	17
Mauritius	39	81	120
Mocambique	66	120	186
Namibia	23	14	37
Niger	10	2	12
Nigeria	399	180	579
Rwanda	50	35	85
Sao Tome och Principe	5	2	7

Tabell 2 forts.

Världsdel Land	Män	Kvinnor	Totalt
Senegal	125	86	211
Seychellerna	11	30	41
Sierra Leone	73	67	140
Somalia	6 677	5 821	12 498
Sudan	351	276	627
Swaziland	6	10	16
Sydafrika	502	384	886
Tanzania	392	404	796
Tchad	20	6	26
Togo	131	81	212
Tunisien	1 865	769	2 634
Uganda	1 186	1 191	2 377
Zambia	111	126	237
Zimbabwe	112	109	221
Nordamerika	12 090	11 032	23 122
Antigua och Barbuda	4	2	6
Bahamas	13	3	16
Barbados	68	25	93
Belize	4	–	4
Costa Rica	89	103	192
Dominica	23	22	45
Dominikanska Republiken	116	113	229
El Salvador	1 203	1 106	2 309
Grenada	28	6	34
Guatemala	344	308	652
Haiti	56	43	99
Honduras	100	101	201
Jamaica	103	71	174
Kanada	1 107	1 074	2 181
Kuba	719	466	1 185
Mexiko	413	501	914
Nicaragua	157	221	378
Panama	100	95	195
S:T Kitts och Nevis	1	1	2
S:T Lucia	14	6	20
S:T Vincent och Grenadinerna	10	2	12
Trinidad och Tobago	90	128	218
USA	7 328	6 635	13 963
Sydamerika	24 526	24 766	49 292
Argentina	1 213	1 226	2 439
Bolivia	1 207	1 059	2 266
Brasilien	1 243	2 016	3 259
Chile	13 317	13 298	26 615

Tabell 2 forts.

Världsdel Land	Män	Kvinnor	Totalt
Colombia	3 638	3 144	6 782
Ecuador	440	432	872
Guyana	40	66	106
Paraguay	62	70	132
Peru	1 995	2 157	4 152
Surinam	8	12	20
Uruguay	1 157	1 079	2 236
Venezuela	206	207	413
Asien	116 253	114 841	231 094
Afghanistan	1 722	1 371	3 093
Arabemiraten, Förenade	164	161	325
Armenien	78	91	169
Azerbajdjan	36	99	135
Bahrain	30	18	48
Bangladesh	1 504	1 255	2 759
Bhutan	7	2	9
Cypern	300	178	478
Filippinerna	1 147	3 783	4 930
Georgien	33	58	91
Hongkong	231	312	543
Indien	4 241	6 367	10 608
Indonesien	839	698	1 537
Irak	21 822	16 080	37 902
Iran	27 649	22 603	50 252
Israel	930	576	1 506
Japan	892	1 258	2 150
Jordanien	562	424	986
Kambodja	144	169	313
Kazakstan	26	68	94
Kina	3 022	4 077	7 099
Kirgizistan	7	26	33
Korea, Nord-	22	16	38
Korea, Syd-	3 094	5 741	8 835
Kuwait	398	340	738
Laos	175	177	352
Libanon	11 171	9 072	20 243
Malaysia	479	442	921
Maldiverna	3	2	5
Mongoliet	9	14	23
Myanmar (Burma)	48	29	77
Nepal	79	63	142
Oman	3	6	9
Pakistan	1 558	1 274	2 832
Palestina	620	364	984

Tabell 2 forts.

Världsdel Land	Män	Kvinnor	Totalt
Qatar	8	11	19
Saudiarabien	385	368	753
Singapore	208	238	446
Sri Lanka	2 515	3 238	5 753
Syrien	6 306	6 452	12 758
Tadjikistan	17	33	50
Taiwan	219	383	602
Thailand	2 354	6 673	9 027
Turkiet	16 179	14 771	30 950
Turkmenistan	17	32	49
Uzbekistan	39	71	110
Vietnam	4 869	5 288	10 157
Yemen	92	69	161
Oceanien	1 537	1 122	2 659
Australien	1 167	844	2 011
Fiji	9	27	36
Kiribati	2	2	4
Nauru	1	1	2
Nya Zeeland	336	214	550
Palau	1	–	1
Papua Nya Guinea	11	8	19
Salomonöarna	–	1	1
Tonga	5	13	18
Västra Samoa	5	12	17
Sovjetunionen	3 006	4 978	7 984
Okänt och uppgift saknas	83	75	158
Samtliga utrikes födda	464 317	504 390	968 707

Referenser

- Asylsökande och beviljade uppehållstillstånd 1998.*
I Statistiska meddelanden Be 65 SM 9901. Statistiska centralbyrån.
- Befolkningsutvecklingen under 250 år. Historisk statistik för Sverige.*
I Demografiska rapporter 1999. Nr 2. Statistiska centralbyrån.
- Folk- och bostadsräkningen 1990. Del 4. Hushåll.*
Statistiska centralbyrån 1992.
- Från Glesbygd till Storstad? En kunskapsöversikt om flyttströmmar.*
Svenska kommunförbundet 1998
- Historisk statistik för Sverige. Del 1. Befolkning.*
Statistiska centralbyrån 1969.
- Hofsten, E., Svensk befolkningshistoria.*
Några grunddrag i utvecklingen från 1750. Kristianstad 1986.
- Hofsten, E. och Lundström, H., Swedish population history.*
Main trends from 1750 to 1970. I Urval nr 8. Statistiska centralbyrån 1976.
- Kohortdödligheten i Sverige. Dödlighetsutvecklingen sedan 1861.*
I Demografiska rapporter 1997. Nr 2. Statistiska centralbyrån.
- Livslängden i Sverige. Livslängdstabeller för riket och länen 1991–1995.*
I Demografiska rapporter 1997. Nr 1. Statistiska centralbyrån.
- Minnesskrift med anledning av "Den svenska befolkningsstatistikens 200-åriga bestånd".* Statistiska centralbyrån 1949
- Population profile of the United States.*
I Current Population Reports. Special Studies. P23-194. Bureau of Census.
- Puranen, B.-I., Tuberkulos. En sjukdoms förekomst och dess orsaker.*
Sverige 1750–1980. Kungälv 1984.
- Shryrock, H. och Siegel, J., The methods and materials of demography.*
Bureau of the census 1973.
- Statistics in focus. Population and social conditions.*
1998:10. Eurostat.
- Sundbärg, G. (1901), Rikets folkmängd åren 1750-1899, fördelad åldersvis efter civilstånd.* I Statistisk Tidskrift 1901, Nr 2.

Sundbärg, G. (1907), Fortsatta bidrag till en svensk befolkningsstatistik för åren 1750–1900. V. Giftermålsfrekvensen. I Statistisk Tidskrift 1907, Nr 4.

Sveriges Nationalatlas. Befolkningen.
Stockholm 1991.

Tätorter 1995.

I Statistiska meddelanden Be 16 SM 9601. Statistiska centralbyrån.

Ylander, H., Urbanisering och tätortsutveckling i Sverige.

I Markanvändningen i Sverige. Statistiska centralbyrån 1993.

World Population Prospects.

The 1998 revision. ESA/P/WP.150. United nations 1998.